

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

**SANAT EĞİTİMİNİN RİSK ALTINDAKİ
ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Sedat ÖZER

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÇOLAKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Malatya-2013

**SANAT EĞİTİMİNİN
RİSK ALTINDAKİ ÇOCUKLAR
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Sedat ÖZER

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÇOLAKOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

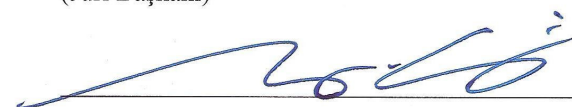
Malatya-2013

KABUL VE ONAY

Sedat ÖZER tarafından hazırlanan Sanat Eğitiminin Risk Altındaki Çocuklar Üzerindeki Etkisi başlıklı bu çalışma, .../.../2013 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

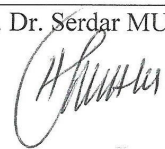

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÇOLAKOĞLU (Danışman)
(Jüri Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Serdar MUTLU (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

.../.../2013

Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÇOLAKOĞLU'nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Sanat Eğitiminin Risk Altındaki Çocuklar Üzerindeki Etkisi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Sedat ÖZER

ÖNSÖZ

Bu araştırmada; sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Günümüzde dünyada ve ülkemizde hızla artan sosyal sorunların odağında çocuklarla ilgili sorunların olduğunun gözlemlendiği, özellikle ülkemizde sanayileşme ile birlikte başlayan göç olgusu ile kırsal alanları terk ederek şehirlere gelen ailelerin alt sosyal, kültürel, eğitim seviyesinde olmaları, geldikleri yerlerde umdukları istihdam olanaklarından faydalanamamaları, özellikle aile içinde evin düzeni ve çocuk yetiştirmede etkili rol oynayan kadınların kente uyum sorunları, kentin imkanlarından yeterince faydalanamamaları gibi sorunlar göçle gelen aileler üzerinde büyük bir baskı kurmakta ve bu durumdan en çok çocuklar etkilenmektedir. Aile içinde beraberinde yaşanan pek çok sorun, çocukların sokakta çalışmasına, hatta büyük metropol şehirlerde zamanla sokakta yaşamaya yönelmelerine sebep olmaktadır. Okulda olmaları gereken çağlarında; aile içi şiddet, istismar, sokak satıcılığı, madde kullanımı v.b.olumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler. Yeterli fiziki ve sosyal şartlara sahip olmadan büyüyen bu çocukların, gelecekte topluma olumsuz davranışlara sahip bireyler olarak katılmaları muhtemeldir.

Bu durumda bulunan çocukların muhtemel risklerden korunması için koruyucu – önleyici ve farklı tedavi - rehabilite edici yöntemlere başvurulması bir zorunluluktur. Bu amaçla farklı sanatsal etkinlikler düzenlenmesi son derece yararlı olacaktır.

ÖZET

ÖZER, Sedat. Sanat Eğitiminin Risk Altındaki Çocuklar Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2013.

Bu çalışmada; Sanat Eğitimi'nin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisi incelenmiş, bu konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Bu araştırmada, Risk Altındaki Çocuklarımızı Kültür ve Sanatla Geliştirme Derneği (RİSKADER)'ne bağlı merkezler ve buralardan eğitim alan çocuk ve gençlerin gelişim süreçleri incelenerek, bu çalışmaların sanat eğitimindeki yeri ve öneminin çocuklar üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, konuyla ilgili kavramsal bilgilerin açıklanmasının ardından; Risk Altındaki Çocuklarımızı Kültür ve Sanatla Geliştirme Derneğinin sanat merkezlerinde uygulanan eğitim programlarının incelenmesini; görüşmeler, gözlemler ve araştırmalar sonucunda Riskader'e bağlı sanat merkezlerindeki eğitim Programı'nın risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin elde edilen bulguları ve sonuçları içermektedir. Konu dahilinde; gözlem, görüşme, literatür taraması, doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanılmış; durumun tespitinin yapılması için betimsel bir yol izlenmiştir. Konuyla ilgili fotoğraflara da araştırmada yer verilmiştir.

Araştırma sonunda Riskader'in, sanat eğitimi açısından çeşitli sorunların yaşandığı Türkiye'de bir Malatya örneği olarak; sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki olumlu etkisinin olduğu, Riskader'in, uygulamaya geçirdiği özgün sanat eğitimi modeliyle öğrencilere yararlı olduğu gözlemlenmiştir. Riskader derneğinin sanat eğitimi açısından yeterli imkânlarla ve çağdaş bir sanat eğitimi anlayışına sahip olduğu tespit edilmiş ve Türkiye genelinde daha da yaygınlaştırılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Sanat eğitimi, Risk Altındaki Çocuk.

ABSTRACT

ÖZER, Sedat. The Effect Of The Art Education On The Children Under Risk, Master's thesis, Malatya,2013.

In this study, it has been observed that the effects of the art education on the children under risk, and the studies have been come together that have been done in the country and out of the country.

In this study, it has purposed that what is the effect and importance of the art education on children by observing the centers that are depend on the association of development of the children under risk with Culture and Art (RISKADER) and by observing the process of education of the children who have been taught here.

The research, after has given the necessary information about the subject, has included the observation of the education programmes applied in the art centers of the Association Of Culture and Art related to the children under risk, and findings and results related to the effect of the education programmes on the children under risk in the art centers depended to Riskader at the result of observations, meetings and researches. Within the subjects, the technics such as: observation, meeting, review of literature, analysis of document have been used and a descriptive way has been followed to make a dilligence. It has been placed the photos related to the subject.

At the end of the reearch, it has been observed that art education has a positive effect on the children under risk and Riskader has become useful because of the original art education model that applied as an example of Malatya, in Turkey that has lived various problems in the view of art education. It has been identified that it has enough opprtunity in the view of art education and has a modern art education understanding, and it has been suggested that it should be more commom in Turkey.

Keywords: Art, Art Education, Child Under Risk.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1. GİRİŞ	1
1.2. Sivil Toplum	3
1.2.1. Sivil Toplum Kuruluşları.....	5
1.2.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Ortaya Çıkması.....	5
1.2.3. Sivil Toplum Kuruluşlarından Dernekler.....	7
1.2.3.1. Risk Altındaki Çocuklarımızı Kültür Ve Sanatla Geliştirme Derneği.....	8
2.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
2.1. Sanat Eğitimi İle İlgili Kuramsal Açıklamalar	13
2.1.1. Sanatın Tanımı	13
2.1.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	14
2.1.3. Sanat Ve Eğitim	20
2.1.4. Sanat Eğitiminin Amaçları	21
2.1.5. Nitelikli Bir Sanat Eğitiminin Özellikleri.....	24
2.1.6. Sanat ve Toplum Arasındaki İlişki.....	25
2.1.7. Sanat Eğitime İlişkin Psikolojik Temeller.....	26
2.1.8. Sanat Kuramları	28
2.1.8.1.Yansıtmacı (Mimesis) Kuram.....	29
2.1.8.2. Biçimci Kuram.....	29
2.1.8.3. Dışavurumcu (Anlatımcı) Kuram	30

2.1.8.4. Duygusal Etki (Araçsallık) Kuramı.....	30
2.1.9. Sanatın Türleri	31
2.1.10. Sanat İçin Eğitim.....	32
2.1.11. Sanat Yoluyla Eğitim	33
2.1.12. Sanat Eğitiminin Kişilik Gelişimine Katkıları.....	35
2.1.13. Sanat Eğitiminin Bedensel Gelişime Katkıları	36
2.1.14. Sanat Eğitiminin Bilişsel Gelişime Katkıları.....	36
2.1.15. Sanat Eğitiminin Psiko-Sosyal Gelişime Katkıları	39
2.1.16. Sanat Eğitiminin Kendini Gerçekleştirme Gereksinimine Katkıları.....	40
2.2. Konu İle İlgili Araştırma Örnekleri	43
2.3. Araştırmanın Amacı.....	56
2.4. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	57
2.5. Sınırlılıklar.....	58
2.6. Tanımlar	59
3. YÖNTEM.....	61
3.1. Araştırma Modeli.....	61
3.2. Katılımcılar.....	61
3.3. Veri Toplama Tekniği	62
3. 4. Verilerin Toplanması	63
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	64
4. BULGULAR VE YORUMLAR	65
4.1. Görüşme Bulguları.....	65
4.1.1. Eğitimci Görüşleri	65
4.1.2. Velilerin Görüşleri	69
4.1.3. Kurum ve Kuruluş Yetkililerinin Görüşleri.....	72
4.1.4. Çocukların Görüşleri	73

4.2. Sanat Eğitimi Uygulamaları Ve Sanat Eğitimi İmkânlarına Yönelik Bulgular..	79
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	81
5.1. Sonuç.....	81
5.2. Öneriler.....	84
KAYNAKÇA	86
EKLER.....	92

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Dünyada ve ülkemizde hızla artan sosyal sorunların odağında çocuklarla ilgili sorunların olduğunun gözlemlendiği, özellikle ülkemizde sanayileşme ile birlikte başlayan göç olgusu ile kırsal alanları terk ederek şehirlere gelen ailelerin alt sosyal, kültürel, eğitim seviyesinde olmaları, geldikleri yerlerde umdukları istihdam olanaklarından faydalanamamaları, özellikle aile içinde evin düzeni ve çocuk yetiştirmede etkili rol oynayan kadınların kente uyum sorunları, kentin imkanlarından yeterince faydalanamamaları gibi sorunlar göçle gelen aileler üzerinde büyük bir baskı kurmakta ve bu durumdan en çok çocuklar etkilenmektedir. Aile içinde beraberinde yaşanan pek çok sorun, çocukların sokakta çalışmasına, hatta büyük metropol şehirlerde zamanla sokakta yaşamaya yönelmelerine sebep olmaktadır. Okulda olmaları gereken çağlarında; aile içi şiddet, istismar, sokak satıcılığı, madde kullanımı v.b.olumsuzluklarla karşılaşabilmektedirler. Yeterli fiziki ve sosyal şartlara sahip olmadan büyüyen bu çocukların, gelecekte topluma olumsuz davranışlara sahip bireyler olarak katılmaları muhtemeldir.

Risk Altındaki Çocuklar; Ailesiyle ilişkisi az veya çok devam etmekle birlikte günün önemli bir bölümünde aile denetimi ve desteği olmaksızın, yaşadığı mekandan uzakta kendi isteği veya ailesinin isteği ile çalıştırılan, eğitim olanaklarından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmış çocuktur. Sokakta Çalıştırılan Çocuklar, aile bütçesine katkıda bulunmak için genellikle; ayakkabı boyacılığı, simitçilik, tartıcılık, kağıt mendil, su, sakız vb. gibi işler yapmaktadır.

Söz konusu işlerde çalışan çocukların sokakta karşılaştığı tehlikelere bakıldığında ise yanma, yaralanma, şiddet, kazalar, kaçırılma, öldürülme, cinsel istismar, madde bağımlılığı, fiziksel veya psikolojik gerilik, olumsuz davranışları örnek alma vb. sıralanabilir.Bununla birlikte toplumsal yaşamda sıkça dile getirilen ve kavramsal yanlışlık olarak değerlendirdiğimiz çocukların hepsine “Sokak Çocukları” adının verilmesidir. Sokakta Çalıştırılan çocuğun ailesi ile ilişkisi az veya

çok devam etmekte, eğitim olanaklarından kısmen veya tamamen yoksun durumda, madde bağımlılığı ve yasal olmayan gruplara dahil olabilmek riski altında, sokağın tehlikeleri ile karşı karşıya iken, Sokakta Yaşayan Çocuğun aileyle ilişkisi kesilmiş, sokağı mesken edinmiş, eğitim olanaklarından yoksun, madde bağımlısı olma ve yasal olmayan gruplara katılma ve sokağın tehlikeleri ile daha fazla karşı karşıya olma riski oldukça yüksektir.

Ailelerin yeterli bir bilince sahip olmamaları veya ekonomik yoksunluk sonucunda çocuklar sokağa itilebilmektedir. Sokağa alışan bu çocuklar zamanla aileden kopup sokakta çalışmaya veya yaşamaya başlar. Böylece aile desteğinden ve korumasından uzakta hayatını sürdürmeye çalışır. Bunun sonucunda da madde kullanma ve suça bulaşma riski ile karşılaşır.

Bu durumda bulunan çocukların muhtemel risklerden korunması için koruyucu – önleyici ve farklı tedavi - rehabilite edici yöntemlere başvurulması bir zorunluluktur. Bu amaçla farklı sanatsal etkinlikler düzenlenmesi son derece yararlı olacaktır.

Sanat eğitimi; bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırma amacıyla yapılan tüm eğitim çabasına denir. Bireyin kişisel gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Sanat eğitimi birey için, içinde yaşadığı dünyayı kavramada, karşılaştığı problemleri çözmede, gördüğü ve hissettiği olayları yorumlamada son derece önemlidir. Sanat, insanların duymasını, hissetmesini, görmesini sağlar. Simgeler aracılığıyla değerler, fikirler ve duygular anlatılır.

Çocuklara verilecek bu sanat eğitimleriyle, çocukların psikolojik olarak rahatlaması, özgüven ve kişilik gelişimlerinin sağlanması sonucu, faydalı bireyler olarak topluma katılımları gerçekleşecektir.

Türkiye'nin yarınlarında aydınlık yüzler görmenin ön koşulu, bugün çocuklarımızı en iyi şekilde eğitmekten geçiyor. Eğitimde fırsat eşitliğini yakalayamamış çocukların daha iyi bir eğitim olanağına kavuşmadan, hızla değişen bu dünyada başarıya ulaşma şansları yoktur.

Eğitim sisteminde tartışılmaz ağırlığı olan devlet, kaynak yetersizliği ve yapısal sorunlar nedeniyle bu görevi yerine getirirken çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu bağlamda sivil toplum yapılanmaları çok önemlidir.

1.2. Sivil Toplum

İnsan, doğanın ürktücü gücüyle baş edebilmek için diğer insanlarla bir araya gelerek toplumları oluşturmuştur (Geçtan, 1996:11). Sivil toplum kuruluşlarının dayanak noktası olan sivil toplum kavramı tek bir tanımlamayla ifade edilebilecek bir kavram değildir. Araştırmacı ve bilim adamlarına göre farklı görüş ve düşüncelere göre farklı tanımlar yapılabilir. Ancak çeşitli araştırmacıların araştırmalarından; sivil toplum kavramının çok eskilere, Antik Yunan çağına dek uzandığı anlaşılmaktadır. Sivil toplum kavramının düşünsel temelleri Antik Yunan'a kadar uzanır.

Antik Yunan coğrafyası siyasal ve kültürel zenginlikleriyle uygarlık tarihinde önemli bir yer tutar. Çağdaş uygarlığın temellerini oluşturan felsefe, tarih edebiyat, siyaset, tıp gibi alanlar bu coğrafyada bulunan özgür düşünce ortamı sayesinde şekillenmiştir. Bununla beraber sosyal ve siyaset bilimcilerinin üzerinde önemle durdukları; devlet, yasalar, demokrasi, özgürlük, eşitlik, adalet, erdem, yurttaşlık ve “sivil toplum” gibi kavramların ilk düşünsel nüvelerine bu dönemde rastlanmaktadır (Kocacık, 2003:184).

Antik Yunan'da ise sivil toplum kavramının kaynağı olarak Aristoteles ve onun düşünce ve fikirleri gösterilmektedir. Kocacık (2003:185), tarihsel bir süreç göz önüne alındığında, sivil toplum kavramına ilk anlam kazandıran düşünürün Aristoteles olduğunu belirtmektedir. Aristo, yurttaşların, kentlilerin, politeslerin

oluşturduğu bir politik düzen olan “politika koinonia” dan söz eder. Politesler kentte yönetime katılma ve söz hakkı olan kadın ve erkeklerden oluşan özgür yurttaşlardır. Aristo’nun politia dediği, “insanlar için en uygun yönetim (veya rejim) anlamında sivil toplumun kendisidir” (Güner, 2003:119).

Kocacık’a (2003:185) göre Aristoteles, sivil toplumu, uygar ilişkilerin geliştiği şehir devletindeki yurttaşların oluşturduğu toplum düzeni olarak ele almaktadır ve bu yaklaşımıyla sivil toplumu ve devleti özdeş sayan geleneğin başlatıcısı olmuştur.

Onsekizinci yüzyıla kadar, sivil toplumun bu klasik anlayış biçimi, İngiltere’de, Fransa’da ve Alman devletlerinde her hangi bir karşı çıkış olmaksızın etkisini sürdürmüştü (Keane, 2004:48).

Sivil toplum kavramının modern bir içeriğe kavuşmasına önemli katkılar sağlayan ana öge, Batı coğrafyasının altyapısal ve üstyapısal birikiminin ürünü olan modernleşme sürecidir (Kocacık, 2003:188).

Sivil toplum kavramı, globalleşen dünya içinde de büyük bir önem kazanmaktadır. Bugün, hepimizin tanık olduğu gibi, ulus devletin sınırları yeniden tanımlanmaktadır. İnsan hakları ve demokrasi, ulus devletin daha önce tartışılması mümkün olmayan egemenlik sınırının, artık giderek artan bir şekilde sorgulandığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle, günümüzde devletlerin içişlerindeki dokunulmazlığı, bu temel alanlar söz konusu olduğunda kalkmakta, özgür ve güçlü bir “sivil toplum”un varlığı demokratik düzenin olmazsa olmaz parçası haline gelmektedir. Bu bağlamda, modern devletin kendini meşru kılma gerekliliği ve bunu temin etmesinin yolları ulusal bir mesele olmaktan çıkmakta ve uluslararası bir boyut kazanmaktadır.

1.2.1. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, toplum yararına çalışan ve bu yönde kamuoyu oluşturan, kar amacı gütmeyen, sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişe sahip, bürokratik donanımdan yoksun ve gönüllü olarak bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlenmelerdir (Kocacık, 2003:189).

Örgütlenme bir bilim, bir yöntem ve bir kuram olarak yada bütün bunlardan ortaya çıkan bir bileşim olarak görülür ve inceleme konusu olur. O, bir iş bölümü, bir birlik, toplumsal bir oluşum, bir düzen, bir donatım, bir kuruluş, bir kurum ve bunlara benzer bütünler olarak görülür(Yazıcı, 1978:4).

Engin'e (2000: 30) göre sivil toplum kuruluşları, toplumsal talepleri dillendiren ve toplum katmanlarının dinamizmini de dışa vuran araçlardır. Yine Engin'e (2000: 29) göre sivil toplum kuruluşlarının en önemli özelliği, kendisini sürekli yenileyebilen, dinamik ve her şarta adapte olabilecek hareket kabiliyetine sahip olmalarıdır.

Sivil toplum devlet ilişkisinde belirleyici olan, sivil toplumun araçsal bir niteliğe kavuşturulup demokrasinin yerinde işleminin, demokratik kültürün katılımın kurumsallaşmasında önemli işlevlerle donatmaktır (Güner, 2003:124).

1.2.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Ortaya Çıkması

Sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkarak yaygınlaşması, belirli bir sosyo ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlıdır. Gelişmiş toplumlarda sivil toplum kuruluşlarının gerek sosyo ekonomik gerekse de siyasal yapıda önemli işlevleri yerine getirmeleri, söz konusu tespiti doğrulamaktadır (Kocacık, 2003:192).

Sivil toplum kuruluşlarının günümüz toplumlarında önemlerinin artmasında, tüm insanlığı ilgilendiren ortak sorunlar karşısında bilinçlenme önemli bir etkidir (Kocacık, 2003:191).

Kocacık (2003:189), sivil toplumun kurumsal olarak gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlayan esas etkenin sanayileşmenin getirdiği büyük dönüşümler olduğunu söyler.

Bu zamana kadar devletle bir sayılmış sivil toplum, düşünsel ve toplumsal alanda yaşanan gelişmeler ve sanayi devrimi sayesinde yavaş yavaş kurumlaşmaya başlamış; devletten ayrı bağımsız bir kurum ve karar mekanizmalarını etkileyen ve zaman siyasi otoriteyle de çatışabilen bir alan haline gelmiştir.

Araştırmacılardan, sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili ciddi gelişmelerin Türkiye Cumhuriyeti'nden önce Osmanlı Devleti'nde gerileme döneminde yaşandığını öğrenmekteyiz. Kocacık (2003:192) bu zamana kadar Osmanlı'da batıdaki modern sivil toplum kuruluşu yapılanmasından uzak olan vakıf, lonca, ahi birlikleri gibi geleneksel ara örgütlenmelerin varlığını sürdürdüğünü söylemektedir.

Kocacık'a (2003:192) göre Osmanlı Devleti'nde, batıdaki sivil toplum kuruluşlarına benzer sosyal, siyasal ve kültürel örgütlenmeleri ancak devletin gerileyiş sürecine bağlı olarak yöneldiği batılılaşma çabaları sonucu görebilmekteyiz.

Osmanlı Devleti'nden sonra yüzünü batıya dönmüş ve çağdaş evrensel bir anlayışla yönetilmeye başlanmış, evrensel değerleri kabullenmiş Türkiye Cumhuriyeti'nde ise yine Kocacık'a (2003:193) göre modern anlamda bir sivil ve siyasal toplum yaratma isteği bulunur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün başarılı devrimleriyle çağdaşlaşma hedefine yönelen ülkemizde son yıllarda sorunların çözümüne yönelik somut projeler geliştiren ve yaptıkları projelerle kamuoyunda önemli etkiler yaratan sivil toplum kuruluşları oldukça önemli hale gelmiştir (Kocacık, 2003:184).

Günümüzde öne çıkan çeşitli sosyo ekonomik, siyasal sorunlara ve bunların çözümlerine yönelik olarak da sivil toplum kuruluşlarına olan ilgide dikkat çekici bir artış gözlenmektedir (Kocacık, 2003:192).

Sivil toplum kuruluşlarının gelişiminde 1946 yılında çıkarılan Cemiyetler Yasası'nın önemli bir yeri vardır. Çok partili yaşama geçme talep ve isteğinin gündemde olduğu yıllarda böyle bir yasa ile önemli bir adım atılmıştır (Güne Güne, 2003:138).

Türkiye'de Sivil Toplum Örgütlerinin sayısal profiline baktığımızda; tahmini olarak 2700 Vakıf, 50.000 Dernek ve 1200 Sendika, Meslek Odası ve diğer kuruluşlar bulunmaktadır. Bunların da yaklaşık dörtte üçü Ankara, İstanbul ve İzmir'de yani Türkiye'nin Yönetim merkezlerindedir (Engin, 2000:30).

1.2.3. Sivil Toplum Kuruluşlarından Dernekler

Vakıf, dernek, mesleki ve bilimsel örgütler, sendikalar, meslek odaları; derneklerin bir araya gelmesinden meydana gelen federasyon, konfederasyon, gibi sivil oluşumların oluşturduğu sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır.

Ülkemizde derneklerin (cemiyet) hukuk sahnesinde yer almaları Meşrutiyet dönemine rastlar. 1876 tarihli Birinci Meşrutiyet Anayasası'nda (Kanun i Esasi) dernek kurma hakkı yer almamıştı. 1876 Anayasası İkinci Meşrutiyet'te değiştirilmiş ve 1909 değişikliği sonucu eklenen 120. madde ile dernek kurma hakkı ve toplanma özgürlüğü kabul edilmiştir (Akünal, 1995:45).

İçişleri Bakanlığı verilerine göre, Türkiye genelinde 80 binden fazla dernek bulunuyor. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı verilerinden hazırlanan raporda, Türkiye'de 80 bin 757 derneğin faaliyette olduğu görülüyor. Ayrıca, 4 bin 915 vakıf ve 58 bin 414 kooperatif bulunuyor.

Günümüz bilgi toplumlarında eğitim sadece sınıf ve okul ortamı ile sınırlı görülemez. Okul artık bireyin eğitim sürecinin çok sınırlı bir boyutunu oluşturmaktadır. Eğitim bireyin farklılaşmasının da bir aracıdır. Geleneksel anlayışın aksine her bireyin özellikleri ve kapasitesi farklıdır. Bu yüzden eğitim bu farklılığı köreltmemeli, geliştirmelidir (Özdemir, Yalın, 1999:2).

1.2.3.1. Risk Altındaki Çocuklarımızı Kültür Ve Sanatla Geliştirme Derneği

Günümüzde önemli bir toplumsal sorun olarak düşünülen, sokakta çalıştırılan ve sokakta yaşayan çocuklar sorununun çözümü için; eşlerarası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan risk altındaki çocukların, olumsuz davranış ve alışkanlıklarından sanat uygulamalarıyla uzak kalmasını sağlamak, problemli davranışlarını ortadan kaldırmak veya en aza indirmek, yaşanılan bilinçaltı olumsuzluklarının dışı vurularak ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak, özgüven gelişimine katkı sağlamak, yetenekleri geliştirilmiş ve faydalı bireyler olarak topluma kazandırılmalarını sağlamak amacıyla; 2009 yılında, Malatya ilinde iki sanatçı, doktor, avukat, sosyal hizmet uzmanı, akademisyen ve mali müşavirden oluşan yedi kişilik bir yönetim kuruluyla kurulmuştur.

Bu bağlamda 2009 yılında RİSKADER Derneği ve Malatya Belediyesi işbirliği ile imzalanan bir protokolle, Malatya Belediyesi Sanat Merkezi'ni kurulmuş. 2010 yılında risk altındaki çocuklara yönelik sanat eğitimi vermek ve kültürel çalışmalarda bulunmak için RİSKADER'e bağlı Sami KASAP'ın adını taşıyan Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi kurulmuş. 2011 yılında restorasyonu Vakıflar Genel Müdürlüğünce tamamlanmış olan, Malatya Battalgazi ilçesindeki tarihi Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayını, Battalgazi Kaymakamlığıyla imzalanan bir protokolle, Kültür ve sanat Merkezine dönüştürerek, risk altı gruplarına yönelik faaliyetler yapılmıştır.

Bu merkezler işbirliğiyle sosyal, kültürel ve sanatsal alanlarda, ulusal ve uluslar arası organizasyonlara ev sahipliği yapılarak binlerce çocuğa ve ailesine ulaşılmıştır.

Risk altındaki çocuklara yönelik eğitim ve etkinliklerin tüm masrafları RİSKADER derneğince, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak ve dernekçe hazırlanan projelerle finans edilmiştir.

RİSKADER derneğince hazırlanmış ve yürütülmüş projelerin bazıları;

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi, 2010 yılında, AK PARTİ YEREL YÖNETİMLER BAŞKANLIĞI tarafından Türkiye geneli “Sosyal Belediyecilik” projesi yarışması kapsamında, risk altı çocuklarına yönelik “Eğitim ve Sanat Merkezi” projesi birinci seçilip, başbakan tarafından Malatya Belediyesi ödüllendirilmiştir.

Malatya Belediyesi Sanat Merkezinde binlerce risk altındaki çocuğa ve ailesine ulaşılarak RİSKADER derneğince birçok sanat dalında eğitim verilerek ilgili alanlarda etkinlikler yapılmıştır.

2010 yılında, Kalkınma Bakanlığına bağlı, Devlet Planlama Teşkilatının yürüttüğü SODES projesi kapsamında, Malatya Belediyesi Sanat Merkezi ve RİSKADER işbirliğiyle hazırlanan, risk altındaki çocuklara yönelik “Sanatla Geleceğimizi Şekillendiren Eller” projesi başarılı bulunmuştur.

2011 yılında, Kalkınma Bakanlığına bağlı, Devlet Planlama Teşkilatının yürüttüğü SODES projesi kapsamında, RİSKADER’e bağlı, Sami Kasap Kültür ve sanat Merkezi’nde yürütülen “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi başarılı bulunmuş ve uygulanmıştır.

Bu proje kapsamında 8 farklı sanat eğitimi dalında 12 kişilik gruplardan oluşan 96 risk altı grubuna giren çocuk ve gence alanında akademik yeterliliği olan sanat eğitimcileriyle 36 hafta boyunca eğitim verilmiştir.

Bu eğitimler, resim, seramik, kat-ı, ebru, keman, bağlama, gitar ve piyano alanındaki sanatsal kurslardır.

Eğitim alan öğrenciler, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 80. Yıl ÇOGEM Müdürlüğü, Miyad Sevgi Evleri, Kız Yetiştirme Yurdu, Aile Danışma Merkezi, İl Milli eğitim Müdürlüğüne bağlı okullar ve İl Emniyet Müdürlüğüne

tespit edilip RİSKADER derneğine yönlendirilerek SODES projesi kapsamında kursiyer olarak kaydedilmiştir.

RİSKADER derneğince açılan proje kapsamındaki sanatsal eğitimlerin müfredatı, Halk Eğitim Merkezi modüler programından alınmıştır.

Öğrencilerin yaş aralığı, ilk okul 1. sınıf ile lise son sınıfları arasındaki risk altı çocuklarından oluşmaktadır.

Eğitimcilerin tespiti eğitim verilecek sanat dalında en az lisans mezunu olması kriterine göre tespit edilmektedir ve RİSKADER derneğine başvuru yapan kişilerden seçilir.

Atölyeler eğitimi verilecek sanat dalının ulusal ve uluslararası kriterleri göz önünde bulundurularak ilgili sanat alanında uzman bir ekip tarafından oluşturulmaktadır.

Sanat atölyelerinde kullanılan araç gereçler, profesyonel sanatçıların kullandığı kalitedeki malzemelerden alınmıştır.

Risk altı çocuklarının kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak, tarih, kültür ve coğrafya bilgilerini artıracak ve birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendirip, uyumlarının sağlanacağı gezi ve etkinlik programları yapılmıştır.

Eğitimler risk altı grubu çocukların derse katılımlarının kayıt altına alınması ve daha sonra değerlendirilebilmesi için yoklama alınarak kayıt altına alınmıştır.

Proje dahilinde eğitimcilerin, çocukların ve sanat merkezinin bütün ihtiyaçları sosyal destekleme programı (SODES) kapsamında karşılanmıştır.

Kamuoyunda bu alanda ilgi toplayacak, yazılı ve görsel medyada yayınlanacak çalışmalar yapılmıştır.

Risk altı grubu çocuklarına uygulanan sanatsal eğitim çalışmaları afiş, insört, cd, el ilanı, broşür, kırlangıç, tişört, şapka, defter, web sitesi ve tanıtım programlarıyla reklamları yapılmış ve paylaşılmıştır.

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezinde, 1 adet keman eğitimi dersliği, 1 adet piyano dersliği, 1 adet resim atölyesi, 1 adet seramik atölyesi, 1 adet ebru atölyesi, 1 adet teorik derslik, 1 adet öğretmenler odası ve idari oda oluşturulmuştur.

Proje kapsamında eğitim alan risk altı grubu çocuklarının yaptıkları eser ve etkinliklerden oluşan il içi ve il dışı organizasyonlar gerçekleştirilmiştir.

Çocukların eğitim durumlarına göre, güzel sanatlar alanında lise ya da lisans eğitimi almaları yönünde teşvikte bulunulmuştur.

2012 yılında İŞKUR İl Müdürlüğü ve RİSKADER işbirliği ile istihdam garantili projeler başarılı bulunmuş ve proje sonunda 11 kişi istihdam edilmiştir.

2012 yılında, Kalkınma Bakanlığına bağlı, Devlet Planlama Teşkilatının yürüttüğü SODES projesi kapsamında, Sami Kasap Kültür ve sanat Merkezi'nde yürütülen "Kültür ve Sanat Merkezi" projesi başarılı bulunmuş ve uygulanmaya başlanmıştır.

Bu proje kapsamında; resim, fotoğrafçılık, tiyatro, gitar, keman, bağlama alanında, her sanat dalında 12 kişinin eğitim alıp, 6 sanat eğitimci, 1 koordinatör, 1 idari destek personeli görev almaktadır.

Uygulanan projenin ortağı Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'dür.

Sanatsal kaynak ve dokümanların bulunacağı ve risk altı çocuklarının faydalanacağı bir kütüphane kurulmuştur.

Profesyonel bir fotoğrafçılık atölyesi oluşturularak bu alanda akademik kariyer yapmış bir sanat eğitimci tarafından eğitim verilmektedir.

Müzik alanında verilecek sanat eğitimleri ise akademisyen, milli eğitim müdürlüğünde görev yapan öğretmen ve serbest sanatçı tarafından verilmektedir.

2012 yılında, Arguvan Kaymakamlığı ile RİSKADER Derneği işbirliğiyle imzalanan bir protokolle, Arguvan ilçesinde bulunan risk altındaki çocuklara yönelik sanat eğitimi verilmesi için bir okul tahsis edilmiştir.

Ayrıca Malatya ilinde resmi kurum ve kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının, bu alandaki duyarlılığını artırılarak, risk altındaki çocuklarımızın daha sağlıklı bir yaşam koşuluna kavuşmaları sağlanmıştır.

Gönüllü kuruluşların, özel sektörün ve vatandaşların, hayati önem taşıyan bu alanda devletin verimliliğini artıracak şekilde; destek olarak, örnekler yaratarak ve eksikleri tamamlayarak sorumluluğu paylaşmaları gerekmektedir.

2.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sanat eğitimi ile ilgili kavramsal açıklamalara ve risk altında olan çocuklarla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırma ve yayınlara yer verilecektir.

2.1. Sanat Eğitimi İle İlgili Kuramsal Açıklamalar

2.1.1. Sanatın Tanımı

Tarihsel anlamda sanat kavramının tartışılması XIX. yüzyılın sonlarında gündeme gelmiştir. O zamana kadar, bilimsel teorilerde olduğu gibi sanatın sınırlandırılmış kesin bir tanımını yapmak olası değildir. Dolayısıyla geçmişteki düşünürler, estetikçiler sanatın özüne ilişkin somut verilerden öte varsayımlar ve tartışmalar üzerinde yoğunlaşmışlardır.

İnsan düşüncesinin en doğal, en kuvvetli gereksinimi eşya ve olaylara estetik bir düzen verme çabasıdır. Karışıklık, düzensizlik insan düşüncesini ilgili sorunların çözümüne yönelik arayışlar içine sokar. Düzen-kompozisyon ise insanın kendi varlığını anlamasının ön koşuludur. Bu bakımdan sanat; bir düzenleme, bir sezgi olayıdır. Ayrıca içten ve dıştan gelen her türlü baskının, etkinin (toplumsal- ruhsal) en iyi yol ile ortaya çıkardığı, estetik niteliklere sahip özgün bir üründür.

Önemli bir iletişim aracı olan sanat, insan yaşantısı ile bütünlesen, toplumsal değer ve ideallerin belirlenmesinde, hayata geçirilmesinde önemli bir faktördür. Sanat kavramı günümüzde, genellikle plastik veya görsel sanatlar anlamında kullanılır. Gerek plastik, gerekse görsel tüm sanatların ortak özelliklerinde özgünlüğün (doğallığın) yakalanması ve estetik bağlantıları oluşturma çabası yatar.

Sanat, insan ile doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişkidir. Hegel, sanatsal etkinliğin bilinçdışı bir etkinlik olup, "Bir ucu insana öteki ucu doğaya bağlıdır". Der. Sanatı ise; "Ruhun madde içindeki görünümü" şeklinde tanımlar.

Genel olarak sanat; insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir.

Schiller, sanatı; “insanın özgürlük dünyasının ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir araçtır” şeklinde tanımlar. Herbert Real ise sanatı ; “Hayata uygulanan bir mekanizmadır, onsuz varlıklar dengesini kaybeder. Toplumsal, ruhsal bir karmaşıklık içine girerler” diye açıklar.

2.1.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdülür. Sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanakları sağlar. Ayrıca bireylerin sosyokültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin sübjektif ve ayrıntılı bir alanıdır.

Sanat Eğitimi bir çerçeve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken; genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düşüncesinde de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Sanat eğitimi, genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Hızla gelişen, sanayileşen, kentleşen toplumların bireylerinde görülen ruhsal rahatsızlıkların arttığı ve bunların kökeninde makineleşmenin yarattığı, tekdüze hızlı yaşam ve elektronik cihazların egemen oluşu, kişilerin deşarj olma olanaklarını kısıtlayabilmektedir. Sanayileşmenin kişiler üzerindeki etkisi sadece fabrikalaşma olarak düşünülmemelidir. En belirgin sorun, insanların kişisel yaratma çabalarından yoksun olmalarıdır. Sanayileşmeyle başlayan her şey, onların doğasında bulunan bu yaratma gücünü, isteğini köreltip; kendilerinin malı olmayan birtakım tüketim maddelerini almaya ve seçmeye zorlamaktadır. Bu durum onların hayatlarında bir kopmaya, dengesizliğe ve yabancılaşmaya neden olabilmektedir. Kentlilere göre kırsal kesimde yaşayan halk biraz daha bu anlamda şanslı sayılabilir. Büyük

çoğunluk kendi gereksinimlerini kendileri karşılamaktadır. Her ne kadar bu insanlar kendi ürettiklerine kendi estetik anlayışlarını katıyorlarsa da, gösterdikleri çabalar geleneksel bir takım formların tekrarından ileri gitmemektedir.

Dünyada toplumların genel amaçları uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi "sanat eğitimidir".

Toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası sayılan sanat, toplumsal ilerleme ve göstergeler hangi düzeyde bulunursa bulunsun sürekli güncelliğini ve canlılığını korur. Sonuçta sanat eyleminin, insan çabasının tümüyle insanın dünyada bulunuşu ile ilgili bir çalışma türü olduğu sonucunu çıkarmak doğaldır. Sanatın bu niteliğini belirlerken sanat ve sanatçının insandan, toplumdaki soyutlanamayacağı gerçeğinin de vurgulamak gerekir. İnsanlık tarihinin yeryüzündeki varoluşunun amaç, erek, neden, oluş gibi daha da çoğaltılabilecek sorularına yanıt aramak ve anlam kazandırabilmek için oluşan bilim, sanat ve felsefe gibi alanlar, insanlık tarihine yön vererek; çağlar boyu insanlığın varoluş gizemini farklı yaklaşımlar geliştirerek; tanımlamaya ve açıklamaya çalışmışlardır. Kuruluş ve işleyiş olarak bilim, sanat ve felsefenin yöntemsel ayrıcalıklar göstermesine rağmen, bu üç alanın sürekli bir gelişim ve değişim süreci içinde işlemesi ortak noktalarından sadece biridir. Bu alanların, insanlık tarihine kazandırdığı ve kazandırmaya da devam edeceği gelişimlerin tarihsel dizgide, gerçekte bir bütünün parçaları olarak ve birbirlerini tamamlayarak etkileşim içerisinde ilerledikleri görülmektedir. Eğitimin toplumsal bir içerik kazanması geniş bir süreci kapsar. Aydınlanma, sanayi ve teknoloji çağı gibi dönemlerde zaman içerisinde eğitim; devlet ve toplum yaşamı için vazgeçilmez bir süreç haline geldiğinde, eğitime bakış, amaç ve yöntemler de değişkenlik göstermiştir. Bu farklılık elbette bilim, sanat ve felsefenin getirilerinin dünyaya yansması ve etkilemesinin sonucudur. Bu etkileşimden, toplumsal düzenin temel taşlarından olan eğitim süreçlerinin de sistematik olarak etkilendiği söylenebilir. Her bir alan, toplum içerisinde kendine özgü işlevlere sahiptir. Bu işlevler toplumsal yapılanmanın getirisi olarak toplumsal gereksinimlere göre eğitim ve öğretim alanı

içinde düzenlenir. Bu düzenlenme; alanların bir bütün içerisinde birbirini tamamlayıcı ve bireyin eğitimi için gerekli alt yapıyı sağlayan zemin durumundadır. Özellikle 19. yüzyıldan bu yana, çağın getirilerini karşılamada, toplumların yapılandırılması ve gelişiminde eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Bu hızlı değişim içinde bireyin kişisel ve toplumsal gelişimini tamamlayıcı ve onu geleceğe hazırlayıcı bir eğitim sistemine gerek duyulmuştur. Genel anlamda bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal varlığında gelişim gerektiren her türlü yaşantı eğitimin kapsamına girmektedir. Bu anlayışla birey, bir bütün olarak ele alınmakta kendisi ve toplum için en uygun biçimde tüm gelişimi göz önünde bulundurulmaktadır. Bu anlamda eğitime bakıldığında tüm bu beklentilere cevap verebilecek birçok disiplinin bileşiminden oluştuğu görülür. Günümüzde bireyi bir bütün olarak yetiştirmeyi amaçlayan eğitim sistemi, bilimsel yönlü eğitim kadar, sanat eğitiminin de bireyin gelişimindeki önem ve gerekliliğinin farkındadır. “Çağımızda eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayandırılmalıdır. Sanatın da bilimin de amacı; insana hizmet etmek ve yeniye keşfetmektir. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren okul ya da eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin ve zekânın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısı olur” (Yolcu, 2004: 91).

Sanat eğitiminin insan yaşamındaki yeri ve öneminin eğitim sistemi içerisinde hak ettiği yeri bulması zamanla sağlanmıştır. Şimdilerde sanat eğitiminin birçok farklı işlevi yerine getirdiği ve böylelikle amaçlanan eğitim sisteminin önemli bir parçası haline geldiği görülebilmektedir.

“Bugün sürekli değişen dünyamızda, belli kategori ve sınıflandırmalar içinde düşünülerek çağa yetişilemeyeceği ortadadır; çünkü hemen her gün yeni düşünürün şemaları ve sınıflamaları ortaya çıkmaktadır. Bağımsız düşünebilen, doğru sorular soran, disiplinler arası yanıtlara ve eleştirel düşünmeye yönelen örgencilerin yetiştirilmesi artık zorunluluktur” (San, 2003: 24).

Bunun göstergesi olarak gelişmiş ülkelerde bilimsel eğitimin yanında, sanat eğitimine verilen önem ve imkânlar tüm açıklığıyla ortadadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun sanat eğitiminin kaçınılmaz gerekliliği kendini göstermektedir. Duyulara ve akla hitap eden, insanla bütünleşip gelişen sanat eğitimini gerekli kılan etmenler incelendiğinde gereklilik nedenlerinin zamanla daha da belirginleşeceği görülebilir.

Yaşadığımız yüzyılda bireyin bilimsel, teknolojik gelişmeler, sosyo-kültürel ve düşünsel değişimler karşısında toplumsal yapıyı olumlu yönde geliştiren bir etmen olarak sanat eğitimi daha da gerekli bir hale gelir. Toplumsal yapılanmanın oluşturduğu sürekli değişim içindeki sosyal ve kültürel yapıyı bilinçle kavrayabilen ve toplumlar arası kültürel etkileşimlerin farkında lığına varabilen kişiliğin oluşturulmasında sanat eğitiminin rolü yadsınamaz. Toplumlarda teknolojik ve bilimsel gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan tekno-mekanik yaşam tarzının sonucu olarak bireyde oluşan bedensel ve ruhsal boşluğu karşılamada, doğa ve insan arasındaki ilişkiyi kavrama ve geliştirmede sanat eğitiminin bütünlüğünden yararlanılır.

Sanat eğitiminin gerekliliği, sosyo-kültürel birçok etmeni kapsadığı gibi çıkış noktası olarak, birey olma yolunda ki çocuğun psikolojik gelişimini de temel alır. Diğer disiplinlere göre sanat eğitiminin bireyin psikolojik gelişim sürecini güçlendiren ve hızlandıran bir rol üstlendiği görülür. Bireyi üstün kılan duygu, düşünme, tasarım ve yaratma yetilerinin ortaya çıkarılmasına ve geliştirilmesine olanak tanıyan sanat eğitimi alanıdır. Duygusal ve düşünsel yüksek bir edim olan yaratıcı süreç; duyu, duyum, duygu, imge, gibi birçok kavramı içeren bir süreçtir. Bu kavramlarla gerçekleşen algılama edinilen bilgilerin toparlanarak yorumlanması ile gerçekleştirilir. Sanat eğitimi bireydeki algılama ve yorumlamayı zenginleştirilmiş simgesel anlatımlarla ortaya koymasını sağlar.

Gerçekte yaratıcılık, tüm duygusal ve düşünsel etkinliklerde ve bu etkinliklerle sürdürülen her türlü çalışma ve uğraşıda beliren bir edimdir. Bireyin yaratıcı yapısını uyararak, bu yetinin ortaya çıkmasına olanak tanınması ve bu

olanakların öncelikle bireye böylelikle de topluma faydalar sağlaması sanat eğitiminin önemini bir kez daha vurgular.

Sanat eğitimi, algılama, yaratıcı düşünme, hayal gücü geliştirme, analiz ve sentez yapabilme, problem tespiti ve çözümlemelerini içerir. Bireyin kendini ifade edebilme, duygusal ve zihinsel yaşantılarını yaratıcı etkinliklerle biçimlendirebilme ve böylelikle ruhsal yönden dengeli bireyler yetiştirebilme çabasıdır. Bireyin kendini ifade edebilme olanağını ve kendini gerçekleştirme sürecini yararlı ve iyi hale dönüştürerek yapıcı üretkenliğe yönlendirmesi bu eğitimin önemini ortaya koyar. Buna göre; tüm bu bileşenleri uygulanacak yöntemler ve çalışma alanları ile bireyin estetik gelişimi öncesine basamak oluşturacak yaşantı ve ifade alanları olarak görebiliriz.

Sanat eğitimi, beynin tüm fonksiyonlarının kullanılmasını kapsayan, bireyin bilişsel ve duyuşsal ifadesinin yapılanmasıyla ve geliştirilmesiyle estetik gelişimini de hedefler. Kişiliğin estetik yargı alanını geliştirerek estetik görünün ayırt edici gücünü ortaya çıkarır. Estetik görüyle algılama ve tanımlayabilme sonucunda farkındalık kazandırır. Sanat eğitiminin yanlış anlaşılan bir amacı da olarak bu eğitimin sadece sanatçı yetiştirmeye yönelik olduğu düşüncesidir. Sanat eğitimi; yetiştirilmek durumunda olunan her çocuğu birey olma yolunda yaratıcılığa yöneltip, onun bilişsel ve duyuşsal eğitim ihtiyaçlarını karşılar. Çocukluktan başlayarak estetik algı ve kişilik geliştirimiyle, iyi, güzel ve doğruyu seçerek ifade edebilme üretkenliğini sağlar. Sanat eğitimi; özgünlük, gözlem yapabilme, buluş ve kişisel yaklaşımları destekleyerek pratik düşünceyi geliştirici, kurgu ve beceriyi geliştirerek sentezleme sürecini yapılandırır. Salt sanatsal uğraşı dışında, sanatsal olgu veya ürünlerle sanatsal sürece ortak olması duyguları ve duyarlılığı harekete geçirerek zihinsel süreçlerin canlı tutulmasını sağlar. Bilimsel ya da sanatsal alanda olsun fikirleri canlandırabilme, araç-gereçlerle sunabilme yetisine katkıda bulunur. “Sanat eğitimi de aynı yaşam gibi çocuğu farklı uyaranlardan yola çıkartarak düşüncede öznel bir bütünselliğe ulaştırır. Bu nedenle mutlaka sanat eğitiminde farklı disiplinlerdeki sanatlardan yararlanmak ve çocukların yaratıcı düşüncelerini değişik şekilde ifade etme fırsatları tanımak gerekir” (Abacı, 2003:261).

Sanatsal eğitimden salt görsel ve plastik alandaki eğitim değil, aslında tüm ifade tarzlarını kapsayan bir eğitim anlaşılmalıdır. Zekâyâ dayalı duyumların ve duyguların, bilinç, dışavurma, hüküm verme gibi güçlerini toplayan, bireydeki nesnel dünyadan imgelerin öznel aktarımlarıyla keşfine ve anlatımına olanak tanıyan her alanı içine alır. Bu eğitim; değerlerle düşünmeyi, nitelikleri fark etmeyi öğrenen bireyin estetik bakış ve görüş alanında, sığ beğenileri aşarak çok daha derin anlayışları geliştirir. Böylelikle, bireyin sanat eserlerine olduğu kadar çevreye olay ve olgulara ve bunlara dâhil olan her türden nesneye estetik ölçütlerle bakabilme becerisini kazandırır.

Sanatsal sürece (uygulayıcı veya izleyici olarak) ortak edilen birey; düşünsel çabayla seziş, biliş ve oluş öğelerini kullanarak estetik görü ve algıyı yaşam biçimine dönüştürebilir.

“Görülüyor ki, sanat eğitimi birey için içinde yaşadığı dünyayı kavramada, karşılaştığı problemleri çözmede, gördüğü, hissettiği şeylere karşı reaksiyon göstermede son derece önemli bir rol üstlenir ve sanat eğitimi bir bütünlük içerisinde düşünüldüğünde birey ve toplum için can damarı durumundadır. Çünkü genel eğitimin hem bilişsel hem duyuşsal hem de psiko-motor alandaki hedeflerine hizmet verir.

Böylece bireyin estetik, fiziksel zekâ gelişimlerine katkıda bulunur ve yaşamın bütünselliği içerisinde sanat yoluyla eğitimini sağlar. Bu yolla eğitimde, iletişimde, estetik beğenide bütünlük sağlanmış olur” (Gel, 1994:40).

“Burada şunu vurgulamak isterim ki, küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alan, sanatsal alandır ve bu açıdan sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içinde genişlikle, yaygınlıkla yer alması gerekli bir disiplindir” (San, 2003:25).

2.1.3. Sanat Ve Eğitim

Fischer'a (1993:15) göre neredeyse insanla yaşıttır sanat. Bir çeşit çalışmadır. Çalışma ise insana özgü bir eylemdir.

Sanatın herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımını yapmak pek olası değildir. İnsanoğlunun bilinen yazılı tarihinin başından beri önemli bir olgu olan sanatı, düşünürler ve sanatçılar farklı olarak algılamış ve ifade etmişlerdir. Eflatun (Platon), sanatı bir kopyayı tekrar kopya etmek, imgeyi tekrar imgelemek olarak tanımlamış ve sanatın bir yansıtma (mimesis) olduğunu söylemiştir (Read, 1981:127).

Bigali (1999:9), sanatı ruhi bir değer olarak görmekte ve onu varlığın özü, insan zekasının eseri olarak nitelemektedir. Ünlü sanat tarihçisi Herbert Read'e göre sanatın en basit ve kullanılan tanımı, hoşla giden biçimler yaratma çabasıdır (Buyurgan, 2001:10).

Galiba şunu söylemek doğru olacaktır; sanat karşılıktan ahenk yaratma faaliyetidir. Bir adım daha ileri gidersek diyebiliriz ki sanat, kolayca anlaşılmayan niceliği, çokluğu, kolayca anlaşılabilecek bir birliğe dönüştürmektir (Boydaş,2005:5).

Yılmaz (2004:39), Benedetto Croce'un sanatla ilgili şu sözlerine değinmektedir:

“(...)Sanat söz konusu olduğunda en yalın biçimde öyle yanıtlayabilirim hemen: Sanat bir görüş ya da sezidir, Sanatçı bir imge ya da resim üretir. Sanattan tat alan biriye yüzünü sanatçının gösterdiği yöne çevirir ve kendisi için açılmış olan delikten bakarak, kendinde sanatçının imgesini oluşturur.”

Heidegger'e (2003:67) göre sanat ve sanatçı hakkında kendine mahsus bir bakış açısı olduğu için, bu bakış açısına estetik bakış denilir.

Lenoir'e (2004:216) göre beğeninin sanat yoluyla eğitilmesi, bu eğitimin evrenselliğin öğrenilmesini kısa sürede sağladığı ölçüde önem kazanmaktadır.

Eğitimsel anlamda sanatsal öğrenme, öğretici ile öğrenen (öğretmen öğrenci) arasında önceden programlanma estetiksel etkinlikler çerçevesinde oluşan amaçlı, anlamlı ilişkilerle gerçekleşir (Artut, 2002: 93).

Akyüz (2001:2), eğitimi kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi ya da ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür şeklinde tanımlamaktadır.

Özgürlükçü ve demokratik düzeni benimsemiş ülkelerde eğitim, kişilerde yaratıcı ve eleştirel düşünce yeteneğini geliştirir, çocukların ilgi ve yeteneklerini değerlendirir (Akyüz, 2000:396). Çağdaş toplum yaratma ilkesi, Atatürkçü düşünce içerisinde de, eğitim ve öğretimin en önemli ilkelerinden biridir (Güne, 2003: 13).

Bugün sürekli değişen dünyamızda, belli kategori ve sınıflamalar içinde düşünülerek çağa yetişilemeyeceği ortadadır; çünkü hemen her gün yeni düşünceler ve sınıflamaları ortaya çıkmaktadır. Bağımsız düşünebilen, doğru sorular soran, disiplinler arası yanıtlara, eleştirel düşünmeye yönelen öğrencilerin yetiştirilmesi artık bir zorunluluktur (San, 2003:24).

Sanatın eğitimle geliştirilip, yaygınlaştırılabileceği de unutulmamalıdır. Toplumların sanat ve sanatçıya verdikleri önem ve destek, sanatın eğitime ne derece yansıtıldığı ile doğru orantılıdır (Özsoy, 2003: 25).

2.1.4. Sanat Eğitiminin Amaçları

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel içgörüsü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok öznel olan durumun dışa dönüşmesi, somutlaşması ve başkalarına anlatılması, insan için önemli bir gereksinimdir. Hangi sanat yapıtı olursa olsun yaratma eylemi, anlatılmak isteneni

izleyiciye iletme amacını güder. Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanat sadece estetik amaçlarıyla değil, eğitici ve öğretici yönleriyle de bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Bu genel amaçlarının yanı sıra çağdaş sanat eğitiminin belirli özel amaçları vardır ki bunlar:

- Sanatsal aktivitelerin (sanatsal etkinliklerin) ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri.
- Duygusal, duyuşsal, bilgisel ve entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmaları.
- Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri.
- Görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayımsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmalarını sağlamak.
- Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan "çevre" kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak.
- Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak.
- Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşumuna katkı sağlamak.

Sonuç olarak çağdaş sanat eğitimi bağlamında çağdaş insan; bugünü anlayan, geleceğe bakabilen, sanat tarihi, estetik ve günümüzün sanatı hakkında yorum yapabilecek düzeyde bilgi sahibi insandır. Ayrıca sanat, insan yaşamıyla bütünleştiğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla çağdaş insanın yetişmesinde, sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu gerçeği yadsınmamalıdır.

Sanat eğitiminin temel amaçlarından birisi de; görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp, onu biçimlendirmeye yönelmek için bu gerekli ilk koşuldur. Yalnızca bakmak değil, ‘görmek’; yalnızca duymak değil, ‘işitmek’; yalnızca ellerle yoklamak değil, ‘dokunulanı duyumsamak’; yaratıcılık için gerekli ilk aşamadır(San, 2003: 25).

“Sanat eğitimi” kavramı, genel olarak sanatın tüm alanlarını içine alan yaratıcı sanatsal eğitimi; dar anlamda ise, okullarda bu alana ilişkin verilen dersleri tanımlar (Yılmaz, 2005: 17).

Yaratıcılık, kişilerin doğuştan getirdikleri bir özelliktir (Artut, 2002:133). Sungur (1992: 20) yaratıcılığı tanımlarken şöyle demektedir; “Sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denencileri değiştirme ya da yeniden sınama, daha sonra da sonucu ortaya koyma.”

Birçok araştırma sonucu çocuğun öğrenme gücünün o andaki istek ve ilgisine sıkı sıkıya bağlı olduğu görülmüştür. Doğru bir eğiticinin elinde sanat dersleri, her çocuğun özgür ve yaratıcı olmasını sağlar (Kehnemuyi, 1995: 18).

İnsanın dünyayı algılamasını, yaratıcı düşüncesini, doğal dengesini olumlu yönde etkileyecek olan sanatsal aktiviteler, insanın eğitimi için önemli araçlar

görevini üstlenmektedir. İşte bu yönüyle “Güzel Sanatlar Eğitimi”, insanlığın bugünü ve geleceği adına önemli olmaktadır (Etike,1995: 25).

Toplum olarak çağa ayak uydurmak isteniyorsa, bilimsel teknolojinin desteğinde çağdaş bir sanat eğitimi uygulanmak zorundadır. Böyle bir sanat eğitimi geleceğe yönelik, iyiyi, doğruyu, güzeli seçebilen yaratıcı insanların yetiştirilmeleri için gereklidir (Ünver, 2002: I).

2.1.5. Nitelikli Bir Sanat Eğitiminin Özellikleri

Sadece sanat eğitimi değil, eğitimin her alanında öğrenme ortamı, etkin öğrenmede önemli rol oynar (Buyurgan, 2007:20). Çocukların merak etme özellikleri asla köreltilmemeli, anlama ve kavrama yetilerini geliştirecek eğitim ortamları hazırlanmalıdır (Terzioğlu, 1993:48).

Nitelikli bir sanat eğitimi, belirli değerlerin taşıyıcısı, çağın gelişen ve değişen şartlarına göre kendini yenileyebilen bir müfredat (öğretim) programı ile mümkündür (Buyurgan, 2007: 18).

Çocuk veya gençlere sanat eğitimi yoluyla bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi, dokunduğunu hissetmeyi kısacası farkında olmayı, algılamayı öğrenecektir. Çünkü sanat eğitimi bir “duyarlılık” eğitimidir(Yılmaz, 2005: 18).

Öğrenciler, yalnızca pastel boya, suluboya gibi standart malzemelerin klasik uygulama yöntemleriyle sınırlı bırakılmamalı, bunların ve çok çeşitli malzemelerin değişik kullanım imkanları sunularak, yaratıcılıkları zorlanmalıdır (Yılmaz, 2005:23).

Amerika Ulusal Görsel Sanatlar Eğitimi Kurumu (The National Art Education Association NAEA) “estetik araştırmayı, sanat eleştirisini, sanat tarihini ve sanat üretimini kaynaştıran bir sanat öğretimi Programı”nı vermektedir (Özsoy, 2003:117).

Nitelikli bir sanat eğitimi programı, çocuğu/genci tek yönlü geliştirmeyi hedeflememelidir. Ona sanat tarihi ile kendi kültürünü ve dünya sanatını tanıtmalı, eleştiri ile sanat eserlerini anlayabilme özelliği yüklemeli, estetik ile sanatın ve güzelliğin doğasını anlama ve sorgulama yetisi kazandırmalıdır. Uygulama çalışmalarında, tasarım elemen ve ilkelerini kullanarak, önce görmeyi, sanatsal tekniklerle kendini ifade edebilmeyi ve yaratıcılığını geliştirmeyi hedeflemelidir (Buyurgan, 2007: 18).

Nitelikli bir sanat eğitimi ve öğretimini gerçekleştirebilmek için yeterli ders saatine ihtiyaç vardır. Atölyeler de amaca uygun araç gereçler ile donatılmalıdır (Buyurgan, 2007:21).

2.1.6. Sanat ve Toplum Arasındaki İlişki

Sanat, insanlığın tarihi kadar eski bir kavramdır (Artut, 2002: 12). İnsanlık, mağaralara resim yapmaya başladığı andan, günümüze kadar hep sanatsal faaliyetin içinde olmuştur. Ünver (2002:3) insan ve sanat kavramlarının, insanlık tarihi kadar eski bir birlikteliğin anlatımı olduğunu söyler.

Aslında sanatın doğuşuna, ortaya çıkışına ilişkin kesin bir tespit yapmak olası değildir. Belki de konuyu insanlığın doğuşuyla düşünmek gerekir. Ancak alet yapabilen insanlara ilişkin en eski izlerin günümüzden yaklaşık 400.000 bin yıl öncesine kadar ait olduğu görüşü kabul edilir (Artut, 2002: 13).

Fisher'e (1993:34) göre başlangıçta sanat bir büyü aracıydı, insanın doğaya üstünlük sağlamasına, toplumsal ilişkilerin gelişmesine yarıyordu. Sanatı bir yansıtma, benzetme ya da öykünme olarak görme eğilimi ise San'a (2003:38) göre Yunan'dan bu yana izlenebilir.

Kahraman (2002:200), Fransız Devrimi'nin getirdiği Aydınlanma hareketiyle beraber sanatın toplumsal değişime öncülük edeceği düşüncesinin geliştiğini ve bunun o dönemde ortaya çıkan modernist düşüncenin bir uzantısı olduğunu belirtir.

Sanatın varlık nedeni hiçbir zaman bütünüyle aynı kalmaz. Sınıflara bölünmüş, bir iç çatışmayı sürdüren toplumda sanatın görevi başlangıçtaki görevinden birçok bakımlardan ayrılır. Bununla birlikte toplumsal durumlar değişse bile, sanatın hiç değişmeyen, bir “gerçeği yansıtma” niteliği de vardır. İşte biz yirminci yüzyıl insanını tarih öncesi mağara resimleri karşısında ya da çok eski ezgileri dinlerken heyecanlandıran, sanatın bu niteliğidir (Fischer,1993:11).

Sanat; sanatçı ile izleyen (tüketici) arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde, çağlar arasında bir iletişimdir (Ünver, 2002:3). İletişim ise Baynes (2002, s.35)’e göre insanlığı olanaklı kılan ağı örür ve evrimsel gelişimi doğrudan denetler. Baynes (2002:39), sanatın gerçekte toplumun bir parçası olduğunu, onun yalnızca insan ilişkilerinin dayandığı iletişimleri olanaklı kılmaya yardım etmekle kalmayıp aynı zamanda bu ilişkilerin niteliğinin bir parçası da olduğunu söyler.

2.1.7. Sanat Eğitime İlişkin Psikolojik Temeller

Dünyada 18.yüzyıla dek örgün bir sanat eğitiminden söz edilemez. Sanatçı, sanat eğitimi usta çırak ilişkisine dayalı bir üslupla gerçekleştirirken, 18.yüzyıl sonrasında batıdaki siyasal gelişmelere paralel olarak mevcut sanat eğitimi de yerini okul içi eğitime bırakmıştır.

20.yüzyıldan bugüne sanat eğitimi, sanatın tüm alanlarını ve biçimlerini kapsayan programlaştırılmış eğitime dönüşürken okul içi ve dışı tüm sanatsal etkinlikleri içine alan süreçler bütünü olarak tanımlanır. Bu süreç boyunca devam eden ve sistemli bir bütünlük taşıyan eğitim alanıyla birleştirilen sanat alanı, zamana ve dönemlerine göre değişken bir yapılanma ile ortaya çıkar. Sanat eğitimi kavramını tanımlama zorluğu, kavramın içinde barındırdığı anlayış ve tutumlardan ileri gelir. Sanat ve eğitim sözcüklerine bakıldığında; her iki sözcüğün de kendi alanında kapsamlı tanımlamalar gerektirdiği görülür. Bu nedenle, bu bileşenler geniş tanımlamalarla karşımıza çıkarlar. Uzun yıllar bireysel yaklaşımlarla aktarılan sanat olgusu daha çok çoğul bir tutum getiren eğitim kavramıyla birleştiğinde bireysel yaklaşımlar yerini toplumsal amaçlara bırakır.

“Kavramın içerisinde bulunan eğitim ve sanat sözcükleri zaten tek başlarına geniş kapsamlı kavramlardır. Sanat eğitiminde sanatın mı öğretileceği yoksa insan eğitiminin mi ilk amaç olacağı sorularıyla belirlenebilen değişik anlayış ve tutumlar dolayısıyla sanat eğitimi kuramı evrensel olarak da bir sorunsal yaratmaktadır” (San, 2003: 13).

Ülkemizde de gerek okul içi ve gerek okul dışı etkinlik süreçleri içerisinde gelişen ve bu süreçleri kapsayan farklı sanat eğitimi anlayışları ortaya çıkar. Temel sanat eğitimi, sanat yoluyla eğitim, sanat amaçlı eğitim, estetik eğitim, ruhsal eğitim bunlardan bazılarıdır. Her ne kadar bu başlıklar bir bütünlük gösterse de sanat eğitimi amacıyla uygulama alanına geçildiğinde programın biçim ve içeriği değişkenlik gösterir. Kendi içerisinde bir bölünmüşlük yaratan bu durum, genel olarak ülkelerin eğitim sistemlerinin hedeflerine göre okullar içerisinde kendini gösterirken, okul dışı etkinlikler sürecinde ise; bireysel ve kurumsal tutumlara dönüşür. “Şu halde sanat eğitimi sorunsalı belli başlı iki durumdan kaynaklanmaktadır: birincisi sanat eğitimi süreçlerinde yer alan ussal ve usdışı gibi, belki daha anlamlı karşılıklar bulunabilecek karşıt bileşenlerin varlığı; ikincisi de tarihsel gelişim içinde, bu bileşenlere verilmiş ağırlıklara göre belirlenmiş sanat eğitimi anlayışlarının ya da sanat eğitimi kuramlarının ortaya koyduğu çelişkiler” (San, 2003:29).

Daha çok sanat felsefesi içerisinde yer alan sanat eğitimi sürecindeki ussal (rasyonel) ve usdışı (irrasyonel) düşünme biçimleri, sanatın nasıl öğretileceği veya eğitimdeki düşünme biçimlerinin uygulamalara nasıl yansıtılacağı ile ilgilidir. Bu iki karşıt bileşenin yanında, diğer tartışmalı konu; sanat kadar sanat eğitiminin anlayış ve kuramlardan dolayı farklı alanlarda çok yönlü eğilimler ve çelişkiler göstermesidir. Bu sorunsal ise; hedef ve amaçların farklı tutulması ile ilişkilidir. Bu iki durumun ortaya çıkışı, başlı başına kendi tarifsizliği ve sınırsızlığı ile beliren sanat kavramından yola çıkılmasından kaynaklanır. Bu bağlamda; farklı görüş ve tutumların aynı anda sağlıklı olarak varılabilmesi ve işleyebilmesi de, değişkenlerin çıkış kaynağını oluşturan sanat kavramına nasıl yaklaşıldığına bağlıdır.

Bunun yanında eğitim kuramları açısından bakıldığında karşımıza ‘ders’ ve ‘eğitim’ kavramlarının eş anlamlı düşünülerek kullanıldığı çıkar. Eğitim kavramı bütüncül yapı olarak zaman ve mekân yönünden daha kapsamlı süreli ve çok boyutludur. Bu kavram ders alanına indirgendiğinde belli bir alanın belli konularının ön plana çıkması ve belli sürede verilmesi olarak tanımlanabilir. “Eğitimin istenilen amaçlara ulaşabilmesi için öğretimle birlikte ele alınması gerekmektedir. Zihinsel gelişim yaş ve bireysel farklılıklara göre düzenlenmiş bir öğretim programı alanların kendi özellikleri içinde düşünülmektedir. Bilgi ve beceriler ancak bu farkları gözetten yanlarıyla hazırlanmış öğretim yoluyla kazandırılmaktadır. Bu bağlamda sanat eğitimi de özel öğretim yöntemleri bakımından incelenmiş kuramlar geliştirmiş; sanatın neyi nasıl hangi biçimde öğreteceği üzerine düşünülmüştür. Bu sıralama ile diğer alanlara benzerlik taşıdığı izlenimi verebilir. Ancak sanatın özel eğitimi çok daha karmaşık ve kapsamlı olmak durumundadır. Çünkü mesele yalnız ‘öğretmek’ değildir. Bu nedenle kullandığı yöntemleri de farklı olmalıdır” (Halıçınarlı, 1998).

Sanat insan yaşamında; toplumsal süreçler, çağcıl yaklaşımlar ve bireysel farklılıklarıyla çok boyutlu bir alan sergilemektedir. Dolayısıyla sanatın eğitim sürecindeki yeri ve önemi temel ihtiyaç durumuna gelmektedir. Bunun için sanat eğitimine yaklaşım; sağlam ve gelişmeye müsait kuramsal bir altyapı, bireyi hazırlayıcı ve donatıcı bir nitelikte çağının getirilerine uygun uygulamalar biçiminde olmalıdır.

Böyle bir sanat eğitimi anlayışı oluşturmak için; sanatsal yaratma, sanat türleri, sanat akımları, sanatçının kişilik özellikleri, sanatın toplumdaki yeri gibi sanat alanlarıyla estetik, sanat tarihi, sanat felsefesi, sanat sosyolojisi, sanat kuramları ve eleştirisi gibi kuramsal bilgi dallarını göz önünde bulundurarak amaca uygun bir bütünlükle ortaya koymak gereklidir.

2.1.8. Sanat Kuramları

Sanatın tarihsel dizge içerisindeki gelişim durumuna göre ortaya çıkan farklı yapılanmaları ve tanımlamaları bu farklılıkların sınıflandırılıp, belli başlıklar altında

toplanması ve birbiri arasında ilişkilendirilmesi gereğini getirmiştir. Geniş anlamda estetik alanının sanat kuramları, tüm sanatsal yaratıların doğuşunu, oluşum ve gelişimini, algılama, izleme ve tüketimine kadar, sanatsal tüm olguları içerisine alan düzencelerdir. Sanat kuramları da tarih içerisinde gelişim ve değişimler gösterir. Sanatsal yaratma süreçlerinin çözümlemesini yaparak, sanat akımları, sanat tarihi ve sanat eleştirisinden yararlanır. Bunun yanında sınıflandırma yapılırken, sanat olayını tamamlayan sanatçı, sanat eseri, sanat tüketicisi, dış dünya ve toplum gibi öğeleri de içerisine alır. Temel sanat kuramları bu öğelerin tarih içerisinde dönem ve gelişimine birbirleri arasındaki ilişkiye paralel olarak geliştirilir.

Kısaca söz edeceğimiz temel sanat kuramları sanat eğitimi kuramlarının alt yapısını, oluşumunu ve gelişimini, sanat eğitiminin belirleyici unsurlarının, bileşenlerinin ve uygulama yöntemlerine yaklaşım biçimlerinin temellerini daha açık bir biçimde ortaya koyacaktır. Yaygın olarak bilinen ve dört ana başlıkta toplayabileceğimiz sanat kuramları şöyledir.

2.1.8.1.Yansıtmacı (Mimesis) Kuram

‘Yansıtma’ ya da ‘öykünme’ terimleriyle ifade edilen bu kuram, sanata görünenin olduğu gibi yansıtılması, geneli, ideal gerçekliği ya da düzenlenmiş gerçeği taklit etme olarak yaklaşır. Bu kuram; temel olarak sanat eserini dünyaya tutulmuş bir ayna olarak görür. Yüzeysel gerçekçilik olarak da nitelendirilebilen bu anlayış dünyayı görünümlerine sadık kalarak yansıtır.

2.1.8.2. Biçimci Kuram

Daha çok modern sanat hareketlerini kapsayan bu kuram, sanat eserinde belirlenen biçimi konu ya da temadan öncelikli tutar. Bu kurama göre; sanatta önemli olan sanat elemanlarının oluşturduğu düzendir. Sanat eserini oluşturan yapısal özellikler nesnel bir olgu olarak işlev görürler ve böylece kavramsal ve soyut olana ulaşıp sanatın kendini oluştururlar.

2.1.8.3. Dışavurumcu (Anlatımcı) Kuram

Ağırlığını sanatçılara ve yaşantılarına yönelten bu kuram; sanatı duyguların anlatımı ve sanatçının aktardığı duyguları aynı coşkuyla izleyicide uyandırabilmesi olarak ele alır. Sanatçının yaşamına yönelen bu anlayış sanatçının iç dünyasını ortaya çıkararak sanat yoluyla gerçekliğin doğru olarak yansıtılması değil gerçekliğin sanatçıda uyandırdığı duyguların dile getirilebilmesidir. Sanat görünenin değil duyguların dilidir.

2.1.8.4. Duygusal Etki (Araçsallık) Kuramı

Sanat eserinin tüketici ile oluşturduğu bağın, eserin estetik haz vererek, değerleri geliştirmesi ve yüceltmesi olduğu; sanatın mesaj niteliği taşıyarak araç haline getirilmesi gerektiği, sanatın estetik hazzı amaç edinmesi ve bunu yapabildiği ölçüde değerinin yükseleceği anlayışını taşır. Sanatın işlevini sanat ürünü ile onu tüketen arasında ki duyuşsal etkide arar.

Sanat kuramları; sanatın kendi süreci içindeki oluşumu ve gelişimi ile bir bütünlük kurduğu için, sanatın gelişimine bağımlı bir süreçte ilerler. Bu süreç sanat ve eğitim alanlarının bileşimini ve temel amaçlarını belirlemeye yönelik çalışmaları da kapsar. Sanat kuramları ile eğitim kuramlarının bileşiminin tarihsel gelişim içerisinde farklı yaklaşımlar ve çeşitli sorunlar getirdiği görülür.

Sanatın eğitimle mi, öğretimle mi olacağı, çocuğun sanat üzerinde düşünsel olarak mı uygulamalı olarak mı geliştirilmesi gerektiği, okullardaki sanat derslerinin eğitici ödevleri olmalı mı konusu, sanat derslerinde somut ya da soyut bileşenlerin mi ağırlıkta olması gerektiği, bu derslerde spesifik (özellikli) planlama ve yaklaşımların ölçüsünün ne olacağı gibi daha da arttırılabilecek bu sorulara yaklaşım biçimi, sanat eğitiminin ne ve nasıl olması gerektiği konusundaki yaklaşımların da belirleyicisidirler.

Evrensel anlamda etkili olmuş ve ülkemizdeki sanat eğitimi anlayışlarını da etkilemiş olan çeşitli görüş ve kavramlar incelenirken sanatın tarihsel süreçte, farklı anlamlarda anlaşıldığı, değişmeyen bir anlamın da düşünülmemeyeceği görülür.

Elbette sanat eğitimi kuramlarının oluşumu geçmişe dair belirli deneysel süreçleri kapsar. Ancak, sanat eğitimi alanında okul içi ders anlayışı dışında özellikle farklı alanlardaki yeni oluşumlar ve anlayışların yer aldığı günümüzde, zaten geniş bir tanımlama alanıyla birlikte terimin kavram ve kapsam olarak yerli yerine oturtulmasında zorlanılmaktadır.

“Çünkü bu güne kadar bu terim yerine alanı belirlemeye yönelik kullanılan terimler oldukça fazladır. (Resim-iş, sanat öğretimi, sanat yoluyla öğretim, estetik eğitim, güzel sanatlar eğitimi, sanata doğru eğitim, temel sanat eğitimi vb.) sanat eğitimiyle ya da sanatı konu alan eğitimle ilgili olarak oldukça fazla denilebilecek sayıdaki bu kavramlar, zaman kavram kargaşalarına da zemin hazırlamakta ve zihinleri karıştırmaktadır” (Yolcu 2004:86).

Çok uçlu açılımlara girmeden çalışma alanını kapsayacak şekilde ‘Çerçeve Eğitim Programı’nın alt yapısını hazırlayacak olan sanat eğitimi kuramlarını sınıflandırılmasını genel olarak içerik bütünlüğüne göre iki ana başlık altında toplayabiliriz.

2.1.9. Sanatın Türleri

Güzel sanatları biçimsel olarak özelliklerine, kullandıkları yöntemlere, araç-gereç ve amaçlarına göre sınıflandırmak mümkündür. Fakat bazı sanat kuramcıları, sanat etkinliklerinde böyle bir sınıflandırma yapılmasının doğru olmadığını öne sürmüşlerdir. Croce, sanatı estetik olarak sınıflandırmanın anlamsız olduğunu, bu konuyla ilgili bütün yazılanın çöpe atılmasını kategorik yoldan açıklamıştır. Dewey’inde, buna benzer bir bakış açısı olmuştur; sanatın hiçbir yoldan kendi içeriğince belirlenemeyen bir "içsel etkinlik niteliği" olduğu görüşünden yola çıkan bu Amerikalı düşünür ve estetikçi, sanatın kesinlikle kendi içinde

ayrılanamayacağı sonucuna varmıştır. Ancak konu ile ilgili farklı görüşler olmakla birlikte sanatsal etkinliklerin tanımlanmasında ve daha iyi anlaşılmasında en geçerli genel görüş; böyle bir kategorileşmenin gerekliliği şeklindedir. Bu anlamda sanat türlerini genel olarak aşağıdaki şekliyle sınıflandırabiliriz:

Görsel Sanatlar(Plastik Sanatlar): Resim, Heykel, Mimarlık.

İşitsel Sanatlar(Fonetik Sanatlar): Müzik ve Edebiyat Sanatları.

Ritmik Sanatlar(Dramatik Sanatlar): Tiyatro, Dans, Bale, Pantomim, Kareografi, Kukla, Opera, Sinema (Artut 2002:20).

2.1.10. Sanat İçin Eğitim

Bu kuramı oluşturan ana ölçüt, sanat eğitimi duygusal ve ölçüye gelmeyen değerlerden arındırıp planlanabilen ve söylemsel olarak ortaya konulabilen çözümlemelerle bir öğretim oluşturulmasıdır. Ussallık ve us dışı düşünme tekniği öğretimin sağlamlığı ve ölçülebilirliğini güçlendirir, diğer yandan sezgisel yaklaşımlar ise belirsiz görülür. Düşünme sanat eğitimindeki duygusal bileşenlere göre tam karşı ağırlıktadır. Ussallığın getirisi olan deneysellik (planlı uygulama) duygusallık ve coşkulu tutumları denetleyici unsur olarak bastırır.

Sanat ağırlıklı eğitim anlayışı nesnelci bir tutumla sanatsal alanda ki bilgi ve kazanımın, uygulama ve kurgusal çalışmalarla elde edilmesine yöneliktir. Yaratıcı tutum ve davranışa en başta üretkenlik yoluyla ulaşılabilceği, sanat ürününün anlatım biçiminden çok ürünün kendisi ve teknik yapısının ön planda tutulması söz konusudur. Bu özelliklerle 1919 yılında Halter Gropius önderliğinde Bauhaus Programı Almanya’da kuruluş ilkelerini belirler. “Sanat bütün yöntemlerin üzerinde oluşur, sanat aslında öğretilemez, ama el işçiliği pekâlâ öğretilir. Mimarlar, ressam, heykeltıraşlar kelimenin en öz anlamıyla el sanatçılarıdır, bu nedenle bütün örgencilerin atölyelerde deneme ve çalışma yerlerinde, tüm plastik yaratmalara temel oluşturmak üzere, esaslı bir biçimde eğitilmesine ağırlık verilir...” (Batur 2003:236). Sanat için eğitim anlayışında temel olan nokta ‘öğretilirlik’ kavramıdır.

Bu kavrama göre oluşan sıralama;

a) Uygulama Boyutu (Beceri)

b) Bilişsel Boyut (Bilgi ve bilinçli eylem)

c) Duygusal Boyut (Sezgisel, ölçülemeyen estetik olgular) olarak sıralanabilir.

2.1.11. Sanat Yoluyla Eğitim

Bu kuram sanat hakkındaki bilgilerin kesin yargılara dönüştürülmeksizin kendi içindeki düzenlilik ve kurallarıyla değerlendirmeler yapar. Ancak bu yolla sanata doğallık ve rahatlıkla yaklaşılabilmesi, sanatla ilgili konularda çözümleyici değerlendirmeleri yaparak, sistematik, puanlama tavırlarından uzak, not ve puanlandırmayı bilgisel bir hazırlık olarak görür. Ussal tutum getirisinin sadece beceri ve işlevselliğe yönelik tavrına karşılık, sanatsal yaklaşımla içsel dinamikleri ortaya çıkaran bir yöntemle yaratıcılık, ödünleme ve zevk ilkeleri gibi bileşenlerin gerçekleşmesini sağlar.

İnsanın eğitiminde sanatın işlev ve önemi; buluşçu düşünceyle öznel yaklaşımların yaratıcı yetileri güçlendirdiği görüşüdür. Bu görüş; sadece işlevsel yaklaşımlarla oluşturulan öğretilebilirliğin ötesine geçerek ve sanatsal süreçlerle yaşantılar üzerine onarıcı yapılandırmalarda bulunarak, görsel duyusal yaşantıların ruh ve zihindeki işleyişini sağlar. Sanat eğitiminde uygulama çalışmaları, düşünsel olanın açığa çıkarılıp bireyin dış dünya ve çevreyle yaratıcı tavır ve davranışa yönelmesini sağlama, görme (kendini tanıma) yoluyla, bilinçlenme (kendini gerçekleştirme) çabası taşır.

Okuldaki sanat eğitimi etkinlikleriyle çocuk birtakım kavramlara ‘sezgisel kavrama’ yoluyla ulaşır. Bu anlayış çocuğun kendi iç sürecini yaşamasına ve gelişim sürecine göre yapısal düzenlilikler oluşturmaya olanak sağlar. Sanat planlayıcısının, titiz, sistematik ve bilinçli bir dizge kurması önemlidir ama çocuğun

buna ihtiyacı yoktur. Sanat derslerinin denetlenebilirliği planlı ve sistematik bir kontrolle değil; çocuğun bilişsel ve bedensel olarak kendini rahat hissedeceği genel bir tutumla sürdürülür.

Bu yaklaşım sanat ürününü insanın ruhsal ve zihinsel bir çabası olarak görür. Çocuğun uygulamaları karşısındaki tutumunu ise, algılanışı ve görsel gelişimini arttıran, kendini bulma çabasıyla kendine özgü kurallar oluşturan, biçimleyici çalışmalarla ruhsal gelişimi destekleyen düzenlilikler olarak görür.

‘Sanat yoluyla eğitim’ anlayışı içinde şimdiye dek izleyebildiğimiz yazarların neredeyse tümünde ortak olan önemli husus, sanat eğitiminin kendi alanı içinde kalmayıp bu alanı aşan kimi işlev ve görevleri olduğunda birleşmeleridir. Sanatın insanı eğiten yanına inanan bu yazarlarda bir diğer ortak yan, sanatın kendine özgü olduğunu savunmaları ve ancak bu özgü olduğunu koruması koşuluyla sanatın didaktik kullanımına izin veren görüşleridir (San, 2003:133).

Sanat eğitiminde; doğuştan kendiliğinden yaratmaya izin verilmesi, keşfetmeye ve deneyimlere açıklık, bırakacak şekilde ortaya çıkan sonuçlara göre hem genel hem bireysel tutumları içine alan bir yöntemle yaklaşılmasını gerekli görür.

İngiliz sanat tarihçisi ve eğitimcisi Herbert Read, 20. yüzyılda sanat eğitimi derinden etkileyerek, eğitimde pedagojinin önem ve ağırlığını vurgulamış, sanatı tamamlanmış bir şey olarak değil, oran ve ritimli doğal bir düzence (disiplin) olarak tanımlamıştır. Read’e göre; sanatla uğraşan kişi ve çocuk çevresinde bir uyum bulur. Bu uyum öğrenmesini güçlendirir ve hızlandırır. Sanat yoluyla eğitim işte bunun için mümkün ve zorunludur.

“Read, eğitimi ‘simgesel ifade biçimlerinin bakımı ve korunması’ olarak tanımlamakta, gerek çocuk gerek yetişkinlerin sesler, resimler, bedensel devinimlerle oyuncak ve çeşitli gereçlerle kendilerini ifade etmek üzere eğitilmeleri gerekliliğine inanmaktadır” (San, 2003:136).

Sanat yoluyla eğitim sürecinde sanatsal ürünler göz ardı edilemez. Sanat ürününe ulaşmak yolunda öncelik; kişiliğe kazandırılacak her görü için kişiliğin özgürce ortaya konmasını sağlayarak, ortaya çıkan ürünlerde, çocuğun kendini gerçekleştirme, tanıma süreci, sanatsal görü ve bilgi süreciyle bütünleştirilebilen anlayış ve yöntem gerekliliğidir.

Sanat yoluyla eğitim; özgür ifadenin korunduğunda, kişiliğin algı yapısının kendine özgü anlatım biçimiyle ortaya konulmasını sağlayacağını, özgür ifadeyi engelleyecek etkilerin ortadan kaldırıldığında yaratma ediminin daha özgür, kişilikteki üslup ve karakterin de daha belirgin bir biçimde ortaya çıkacağını öngörür.

Bu anlayış; sanatsal uğraşların, özellikle kendini ifade etmeye yönelik, çocuktaki tutum ve davranışları önemli görerek, gelişiminin özgürce sağlanması halinde sanat eğitiminin asıl amacı olan uyumlu bir kişilik geliştirimi gibi eğitsel işlev ve görevin gerçekleştirebileceği, dolayısıyla uyumlu bir toplum yapısına ulaşmada önemli bir boşluğu da doldurabileceği görüşündedir.

Sanat yoluyla eğitim kuramına göre; tanımlanan bu süreçte rastlantılara da yer verilerek, rastlantısal olarak ortaya çıkan dışavurumlar önyargısız, esnek bir zihinsellikle iç özgürlüğü koruyarak kontrol edilmelidir.

2.1.12. Sanat Eğitiminin Kişilik Gelişimine Katkıları

Gelişim, bütünlükle ele alınması gereken gelişen ve değişen dinamik bir olgudur. Çocuk doğduğu andan itibaren çevreyle birlikte fiziksel, zihinsel ve ruhsal bir gelişim içindedir. Zihinsel, bedensel ve sosyal gelişim evreleri ile sanatsal faaliyetler arasında kurulacak ilişki çocuğun tüm gelişim sürecinde destekleyici ve geliştirici etmenler olarak oldukça önemlidir.

“Sanat eğitimi aracılığıyla çocuklara; görmeyi öğretmek, görsel düşünmeyi sağlamak, yaratıcılığı geliştirmek, farklılıkların ve benzerliklerin ayırımına vardırarak, yaratıcılığı destekleyerek sorunları farklı yöntemlerle çözme becerisi kazandırmak, ürün olay ve olguları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirme davranışı

kazandırarak estetik değerlerin önemini kavratmak, çocukların kendilerini kanıtlamalarına ve kimlik gelişimlerine katkıda bulunmak ve çocuklara çevreyle ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, düşünce ve heyecanlarını çeşitli sanat etkinlikleriyle anlatma alışkanlığı kazandırmak amaçlanır” (Gürtuna, 2003:15-6).

2.1.13. Sanat Eğitiminin Bedensel Gelişime Katkıları

7’li yaşlardan itibaren çocuk görüntünün saf etkisinden kurtulup “ algısal “ yetilerini nesnelere yönlendirmeye başlar. Görsel algılama gelişir ve normale döner. Küçük kas becerilerinin gelişmeye başladığı bu dönemde çocuk okul öncesinde kalem tutmak ve resim yapma gibi değişik el işi etkinlikleri yapmışsa küçük kas gelişimi daha hızlı ilerler bu nedenle küçük kas gelişiminde öğrenme çocuk için önemli bir ihtiyaçtır. Çocukların gerek küçük gerekse büyük kas gelişimi için öğrenme-öğretme etkinlikleri düzenlenmeli, öncelikle kalın kalemler, pastel boya, ince-kalın fırçalar vb. malzemeler yardımıyla özgürce resim yapma çizme, boyama ve basit üç boyutlu çalışmalarla bu gelişim desteklenmelidir.

Somut işlemler dönemine geçen çocuk daha çok duyu organları yoluyla gözlem ve deneyime dayalı olarak öğrenir ve gelişir. Her türlü etkinlikte amaç beceri gelişimi değil fiziksel etkinliklerle, kas koordinasyonunu geliştirmek olmalıdır. “Çocuğun gelişim süreci içinde görme, algılama, düşünme ve çevresiyle tanımsa sürecinde oyun ve sanatsal etkinliklere karşı dayanılmaz bir dürtü, içgüdüsel dinamik bir istek vardır. Çocuğun çizme, boyama, yırtma, inşa etme gibi bazı aktiviteleri gerçekleştirmesi için bedensel yeterliliğinin oluşması gerekmektedir. Çocuklar için gördükleri ve bildikleri şeyler hakkındaki düşünce ve duygularını sözcüklerle anlatmaları zordur. Zihinlerinde oluşturdukları imgeleri resim yoluyla yansıtır” (Arslan, 2004:281-282).

2.1.14. Sanat Eğitiminin Bilişsel Gelişime Katkıları

Mantıksal düşünmenin başladığı 7-11’li yaşlarda somut nesnelere dayalı soyut düşüncenin gelişmeye başladığı dönemde çocuğun, zihinsel gelişim sürecine sanat eğitimi de katılmalıdır. Somut işlemler dönemi bir geçiş dönemi olmasına karşı

zihinsel süreçlerin hızlanmaya başladığı dönemdir. Piaget'in çocuklarda bilişsel gelişim araştırmaları eğitim etkinlikleri üzerinde oldukça etkili olmuştur. Dış dünya ile sürekli dinamik bir etkileşimde bulunan insan organizması bu etkileşimlerle ve eğitim etkinliği ile yaşantılar geliştirir ve gelişir. Çocuğun biliş yapısı ve düzeyine göre, bu yapıyı zenginleştirecek uygun eğitim çevre ve fırsatlar düzenleyerek gelişim hızlandırılır.

Resim eğitimi çocuklarda, zihinsel isleyiş, yeti ve yaratıcılığının gelişmesi ile yakından ilgilidir. Duyu ve duyuları temel alan biliş süreci, duyuların isleyişini geliştirmek ve yönlendirmek için olumlu uyaranlara ihtiyaç duyar, fiziksel yeterlilikte gelişim nasıl sürece bağlı ise uyaranlarca etkileşim davranışa dönüşebiliyorsa, zihinsel gelişimde, etkileyici uyaranlara ihtiyaç duyar. Zihinsel süreçte bilgi, duyum-algı olmak üzere iki düzeyde işlenir. Duyumun bilişsel düzeyde yorumu olan dikkat etmek, hatırlamak, kıyaslamak, hüküm vermek, ayırt etmek, hayal etmek gibi kavramların ilk olarak çocukta sezgi düzeyinde ortaya çıkışı somut biçimlendirmelere kavuştukça soyut kavramlara doğru ilerlemeye başlar. Bu süreç duyuşsal algının bilgisel biçimlendirmesinde çok önemli rol oynar. Bu anlamda bu yorumlama kavramlarının gelişimine resim eğitimi uyarıcı olarak katılır. Çocuk kendine özgü düşünüş tarzıyla algılayıp öğrendiği dünyayı resimleriyle dışavurur. Bu dışavurum duyum, duygu, sezgi gibi zihinsel süreçler bütünüünün aktarılmasıdır. Algılama yoluyla çocuk iç ve dış edintilerini bütünleştirir. Algının seçiciliği resimde kullanılan kompozisyon elemanları nokta, çizgi, leke, doku, renk, biçim, oran vb. uygulayarak geçildikçe, görsel duyumun tüm duyumlarla işlerliğini artırarak biliş sürecine geliştirim olarak katacaktır. Çocuğun zihinsel gelişim evreleri içinde resimsel gelişiminin de bilinip tanınması, akılcı bir çizgiyle gelişen sürece görsel düşünme tarzının da katılmasıyla uzun vadede olmakla beraber her alanda gerçek bir yaratıcılığa erişmesi bakımından büyük önem taşır.

Çocuğun biliş sürecine sözel, görsel, matematiksel ve müziksel dünyanın da zihinsel temsilcilerinin kazandırılması gereklidir. Tam bu noktada genel sanat eğitiminde resim-iş eğitiminin bilişsel aktiviteyi geliştirmede duyuların açık ve alıcı konuma getirilmesinde kazandıracığı gelişim kaçınılmazdır.

“Resmin Çocukların Bilişsel Gelişime Katkısı” adlı kitabında W. Ellion Eisner, çocuklarda düşünme ve algılama yeteneklerinde niteleyici (niteleyici) değişikliklere sebep olarak dokuz çeşit sanat faaliyetinden söz etmektedir.

- İmajlar yaratabildiklerini,
- Bu imajların semboller yerine geçebildiğini,
- Sembollerin ve imajların onları bir hayal dünyasına götüreceğini,
- İmajların başka imajlarla ilişkili olarak bir bütün yarattığını,
- İmaj yaratma sürecinin, önce yargıya varmayı gerektirdiğini,
- Mevcut olmayan düşünce ve duyguların imajlarla sembolize edileceğini,
- Sadece görsel şekilde dışa vurulabilecek bazı imaj ve duyguların olduğu,
- Dünyayı estetik yaşantının bir kaynağı olarak görmeyi öğrendiklerini belirtmektedir.

Yazar sanatsal düşünmeyi bazı yönlerinin insan doğasında var olduğunu ancak diğer yönlerin kültürle birlikte şekillendiğini söylemektedir. İnsan doğasına kültürü getirmenin bir yolunun da sanat eğitimi olduğunu belirtir. Bununla çocukların bilişsel gelişiminin hızlanacağı görüşündedir. (Halıçınarlı, 1998:13-66).

Çocuk duyu organlarıyla edindiği duysal etkilere açık olduğu için imgesel gelişimi ağırlıktadır. İmaj yaratma süreci ise imgesel mecazlar oluşturabilme gücünün gelişimi ile paraleldir. Resim eğitimi zihinsel süreçte oluşan imaj ve yaratıcı imgelemenin yok olmadan ortaya çıkarılmasını sağlayarak, çocuğun her resim etkinliği ile zenginleşerek, görsel ve içsel algıyı bütünleştirebilmesini sağlayacaktır. Böylece bilişsel sürecin öğeleri olan duysal ve zihinsel yetiler resimsel aktarımlarla anlam kazanıp resim elemanlarıyla da sürekli bir gelişim kazanacaktır. Resim eğitimiyle

çocuğun hisleri, tutumları, zihinsel süreci ve doğrudan gözlenemeyen tüm içsel olayları aktarımı da sağlanabilecek, güdülenme ve teşvik ile de zincirleme bir gelişim oluşacaktır. Çocuğun iki veya üç boyutlu etkinliklerde bulunması algısal gelişimini güçlendirerek, bilişsel ve zihinsel yapılanmasında büyük etki sağlayacaktır. Resimsel etkinliklerin çocuğun, somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçişte estetik elemanlar yardımıyla (simetri-asimetri, dengeli-dengesiz, oranlı-oransız, bütünlü-parçalı, açık-kapalı, uyumlu-uyumsuz...) soyut algı ve bilgi kazanmada bilişsel gelişimine yardımcı olacaktır. Çocuğun soyut düşünebilme yetisini boyut ve uzam gibi kavramsal algılarla geliştirerek bilişsel düzeyde anlamlı bütünlüklere ulaşma çabasında resimsel eğitim temel olacaktır.

2.1.15. Sanat Eğitiminin Psiko-Sosyal Gelişime Katkıları

Kişilik, belli yapı bütünlüğü taşıyan sürekli bir iç ve dış etkileşim örüntüsüyle gelişen dinamik bir olgudur. Eğitim her yönüyle bireyi, sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğe ulaştırmak, yaratıcı güçlerle donatmak, değişen dünyanın dinamik yapısına ayak uydurabilecek yapıya ulaştırdığında tam olarak yerini bulacaktır. Bu anlamıyla resim eğitimi; çocuğu yalnız duyum ve algı olarak zenginleştirmekle kalmaz onları çevresel ve toplumsal örüntüde olması istenen birey durumuna getirmede etkili bir yol olarak kendini gösterir.

Sanat eğitimiyle hedeflenen davranış değişimleri davranışçı kuram yaklaşımında, bilişsel öğrenme süreci çocuğun bilgi birikimini oluşturduğu gibi bu bilgi bütünlerini ayrıştırma ve yeni bilgi birikimleri elde etme gücünü sağlar. Her davranış biçimi çocuğun psiko-sosyal gelişimine olumlu veya olumsuz ivme kazandırabilir. Sanat eğitimi, öğrenme ve beceri gücünün önem kazandığı 7’li yaşlardan itibaren çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesi ve psiko-sosyal gelişimine etki ederek olumsuz ivmeleri ortadan kaldırılmasına yardımcı olur. Kişisel çabayla her çalışma ve ürün çocuğun başarılı olma duygusunu geliştirip kendini ortaya koyabilmesini sağlar. Bu anlamda Erikson’un psiko-sosyal gelişim sürecinde 7-12’li yaşları kapsayan ‘başarıya karşılık aşağılık duygusu’ evresinde, sosyal çevrenin genişlediği ve çocuğun bu sosyal

çevrede kazanacağı başarılar kişilik gelişiminin daha sağlıklı oluşumu için oldukça önemlidir. Bilişsel gelişimine paralel olarak yaratıcı yetilerini geliştirici resimsel ve estetize çalımsalar çocuğun yapabilme gücünün keşfine ve gelişimine neden olur.

Yaparak yaşayarak öğrenme biçimi öğrenmenin kalıcılığında, başarı ve beceri duygusu da psiko-sosyal gelişimde önemli yer tutar. Algısal yetileri gelişmeye başlayan çocukta iç duysal olarak düzen, uyum, iyi, güzel, çirkin gibi kavramlarda gelişir. Çevresindeki düzenliliğin, uyumun farkına varmasıyla kendi dünyasında ki beklentilerde değişmeye başlar. Çocuğun algıladığı ve yaşadığı çevreye karşı yaratıcı bir gözlem gücü ve gelişmiş estetik bir beğeni ile bakabilmesi, güzel ve iyiye seçebilmesine çirkin ve düzgün olmayı ayırt edebilmesine ve bu görseelliği yaşantısında geliştirebilmesine neden olur. Bu yolla sanat eğitiminin amaçların da yer alan yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi ile istenilen toplum yapısına ulaşılması da sağlanabilecektir.

2.1.16. Sanat Eğitiminin Kendini Gerçekleştirme Gereksinimine Katkıları

Bireyin özel ve ayırıcı davranışlarını kapsayan kişilik gelişimi, davranış bilimlerinde bir sistem olarak düşünülür. Gardner’a göre “

1-Algılama ve düşünme yeteneği, (birey obje olayların özelliklerini algılar, analiz ve sentezini yapar.)

2-Algıları duyularla yorumlama ve hissetmek yeteneği, (birey, algıladıklarına ve düşündüklerine anlam verir. Olumlu ya da olumsuz duygular oluşturur.)

3-Duygu ve düşünceleri ifade etme yeteneği, (birey kaslarını ve organlarını kullanarak duygu ve düşüncelerini ifade eder. Bu sistemin parçalarıdır. Parçalar kendi içlerinde birer dinamik güçtür. Birbiriyle bağıntılı, bir bütünlük içinde iş görür, bireyin çevresiyle etkileşimini sağlar. Bu bağlantıdaki ilerleme gelişmedir” (Ülgen 1998:21).

Kişilik gelişimi, bütünü oluşturan parçalar ve her bir parçanın kendi süreciyle bu bütünü tamamlayan örgüsel bir isleyişle ortaya çıkar. Çocuk, kişilik gelişimini, bu örgü bütününde kendini oluştururken, yetilerinin açığa çıkartılıp geliştirilmesi ile daha sağlıklı olarak tamamlayabilecektir. Toplumsallaşma süreci ile gelişen kişiliğe, uygun dönemlerde doğru içeriklerle verildiğinde birey, eğitimin amaçladığı davranış değişikliklerine ulaşacaktır. Davranış gelişimini kapsayan algılama düşünme ve ifade etme gibi her türlü eğitimsel etkinlik zaten sanat eğitiminin amaç ve yöntemlerinin de temelini oluşturur.

Bu bağlamda gelişim evrelerine göre; kişilik gelişiminin her döneminde, doğuştan yaratıcı güçlere sahip bireyin bu gücünün ortaya çıkartılmasının en güzel yolu ‘estetik eğitim’ yani sanat yoluyla eğitimidir. Shiller “İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar” adlı eserinde, insanın gelişim amacı yeteneklerin tüm yollu gelişmesinde, şahsiyetin harmonim bir bütün olarak geliştirmesinde görmektedir. Tek yönlü eğitimin insan kişiliğinde ki uyumu bozduğunu savunur. Duygu ile aklı en iyi bütünleştirenin de güzel sanatlar eğitimi olacağını belirtir” (Aytaç, 1980:242).

“Geothe de bireydeki doğal yapının açılıp gelişmesi için ‘en değerli kişilik eğitimi’ yolunun sanat olduğunu vurgular. Ona göre çok yönlü eğitim, kişiliğin bütünlüğünü kapsayabilecektir” (Aytaç, 1980:249).

Çeşitli durumlarda ortaya çıkan öğrenilmemiş ya da kazanılmamış davranışların keşfedilmesi, yönlendirilip biçimlendirilmesi konusundaki yöntemlerden biriside resim eğitimidir. Kaıtsal etkenler ve geçirilen yaşantılar sonucu edinilmiş kişiliğe eğitim yoluyla yeni davranışlar kazandırılabilir. Yetenekler kişiliğin parçası durumundadırlar, kişiliğin oluşumu ve tanınması yönünde etki ederler. Kişiliğin duygusal ve bilişsel örüntüsünün ortaya çıkmasını ve gelişimini sağlayan resim eğitimi yoluyla en genel anlamda kişiliğin olumlu yönde etkilenmesini sağlayarak, bu örüntüye kendini tanıma ve güven duyma duygularını ekleyecektir. Ortaya çıkan yetilerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi ile çocuğun yeteneklerini deneme, geliştirme ve kullanma isteği sürekli kılınacaktır. Resim eğitimi yoluyla yaratıcı deneme sürecinde güdülenme sağlayarak çocuğun erken

keşfedilebilmesi, gözlemlenebilmesi ve bu yetiler kaybolmadan geliştirilebilmesi sağlanabilecektir. “Sanat eğitimi, çocukta görsel algılama, estetik beğeni, düş gücünü kullanabilme, yaratıcı düşünceye yardımcı olmanın yanı sıra konuşma, okuma, yazma gibi becerilerinin geliştirilebilmesine de katkıda bulunur” (Taşdemir, 1997:103).

Resim eğitimi ifade ve karakter eğitimidir, bu eğitimle çocuğun kişiliğine zenginlik katarak sosyal ve estetik kazanımlarla davranış dilinin gelişimi sağlanır. Kişinin sağlıklı gelişimi için çocuğun bilişsel, duyuşsal ve fiziksel düzeyde kendini gerçekleştirebilme olanağına sahip olması gereklidir. Kendini gerçekleştirme sürecini yaşayan birey Maslow’a göre kendisini ve dünyayı anlamada hoşgörü sahibi, içinde bulunduğu ortama uyum sağlamada uygunluk, kişiler arası iliksilerde sağlıklılık, bağımsızlık duygularının gelişimi yaşamdan zevk alma, kendine güvenme, üretici ve yaratıcı olma, saygılı ve doğal davranma, kendi dışındaki sorunlara duyarlılık gösterebilme ve toplumsallaşma sürecini sağlıklı olarak sürdürebilmede daha başarılıdır. Temel gereksinimlerinin uygun şekilde karşılanması durumunda çocuk üst gereksinimleri olan görü ve yeteneklerini kullanma ve gerçekleştirme isteğinde bulunur.

Bu gerçekleştirim yoluyla ki kişi ruhsal doyum sağlayarak içsel dinamiklerini (duyum-düşünce) düzenleyebilecek, dışsal dinamiklerle olumlu etkileşim kurabilecek, bireysel ve toplumsal yaşantılarını sağlıklı olarak geliştirebilecektir. Kendini gerçekleştirim sürecinin önemli bir parçası olan yaratıcılık eğitimi ise resim eğitimi ile sağlanabilecek bireyi, bilişsel ve duyuşsal temelden kendini gerçekleştirme boyutuna ulaştırabilecektir. “Resim eğitiminden geçen çocuk bireyler için, kişilik gelişimi, özgüven, yaratıcılık önemli olgulardır. Resim eğitimi, çocuğun kişilik gelişimine katkıda bulunma, özgüven sağlama, hayatın hangi alanında olursa olsun yaratıcı tasarımlar oluşturma amacındadır” (Atan, 2005:319).

Görülüyor ki gelişim psikolojisi alanında, kendini gerçekleştirme, yaratıcılık ve kişilik gelişimi bütünlüğünü sağlayan süreçte, sanat eğitiminin gerekliliği ve önemi artık yadsınamaz boyuttadır. Genel sanat eğitimi ve resim eğitimi yoluyla

küçük yaşlardan başlayarak çocuğun, kişilik oluşturma bu kişiliği zenginleştirip geliştirme yolunda tüm eğitimcilerin görüş birliğine vardığı nokta sanat eğitiminin ister etkinlik ister ders boyutuyla uygulanmasında, çocuğun eğitim sürecinde kişiliğini geliştirme yolunda önemli bir boşluğu dolduracağıdır. “Sanatın çocuğun zihinsel canlılığına, bilgisini geliştirerek katkıda bulunduğu kesindir. Zihinsel açıdan yaşlılarına oranla daha çok gelişmiş olan bir çocuk, genelde fiziksel açıdan da gelişmiş durumdadır ve sanat çocuğun tüm gelişiminin bir göstergesi olduğundan, artistik başarılarının da aynı yolu izleyeceğini tahmin edebiliriz” (Yavuzer, 1992:62).

2.2. Konu İle İlgili Araştırma Örnekleri

Tuncay Özer, Ayşe.(2011), Risk Altındaki Çocukların Agresif Davranışlarının Azaltılmasında Sanat Eğitiminin Rolü, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Sivas

Risk altındaki çocukların agresif (saldırganlık) davranışlarının azaltılmasında sanat eğitiminin rolü araştırılmıştır. Araştırmada öntest- son test deneysel araştırma modeline göre düzenlenmiştir.

Araştırmanın evrenini, Malatya il merkezinde bulunan Risk Altındaki Çocuklarımızı Kültür ve Sanatla Geliştirme Derneğine, Malatya Çocuk Şube Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Sosyal Hizmetlerden yönlendirilmiş 57 kız ve 63 erkek olmak üzere toplam 120 çocuktan oluşmuştur.

Araştırmanın uygulandığı risk altındaki çocukların saldırganlık puanları Tuzgöl tarafından geliştirilen Saldırganlık Ölçeği ile elde edilmiştir. Ayrıca, Çalışmaya katılan çocukların demografik bazı değişkenlerine ulaşmak için araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada grubunda yer alan risk altındaki çocukların agresyon (saldırganlık) düzeylerini azaltmaya yönelik 24 haftalık (288 saat) Sanat Eğitimi Programı uygulanmıştır. Program uygulanmadan önce saldırganlık ölçeği ön test,

program bitiminden sonra ise saldırganlık ölçeği son test uygulaması yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde sayı ve yüzdelik hesabı ve Paired Sample T Testi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sanat eğitimi programının araştırma grubundaki risk altındaki çocukların saldırganlık düzeylerini anlamlı ve hissedilir bir biçimde azalttığı gözlenmiştir (Tuncay Özer, 2011:1).

ÇEŞİT , Canan.(2011), Sanat Eğitimi Alan Ve Almayan Lise Öğrencilerinin problem Çözme Becerileri İle Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Bolu

Bu araştırmada; sanat eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ile benlik saygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tarama modeli kullanılan araştırmada çalışma grubuna, Bolu Atatürk Lisesi (166) ile Bolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (148)'inde farklı sınıf seviyelerinde öğrenim görmekte olan 190'ı kız 124'ü erkek olmak üzere toplam 314 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile “Problem Çözme Envanteri” ve “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır.

Katılımcılardan elde edilen veriler toplanarak SPSS-15 paket programına işlenmiş; t-testi analizi, tek yönlü anova analizi ve pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin cinsiyetlerine göre problem çözme becerileri ile benlik fark bulunmazken, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Sanat eğitimi almayan öğrencilerin problem çözme becerileri ile benlik saygı düzeyleri arasında ve sanat eğitimi alan öğrencilerin problem çözme becerileri ile benlik saygı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı

bir ilişki bulunmuştur. Sanat eğitimi alan ve almayan öğrencilerin problem çözme becerileri ile benlik saygı düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çeşit, 2011:1).

Miyanyedi, Kamuran.(2009). Çocuk İhmalinin Belirlenmesi ve Tedaviye Katkısında Görsel Sanatlar Eğitiminin Rolü, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü güzel sanatlar Eğitimi Bölümü resim iş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,

“Çocuk İhmalinin Belirlenmesi ve Tedaviye Katkısında Görsel Sanatlar Eğitiminin Rolü” konulu bu araştırmanın amacı, çocuk yuvalarına ihmal sonucu bırakılmış travmatize olmuş çocukların, sanat eğitimi yoluyla tanı, teşhis ve tedavi süreçlerine, katkıda bulunulmak ve bireylerin duygularının yorumlanmasında resimden yararlanılmasındaki faydaları göz önüne koymaktır.

Çalışmalara başlamadan önce, çocukların sürece istekli ve aktif olarak katılımları sağlamak için karşılıklı güven ilişkisi içerisine girilerek, bu süreçte çocuklar gözlemlenmiştir. Gözlem sonuçlarına göre amaçlar, ders akışı ve içerik belirlenmiştir. Tüm süreç boyunca çalışmalar çocukların hassasiyeti gözetilerek, gelişim dönemleri ve içinde bulundukları ortam göz önünde bulundurularak hareket edilmiştir.

Çalışma tarama modeli ve deneysel yöntem olmak üzere iki aşama izlemektedir. İlk aşamada literatür taraması yapılmış ve yararlanılan tüm kaynaklar metin halinde sunulmuştur. İkinci aşamada ise çocuklara 4 hafta ve haftada iki saatlik uygulama çalışmaları yaptırılmış sonuçlar uzmanlarla birlikte değerlendirilmiştir. Ayrıca ilk hafta ve son hafta çocuklara gözlem formu uygulanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde ise SPSS bilgisayar programından yararlanılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuca göre ihmalin belirlenmesi ve tedavisinde resmin rolünün olduğu yönündedir. Çocuğun resimle anlatımlarının

gelişimine katkıda bulunacağı yaşantısındaki olumsuz deneyimleri aza indireceği öngörülmektedir (Miyanyedi, 2009:1).

Görener, Özlem.(2006).Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Yapılandırılmış Görsel Sanat Eğitiminin Görsel Algılamaya Etkisinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Bilim Uzmanlığı Yüksek Lisans Tezi. Ankara,

Bu araştırma; görsel algı ve becerilerin gelişimine yönelik bir sanat eğitim modeli hazırlanması ve bu sanat eğitim programının çocukların görsel algı gelişimine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma evrenine 2006 yılında Ankara ili Çankaya ilçesinde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı Özel Anaokulları ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim okullarında Ana Sınıfına devam eden çocuklar dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çocukların normal gelişim düzeyinde olup olmadıklarını belirlemek amacıyla Denver II Gelişimsel Tarama Testi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini 50'si kız 50'si erkek olmak üzere 100 çocuk olarak belirlenmiştir. Araştırmada çocukların görsel algılamalarını belirlemek için Frostig Görsel Algı Testi kullanılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen çocuklara Frostig Görsel Algı Testi ön test olarak uygulanmıştır. Ön testin değerlendirilmesi sonucunda araştırmacı tarafından; göz-motor koordinasyonu, şekil-zemin algılaması, şekil sabitliğini algılama, mekan ile konumu algılama ve mekan ilişkilerini algılama boyutlarında görsel algı becerilerini geliştirecek görsel sanat eğitim programı hazırlanarak çocuklara uygulanmıştır.

Uygulama haftada üç gün olmak üzere oniki hafta devam etmiştir. Görsel sanat eğitim programı uygulandıktan sonra Frostig Görsel Algı testi araştırmaya dahil edilen çocuklara son test olarak uygulanmıştır. Testlerden elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi için SPSS V10.0 istatistik programı kullanılmıştır. Veri grupları bağımlı olduğundan bağımlı gruplar Student-T testi kullanılmıştır. Bağımlı

gruplar son test sonuçlarına göre; çalışma grubunun göz-motor koordinasyonu, şekil-zemin algılaması, şekil sabitliğini algılama, mekan ile konumu algılama ve mekan ilişkilerini algılama boyutlarında anlamlı bir gelişme gösterdiği görülmüştür.

Bu araştırma için hazırlanarak görsel algılama gelişimine etkisinin incelendiği örnek sanat eğitim programı, okul öncesi eğitimcilere benzer etkinlikler düzenleyip uygulayabilecekleri yönünde örnek oluşturabilecektir (Görener, 2006:1).

Bu araştırmanın amacı, Görsel Sanatlar Eğitiminin Down Sendromlu çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda Down Sendromlu çocuklar üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Diyarbakır ili, örnekleme Diyarbakır Özel Berfin Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Dicle Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Duygu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Rengin Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Özel Bir Yaklaşım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve Ayten Elyesa Eğitim Uygulama ve Eğitimi merkezidir. Örneklem olarak seçilen okullarda yaş aralığı 7- 35 olan toplam 44 Down sendromlu çocuk ile uygulama yapılmıştır. Araştırma uygulamaları toplam 11 hafta 45 saat olarak yapılmıştır. 33 saat öğrencilerle uygulama yapılmış, 12 saat de özel eğitimci ile görüşülerek görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşler alınmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile uygulama evresinde öğrenci gözlem formu ve özel eğitimci görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrenci gözlem formunda elde edilen istatistiksel veriler; DS (down sendromu) li çocukların sınıf içinde, derse başlamadan önce, ders süresince ve dersin bulunmadığı, resim yapmaya sonunda sınıf içinde düzeni bozucu davranışta bulunmadıkları, derse hemen başladıkları ve resim yapmaya itiraz etmedikleri tespit edilmiştir. DS'li çocukların resim yapmaya başlamadan önce, resim yaparken arkadaşlarından ve öğretmeninden yardım istememiş olduğu görülmüştür. Çocuklar resim yaparken malzemelerini arkadaşları ile paylaşmış ve sıkılmadıkları tespit edilmiştir. DS'li çocuğun resim yaparken ve resmini tamamladıktan sonra kullandığı malzemeye zarar vermediği tespit edilmiştir. DS'li çocukların, resim yapmaya devam ediyorken ve bitirmiş

olduğu resme zarar vermediği görölmüştür. DS’li çocukların büyük bir çoğunluğu resimlerini tamamlamış, yaptığı resmi arkadaşlarına göstermiştir ve resim yapmayı tamamladıktan sonra malzemelerini toplamıştır. Pek çok DS’li çocuk resimlerini yanına almamıştır.

% 9,1 Öğrencinin resim yapmaya başlamadan önceki durumu çok mutlu iken, bu oran; resim yaparken % 32 ve resmi tamamladıktan sonra ise % 45’e yükselmiştir. Öğrencinin resim yapmaya başlamadan önceki durumunda: kararsız, huzursuz ve öfkeli oranları sırasıyla; %27, %16 ve % 4,5’dir. Resim yaparken öğrencinin genel durumun da, kararsız, huzursuz ve öfkelinin sırasıyla oranları; %18, %4,5 ve % 0’ dır. Resmi tamamladıktan sonraki durumun da kararsız, huzursuz ve öfkelinin sırasıyla dağılımı; %4,5 , % 2,3 ve % 0’dır. Mutlu ifadesi sırasal %43 ,%45 ve %48 olarak görölmektedir. Öğretmenin pekiştireç kullanmadan önce resmi yapan öğrencinin genel durumunu gösterir dağılım incelendiğinde % 9,1 çok mutlu ,% 61 mutlu iken, öğretmen pekiştireç kullandıktan sonra çok mutlu oranı % 66’ ya yükselmiş; mutlu oranı ise % 30 düşmüştür. Öğrencilerin büyük oranda çok mutlu oldukları görölmüştür. Kararsız, huzursuz ve öfkeli ifadeleri sırasıyla öğretmen pekiştireç kullanmadan önce; %25, %2,3 ve %2,3 olarak tespit edilmiştir. Bu oran öğretmenin pekiştireç kullanmasından sonra sırasıyla; %2,3 ,% 2,3 ve % 0 olmuştur. Aratılmanın yapıldığı okullarda toplam 12 özel eğitim uzmanı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme soruları 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; kişisel bilgiler, ikinci bölümde özel eğitimcilerin görsel sanatlar eğitimi ile ilgili görüşleri, üçüncü bölümde ise DS’li çocukların görsel sanatlar eğitimi ile ilgili kazanımlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. 3- 15 yıl arası çalışan özel eğitim öğretmeliği mezun uzmanların genel olarak belirttikleri; görsel sanatlar eğitiminin; DS’li çocuklar olmak üzere, özel eğitime gereksinim duyan bütün engelli bireylerin bu eğitimi alması gerektiği olarak ifade edilmiştir.

Günaydın (2006:1), Çocuk Esirgeme Kurumları gibi, çocuğun eğitiminin ve gelişiminin üstlenildiği, hassasiyet ve özen gerektiren eğitim kurumlarında çocukların gelişim sürecine katkıda bulunabilecek her türlü araştırma ve geliştirmenin önemi açıktır. Bunun için sanat eğitimi kapsamında resim-is eğitimi

yoluyla çocuğun yapıcı ve yaratıcı kişilik gelişimini öne çıkarabilecek programların önemi ve gerekliliği de kendini göstermektedir.

Adan, Akın.(2009).Görsel Sanatlar Eğitiminin Down Sendromlu Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Diyarbakır Örneği), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Malatya,

Bu araştırmada, çocukların benlik ve kişilik gelişiminde önemli bir yer tutan kendini gerçekleştirebilme sürecinin sağlanabilmesi için yapıcılığın ve yaratıcılığın temel alınması gerekli görülmüştür. Bunun için öncelikle çocuklarda duyum ve düşünceyi uygulamalara taşıyarak, kendini tanıma ve gerçekleştirme yoluyla çocuğun tüm gelişimine olumlu katkılar sağlayabilecek bir yapıya ulaşılması hedeflenmiştir.

Bu bakımdan çocukların gelişimine katkı sağlayabilecek sanat eğitimi aracılığıyla gerçekleştirimin geçerli ve etkili bir yöntem olabileceği düşünülmüştür.

Bu süreçte çocuğun, duyum ve düşünce gelişimine hız kazandırabilmek için somut kavramlardan soyut kavramlara, konu akısına göre; soyut kavramlardan somut kavramlara ulaşılmış, ortaya çıkan problemlere göre programa yön verilmiştir. Program içeriğinde geçen estetik elemanlar çocuk esirgeme kurumlarındaki çocukların gelişim süreçlerine katkıda bulunabilecek biçimde sıralanmıştır. Farklılık gösteren kişilik yapıları göz önünde bulundurularak, iyilik ve güzellik kavramları ile çocukların gelişimlerinin pozitif seyri için ortak bir kriter oluşturulmaya çalışılmış, bu kriterlerin çocukların kendilerini geliştirebilmeleri ve olumlu bakış açıları kazanabilmelerine katkılar sağlayabileceği düşünülmüştür.

Çocuğun sözel olarak ifade edemediği fakat resim düzleminde beliren kişiliğine, imge ve yaratıcılığına dair problem kaynakları uygulamalarla tespit edilerek çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu gelişimle çocuklarda zenginleşeceği düşünülen imge ve imgelem gücünün yapıcı ve yaratıcı boyutuyla kendini göstererek

birey olma yolundaki çocuk için duyarlı ve sağlıklı bir kişilik gelişimine katkılarda bulunacağı ön görülmüştür (Adan, 2009:1)

Soylu, Burcu.(2011). Çoklu Zeka Kuramı Destekli Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Öğrencilerin Tutum ve Performanslarına Etkisi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Tezi. Ankara,

Bu araştırma; ilköğretim okulları 3.sınıf öğrencilerinin renk bilgisi konusundaki kazanımlara yönelik tutumlarını Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi “CASEY” ve Çoklu Zeka Kuramı “CZK” ile desteklenmiş CASEY’ ne göre hazırlanmış ders planlarıyla işleyerek tutum ve performanslarında anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır.

Amaç doğrultusunda; CASEY ve CASEY’nin CZK’na dayalı etkinliklerle desteklendiği kontrol ve deney grupları, 4 saatlik teorik dersin sonunda 2 saatlik uygulama yapmışlardır. Uygulamalar Henry Matisse’in “Müzik” resminden bir roprüduksiyon olarak planlanmış ve grup olarak çalışılmıştır. Kontrol ve deney gruplarının her ikisi de 5’er çalışma yapmışlardır.

Yapılan uygulamaların değerlendirilmesi için; araştırmacı tarafından hazırlanan Renge İlişkin Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin aldıkları puanlar bilgisayar ortamında SPSS 17. İstatistik paket programında analiz edilmiştir.

Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Hipotez testleri olarak da non parametrik testlerden Mann Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda yapılan istatistikî çözümler sonucunda; deney grubunun kontrol grubuna Gore renk bilgisi konusundaki tutumlarında istatistiksel açıdan olumlu düzeyde farklılaşmalar olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin

yaptıkları resimlerin incelenerek performansları değerlendirildiğinde de deney grubundaki öğrencilerin daha iyi performans gösterdikleri saptanmıştır.

Diğer bir ifade ile CASEY, CZK'na dayalı etkinliklerle desteklendiğinde öğrencilerin tutum ve performanslarında olumlu gelişmeler olduğu sonucuna varılmıştır (Soylu, 2011:1).

Bayraktar, Evrim.(2007). Görsel Sanatlar Eğitiminin Otistik Çocuklar Üzerindeki Etkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara,

Araştırmada, görsel sanatlar eğitiminin otistik çocuklar üzerindeki etkileri incelendi. Araştırmanın evrenini, Ankara ili Çankaya ilçesi Özel Uyum Özel Eğitim Okulu ve İzmir ili Menemen ilçesi Sebahat Akgiray Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi'nde 2005–2006 öğretim yılında 6 - 26 yaş aralığındaki otistik çocuklar oluşturmaktadır. Örneklem için 76 erkek ve 24 kız öğrenci olmak üzere toplam 100 öğrenciye resim yaptırıldı. Uygulama bizzat araştırmacı tarafından sınıf ortamında ve görsel sanatlar eğitimi ders saatleri içinde uygulanmıştır. Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Uygulama evresinde öğrenci gözlem formları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Resme başlamadan önce %19 öğrenci mutlu iken, bu oran resim yaptıktan sonra %38 olmuştur.%100'lük bir artış görülmektedir. Resme başlamadan önce %24 öğrenci mutsuz iken, bu oran resmi yaptıktan sonra %6 olmuştur. %75 azalma görülmektedir. Resme başlamadan önce %9 öğrenci huzurlu iken, bu oran resmi yaptıktan sonra %37 olmuştur. Huzurlu öğrenci oranı %311,11'lik bir değişim göstermiştir. Resme başlamadan önce %28 öğrenci huzursuz iken, bu oran resmi yaptıktan sonra %19 olmuştur. Huzursuz öğrencilerin oranında % 32,15'lik bir azalma olmuştur. Resme başlamadan önce %20 öğrenci öfkeli iken bu oran resim yaptıktan sonra %0 olmuştur. %100 azalma görülmektedir.

Uygulama sonuçları çizgisel gelişim dönemi ve çizgilerinin anlamları dikkate alınarak analiz edildiğinde, öğrencilerin rahatsızlıklarını yansıttıkları görülmüştür(Bayraktar, 2007:1).

Demirer, Ahu.(2010). Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Topluma Kazandırılması, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitimi anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Konya,

Bu araştırmada bir ilköğretim okulunda kaynaştırma eğitimi alan iki öğrencinin görsel sanatlar dersindeki çalışmaları sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu sayede sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak var ola yeteneklerini ve ifade edemedikleri duygularını ortaya çıkararak içinde bulundukları durum yorumlanarak çocukların kendilerine olan güven ve ifade yeteneklerini geliştirmelerine faydalı olunması amaçlanmıştır. Ayrıca çocuklar ile ilgili ortaya çıkarılan problem durumları rehberlik servisine bildirilerek çözümüne yönelik katkı sağlanması beklenmiştir. Araştırma kapsamında çalışma gurubuna seçilecek öğrenciler, 2008-2009 eğitim öğretim yılının birinci döneminde görsel sanatlar dersinde gözlemlenmiştir. Öğrencilerin dersteki okul ve sınıf ortamında gösterdikleri davranışlar ve derslerde yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak bu araştırmada izlenecek yol haritası belirlenmiştir. Araştırmaya başlanılmadan önce uygulamada kullanılacak yerli ve yabancı ressamaların sanat eserleri seçilmiştir. Seçilen bu eserlerin konu, biçim ve renk bakımından hayatın içinden, öğrencilerin yaşamlarına ve çevrelerinde gördükleri objelere yakın olmasına özen gösterilmiştir. Seçilen eserler arasında; Neset Günal'ın "Anne ve Çocuk" adlı eseri, Nurullah Berk'in "Kuslar" ve "Ütü Yapan Kadın" adlı eserleri ve son olarakta Vincent van Gogh'un "Gece Kahvesi" adlı eseri bulunmaktadır. Araştırmanın uygulaması, 2008-2009 eğitim-öğretim yılının ikinci dönemini kapsayan yaklaşık 14 haftalık süreçte tamamlanmıştır.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi içerisinde durum çalışmasına göre desenlenmiştir. Veriler gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yöntemleriyle elde edilmiştir. Bu verilerin ortaya koyduğu bulgular araştırmanın konusu olan öğrencileri daha yakından tanımaya, öğrencinin algılama düzeyini ve psikolojisini anlamaya olanak vermiştir. Bulguların yorumlanması sürecinde sınıf öğretmeni, rehber öğretmeni, idareciler ve branş öğretmenleriyle yapılan görüşmeler öğrencilerin daha iyi anlaşılmasına ve verilerin daha iyi yorumlanmasına katkı sağlamıştır.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin sanat eğitimi kapsamında yapılan sanat eleştirisi yöntemiyle kendi yaptıkları resimler basta olmak üzere ünlü sanatçıların eserlerini incelerken daha rahat oldukları, resimlerden yola çıkarak kendi iç dünyalarına bir köprü kurarak birçok duyguyu ifade edebildikleri ve özellikle görsel sanatlar dersine daha istekli oldukları görülmüştür. Gözlenen bu sonuçlar kaynaştırma eğitimi alan ve kendini yeterince ifade edemeyen çocuklarda sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak ifade edemedikleri birçok duygunun ortaya çıkarılmasını ve öğrencinin içinde bulunduğu durumun anlaşılmasına yardımcı olduğunu göstermektedir. Ortaya konulan durumun rehberlik servisiyle paylaşılması sayesinde rehberlik hizmetlerinin daha verimli yapılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizde yaygınlaşan sanatla terapi yöntemi ile tedavilerin bir parçası olan psikoterapilerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere uygulanmasıyla bu öğrencilerin öğrenme düzeylerinin ve sosyal ilişkilerinin daha üst bir noktaya gelebileceği ümit edilmektedir(Demirer, 2010:1).

Pınarbaş, Yener.(2010). Orta Öğretimde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Öğretiminin Önemi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enst. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul,

Yapılan bir başka araştırmada, “Orta Öğretimde Görsel Sanatlar Eğitiminin” yeri, önemi ve milli eğitimin belirlediği müfredatın uygulanmasında ki güçlüklerin tespiti ve çözümüne yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ilk olarak kaynak taraması yapılarak; sanatın ne olduğu, diğer disiplinlerle olan ilişkisi araştırılarak bireysel ve toplumsal düzeyde yeri ve önemi tanımlanacak, ülkemizde sanat eğitimin tarihsel gelişimi ve günümüzde bu alanda karşılaşılan sorunlar ortaya konacaktır.

Yapılacak anket çalışmalarıyla; öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda Görsel Sanatlar Dersi müfredatı ve uygulamasında karşılaştıkları sorunlar belirlenecek. Sanat alanındaki güncel değişimlere olan ilgi ve motivasyon düzeylerinin ders üzerine olan etkisi araştırılacaktır.

Öğrenciler ile yapılacak anket çalışmasıyla da kendilerinin ve ailelerinin Görsel Sanat Eğitimine yönelik ilgi ve tutumlarıyla, bu alanda okullarda karşılaşılan güçlüklerin tespiti amaçlanmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen verilere dayanılarak orta öğretimde Görsel Sanatlar eğitiminin durum değerlendirmesi yapılacak ve olumsuzlukların çözümüne yönelik öneriler geliştirilecektir. Bu yolla, orta öğretimde sanat eğitiminin öneminin kavranması ve payının artırılarak genel eğitimin kalitesinin yükselmesine katkıda bulunulacaktır (Pınarbaş, 2010:1).

Toy, Belgin(2006). Sanat Eğitimi Alan ve Almayan 15-17 Yaş Grubu Ergenlerin Sosyal Uyumlarının Ve Benlik Tasarım Düzeylerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara,

Bu araştırma sanat eğitimi alan ve almayan on beş-on yedi yaş grubundaki ergenlerin sosyal uyumlarını ve benlik tasarım düzeylerini incelemek ve etkili olabilecek etmenleri belirlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırmaya Ankara ilinde Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ile Halide Edip Lisesi'ne devam eden toplam iki yüz on dört ergen dâhil edilmiştir. Araştırmada “ Genel Bilgi Formu ”, “ Hacettepe Kişilik Envanteri-Sosyal Uyum Alt Ölçeği ” ve “ Benlik Tasarımı Envanteri ” kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Çift Yönlü Varyans Analizi, Tek Yönlü Varyant Analizi, Duncan Testi ve Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; sanat eğitimi alan ve almayan ergenlerin sosyal uyum puanları arasında farklılık olmadığı, ancak benlik tasarımlarının farklılık gösterdiği saptanmıştır. Sanat eğitimi alan ergenlerin benlik saygılarının yüksek olduğu, bu doğrultuda olumlu benlik tasarımı geliştirdikleri belirlenmiştir.

Ergenin cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı ve sıkıntılı üzüntülü hissettiğinde en çok rahatlatan şeyin sosyal uyuma; ergenin yas, cinsiyet, okul türü x rahatlatan şey interaksyonunun ise benlik tasarımı ile ilişkili puanlarda farklılık yarattığı

bulunmuştur ($p < .01$, $p < .05$). Ayrıca sanat eğitimi alan ergenlerde, sanat eğitimi almaya yönlendiren etken sosyal uyum puanlarında farklılığa neden olmuştur ($p < .05$). Araştırmaya alınan ergenlerin, sosyal uyum ve benlik tasarımı cümlelerini puanları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda, anne-babalara ve çeşitli kuruluşlara bazı öneriler getirilmiştir (Toy, 2006).

Gündoğdu, Işıl Aydın(2010). Sanat Eğitiminde Toplumsal Sorumluluk: Sokakta Sanat, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Eğitimi Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul,

Sanat eğitimi alma imkânı kısıtlı çocuklara “Sokakta Sanat” etkinlikleri yaptırmak yoluyla onları hayata hazırlamak ve yaşam boyu sanata ilgi duymaya yönltebilmek hedeflendi. Sokakta Sanat projesinde sanatı yaşamın içine dahil ederek, sanata ulaşamayan, kendilerini ifade etme olanakları bulamayan çocukların, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaları, duygularını ifade etmeleri, hayal güçlerini geliştirebilmeleri için olanak sağlamak amaçlandı.

Ayrıca, çocukların etraflarında bulunan her türlü malzemeyi doğru değerlendirme becerisi edinmeleri, yaratıcılıklarını geliştirmek ve tüketici bilinci oluşturulması hedeflendi.

Konuyla ilgili kavram araştırması yapıldı. Kavram araştırmasında sanat eğitiminin tarihçesine, toplumsal boyutuna, kuramlarına, çocuğun gelişimsel özelliklerine değinilerek projenin dayandırılacağı temel esaslar belirlendi. Elde edilen veriler doğrultusunda, niteliksel yöntem kullanılarak proje planlandı. Kayışdağı Mahallesi Muhtarlığı ve Mahallede bulunan sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle çocuklara ulaşıldı. Sorumlu eğitmenin yanı sıra projeye diğer gönüllü eğitmenler de destek verdi. Açık havada gerçekleştirilen projede kullanılan temel teknikler gözlem, anket ve betimsel yoruma dayandırıldı. Ayrıca, çocukları kaynaştırmak ve canlı bir atmosfer oluşturmak amacıyla müzik, yaratıcı drama ve oyundan yararlanıldı. Projede kullanılan materyaller atık malzemelerden seçildi. Sokakta Sanat Projesi İstanbul Ataşehir İlçesi Kayışdağı Mahallesinde

gerçekleştirildi. 10-11 Nisan 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen projeye, 7-14 yaşlarında toplam 30 çocuk katıldı. Katılan çocuklar arasından 20 çocuk anket sorularını yanıtladı. Faaliyetler fotoğraf ve video aracılığıyla arşivlendi. Gerçekleştirilen pilot projenin sonucunda, özellikle gelir seviyesi düşük bölgelerde, çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesi, çocuğun çevreyle olan iletişiminin artırılması ve sanatın çocuğun dünyasına dâhil edilmesinde faydalı olduğu belirlenmiştir. İlköğretimde uygulanan görsel sanatlar dersine ek olarak, sivil toplum kuruluşlarının da katkılarıyla benzeri alternatif projelerin gerçekleştirilmesi çocuğun sosyal ve sanatsal yönünün gelişmesi açısından önemli bir ihtiyaçtır. Sanat eğitimcileri için, toplumsal sorumluluk bilinciyle oluşmuş projeler geliştirmek açısından, örnek bir çalışma olarak değerlendirilmelidir(Gündoğdu, 2010:1).

2.3.Araştırmanın Amacı

Araştırmadaki; “risk altındaki çocuk” deyiminden; Eğitim seviyesi düşük ve erken yaşta okulu bırakan genç nüfus, anne veya babasından her ikisi veya biri hayatını kaybetmiş veya ayrı yaşayan, bu nedenle bölünmüş aile çocukları ile herhangi bir sebepten dolayı sokakta yaşayan ve/veya sokakta çalışan, suça sürüklenmiş, uyuşturucu ve/veya ucuu madde bağımlısı, maddi sebepler ve/veya bilinçsizlik nedeniyle fiziki, manevi ve ahlaki gelişimi ya da kişisel varlığı tehdit altında korunmaya muhtaç durumda bulunan çocuklar kastedilmektedir.

Araştırmamızın amacı, ülkemizde/şehrimizde risk altında bulunan çocukların; suç işleme ve zararlı alışkanlıklardan korunmasına yönelik olarak eğitim ve bilgilendirme çalışmalarını da içerecek şekilde sanat uygulamalarıyla topluma kazandırılarak, sosyal ve kültürel faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve geliştirilmesini sağlamak ve çocuklarımızın kendilerini sanat yoluyla ifade etmeleri sonucu sanat eğitiminin risk altı çocuk grubu üzerindeki etkilerini incelemektir.

2.4. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Sanat eğitimi ülkemizde yeteri kadar önemsenmeyen, nitelikli bir şekilde uygulandığında ise hem bireysel, hem de toplumsal katkıları olan önemli eğitim alanlarından biridir. Çocukların okul öncesi dönemden başlayarak özellikle ilköğretim döneminde alacakları kapsamlı ve çağdaş bir anlayışa sahip sanat eğitimi; sadece tasarımsal yeterlilik, estetik bakış açısı, yaratıcılık gibi güzel sanatlara dair bakış açısına sahip olma özelliklerini geliştirmekle kalmaz; aynı zamanda istenilen davranış değişikliklerini kazandırmak için bir süreç, kişiliklerini ve toplumsal yeteneklerini güçlendirecek bir ortam da sağlar. Ancak yapılan araştırmalardan, ülkemizde özellikle resmi okullarda arzu edilen nitelikte bir sanat eğitiminin verilemediği söylenebilir. Sanat eğitime yanlı ve eksik bakış açısı, okullarda sanat eğitimi ortamları yaratmak için yeterince kaynak ayırlamaması gibi sorunlar nedeniyle çocuklar okul saatleri içerisinde sanat eğitimcisi, malzeme, mekân ve içerik açısından nitelikli bir sanat eğitiminden yoksun kalmaktadırlar.

Sanat eğitimi, çocuğun iç dünyasını ifade etmesinde önemli araçlardan biridir. Bu nedenle bu araştırmada, risk altındaki çocuklarda sanat eğitiminin etkilerinin neler olduğu araştırılmıştır. Sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkilerini belirlemek üzere; eğitim alan risk altındaki çocuk grubu, risk altındaki çocukların aileleri, bu çocukları sanat merkezine yönlendiren kurum ve kuruluşların yetkilileri ve sanat eğitiminde görev alan uzmanların görüşleri alınmış ve böylece sanat eğitiminin etkileri çoklu bir bakış açısı ile irdelenmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin alan yazın incelendiğinde, araştırmacıların sanat eğitiminin etkisi anlaşılmasında ve değerlendirilmesinde ağırlıklı olarak anket ve ölçeklerin kullanıldığı nicel yöntemlerin tercih edildiği (örn. Tuncay, Ayşe 2011; ÇEŞİT , Canan 2011; Miyanyedi, Kamuran 2009; Görener, Özlem 2006; Günaydın 2006; Adan, Akın 2009; Soylu, Burcu 2011; Bayraktar, Evrim 2007), Sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisi derinlemesine analizine olanak sağlayan nitel çalışmaların

yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın söz konusu boşluğun doldurulmasına katkı yapacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma ile RİSKADER derneği Kültür ve Sanat Merkezinde görevli öğretmenler, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin Sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu soruların yanıtları ayrıntılı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır:

Eğitimci, Konu ile ilgili Kurum ve Kuruluş Yetkilileri, Öğrenciler ve Öğrenci velilerinin

- a. Sizce Verdiğiniz Sanat Eğitiminin Çocuklar Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?
- b. Sizce Verilen Sanat Eğitiminin Çocuğunuz Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?
- c. Sizce Verilen Sanat Eğitiminin Çocuklar Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?
- d. Aldığınız Sanat Eğitiminin Üzerinizde Ne Tür Etkisi Oldu?

2.5. Sınırlılıklar

a. Araştırma risk altında olan çocuklarla ilgili yapılmış çalışmalardan oluşmaktadır.

b. Araştırma, RİSKADER'in Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi'nde 2012 yılında, Kalkınma Bakanlığına bağlı, Devlet Planlama Teşkilatının yürüttüğü

SODES projesi kapsamında yürütülen, “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi etkinliklerine katılım, inceleme, görüşme ve gözlem yapma yoluyla yürütülecektir.

c. Araştırmanın merkezini, RİSKADER’e bağlı Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi ve buradan “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi kapsamında eğitim alan risk altındaki çocuk grubu, çocukların aileleri, çocukları sanat merkezine yönlendiren kurum ve kuruluşların yetkilileriyle ve bu çocuklara sanat eğitimi veren kişilerin, eğitim sonrasında yapılan açık uçlu sorular ve yorumlar kullanılacaktır.

2.6. Tanımlar

Sanat: İnsanların, doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir.

Sanat Eğitimi: Öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve önemli görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, düşünme güçlerini artıran sosyal alışkanlıklarını ve yaratıcı bireylerin oluşmasını sağlayan bir eğitim sistemidir.

Risk Altındaki Çocuk: Araştırmadaki; “risk altındaki çocuk” deyiminden; Eğitim seviyesi düşük ve erken yaşta okulu bırakan genç nüfus, anne veya babasından her ikisi veya biri hayatını kaybetmiş veya ayrı yaşayan, bu nedenle bölünmüş aile çocukları ile herhangi bir sebepten sokakta yaşayan ve/veya sokakta çalışan, suça sürüklenmiş, uyuşturucu ve/veya uçucu madde bağımlısı, maddi sebepler ve/veya bilinçsizlik nedeniyle fiziki, manevi ve ahlaki gelişimi ya da kişisel varlığı tehdit altında korunmaya muhtaç durumda bulunan çocuklar kastedilmektedir.

Sivil Toplum: Yurttaşlar toplumu, devletten bağımsız, yurttaş olmanın bilincindeki kitlelerden oluşan sosyal sorumluluk sahibi toplum.

Sivil Toplum Kuruluşu(STK): Sivil toplum kuruluşları kavramı, gerek Batı dünyasında, gerekse ülkemizde sınırları kesin olarak çizilebilmiş bir kavram değildir.

Bununla birlikte Avrupa Birliği, STK'lar konusundaki temel tanımlamaları oluşturmuş ve bu bölümün alt başlıklarında sıralanan kuruluşları STK kavramı içine almıştır.

Dernek: Kazanç paylaşmadığında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem verileri toplama tekniği, verilerin toplanması ve çözümlenmesine dair bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma RİSKADER Derneği, Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi'nde uygulanan “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi kapsamında sanat eğitimi alan risk altındaki çocukların, çocukların ailelerinin, çocukları sanat merkezine yönlendiren kurum ve kuruluşların yetkililerinin ve sanat eğitiminde görev alan uzmanların, sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılması olgubilim (fenomenoloji) deseni olarak adlandırılmaktadır. Olgular; deneyimler, algılar, yönelimler gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. İşte bu tümüyle bize yabancı olmayan, ancak tam anlamını da kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar olgubilim desenine uygun bir araştırma atmosferi oluştururlar (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 72). Sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkileri de bu bağlamda ele alınmış ve derinlemesine araştırılmıştır. RİSKADER Derneği, Sami Kasap Kültür Ve Sanat Merkezi'nde uygulanan “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi yoluyla çeşitli sanat eğitimi etkinlikleri gerçekleştirmekte ve bu sanat eğitimi etkinliklerini, risk altı çocuk gruplarına sunmaktadır. Bu çerçevede Sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisi, uygulanan programların sanat eğitimi içerisindeki yeri ve önemi tespit edilmeye çalışılmış, ülkemizdeki sanat eğitimi eksikliklerine değinilmiş, kaynaklar dâhilinde programın kapsamı ve amaçları ortaya konulmuş, yetkililerle ve ilgili kişilerle görüşmeler yapılmış, gözlem ve incelemelerde bulunulmuştur.

3.2. Katılımcılar

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş

bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2005).

Katılımcıların seçiminde farklı ölçütler kullanılmıştır. Örneğin çocukların seçiminde, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü, MİAD Sevgi Evleri ve Çocuk Yuvası Müdürlüğü ve il Emniyet Müdürlüğü tarafından risk altında olarak saptanmış ve RİSKADER Derneği, Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi'nde uygulanan “Sanatla Şekillenen Gençler” projesi kapsamında düzenlenen sanat eğitimi etkinliklerine katılmış olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Ailelerin seçiminde ise düzenlenen eğitimlere katılan risk altındaki çocuğu olma, eğitmenlerin seçiminde sanat eğitimlerinde kuramsal veya uygulamalı olarak eğitim verme ölçütleri aranmıştır. seçiminde ve eğitime katılan Bu temel ölçütler uyarınca, **2011-2012** yılı Şubat-Aralık Ayları arasında RİSKADER Derneği, Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi tarafından düzenlenen sanat eğitimlerine katılan 96 risk altındaki çocuk içerisinde 11 çocuk ile gönüllülük esasına göre görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ayrıca 5 Öğrenci velisi, 4 kurum yetkilisi ve 8 eğitmen ile de görüşme yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırma RİSKADER'e bağlı merkezlerin sanat eğitimindeki yeri ve öneminin, çocuklar üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda RİSKADER'in bünyesindeki Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi'nde gözlenen 8 farklı sanat eğitimi dalında 12 kişilik gruplardan oluşan 96 risk altı grubuna giren çocuk ve gence alanında akademik yeterliliği olan sanat eğitimcileriyle 36 hafta boyunca sanatsal etkinlikleri gözlem altına alınmış ve sanat eğitimi uygulamalarının kapsam ve boyutları incelenmiştir. Yapılan çalışmalar ve atölye ortamı görüntülenmiş, araştırmada bu görsel materyallere yer verilmiştir. Ayrıca çocukların, çocukların ailelerinin, eğitimcilerin ve kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan yetkililerin görüşme sonucu alınan bilgi ve belgelerine de araştırmada yer verilmiştir. Görüşmeler kapsamında açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorulara ve cevaplarına bulgular kısmında yer verilmiştir.

3. 4. Verilerin Toplanması

RİSKADER Derneği eğitimleri ve çocuklar üzerindeki etkisi ile ilgili veriler, öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarındaki yetkililer ve ilgili dernek yetkilileriyle görüşme ve gerekli bilgi ve dokümanın temin edilmesiyle sağlanmıştır. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, bir diğer ifade ile farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesi, araştırılan olguya ya da duruma ilişkin farklı algıların ve yaşantıların ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada katılımcıların kendilerini rahat ve huzurlu hissedebileceği ve görüşlerini içtenlikle açıklayabilecekleri bir görüşme ortamı sağlanmasına özen gösterilmiş, uygun bir etkileşim ortamı oluşturulmuştur. Katılımcıların konu ile ilgili görüşlerini rahatça ifade edebilmeleri için görüşmeler araştırmacının doğal çalışma ortamlarında ve yüz yüze görüşmeler (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 256) aracılığıyla yürütülmüştür. Görüşme sırasında katılımcıların soruları cevaplarken araştırmacıdan etkilenmemesine özen gösterilmiştir. Her bir görüşme ortalama 30 dakika sürmüştür. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği arttırmak amacıyla ayrıca veri çeşitlemesi yoluna gidilmiştir. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, bir diğer ifade ile farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesi, araştırılan olguya ya da duruma ilişkin farklı algıların ve yaşantıların ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Ayrıca RİSKADER Derneği, Sanat Merkezlerinde bulunularak, gözlem ve inceleme yapma olanağı bulunmuş, etkinlikler otuz altı hafta boyunca yakından takip edilmiştir. RİSKADER'e bağlı Sanat Merkezlerinde, etkinliklere katılan öğrenci gruplarının aileleri, kurum yetkilileri ve de öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler dâhilinde de risk altındaki çocuklarla ilgili kayıt tutan ve bu çocukları merkeze yönlendiren 4 kurum yetkilisi, 8 öğretmen, çocukların aileleri ve çocuklarla görüşülmüştür. Görüşmeler anket tarzında değil, açık uçlu soru cevap şeklinde yapılmıştır. Etkinlikler ve çalışmalarla ilgili görsel malzeme toplanmıştır.

Kavramsal çerçevenin hazırlanması için Yurtiçinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelenerek derlenmiş ve İlgili kaynaklar taranarak, belli bir düzen içerisinde bilgiler, bilimsel yönetime göre düzenlenmiştir.

Araştırmanın her aşamasında tez danışmanının bilgi, fikir ve deneyimlerinden yararlanılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Kaynaklardan ve incelemelerden, bire bir gözlem ve görüşme neticesinde elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle bir sonuca varılarak öneri ve yorumlar getirilmiştir. Kaynak taraması sonucu sanat eğitiminin önemi ve ülkemizdeki sanat eğitimi sorunları, sivil toplum kuruluşlarının önemi, RİSKADER’in ortaya çıkışıyla ilgili kavramsal bilgilerin ışığında inceleme, gözlem ve görüşme sonucu elde edilen bilgiler bulgu olarak sunulmuş; bu bulgularda açık uçlu betimlemeye dayalı sorular oluşturulmuştur.

RİSKADER’e bağlı merkezlerde sanat eğitiminin risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisine dair sonuçlara varılmış, bu sonuçlar neticesinde de yorumlamaya gidilerek konuyla ilgili önerilerde bulunmuştur.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Görüşme Bulguları

4.1.1. Eğitimci Görüşleri

Sanat Eğitimcilerinin “Sizce Verdiğiniz Sanat Eğitiminin Çocuklar Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Eğitimci I

Sizce verdiğiniz sanat eğitiminin çocuklar üzerinde ne tür etkisi olduğuna ilişkin olarak, Vedat öğretmen “Sanat eğitimi alan çocukların duygularını daha iyi ifade ettiklerini, duygusal yaşamlarının zenginleştiğini, hayal güçlerinin geliştiğini ve olayları daha pozitif yorumladıklarını gözlemledim,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Eğitimci II

Konu ile ilgili olarak Yasin öğretmen, “Çocuklar aldıkları sanat eğitimi sonrasında eserlerine olduğu kadar, çevrelerine, olay ve olgulara estetik bir bakış açısıyla bakmaya başlayarak, bugünü anlayan, geleceğe bakabilen, aile, toplum, yaşam, kariyer, sanat, tarih, coğrafya, eğitim, estetik ve günümüz hakkında yorum yapabilen bireylere dönüştüler,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Eğitimci III

Serkan öğretmen ise, “Hayata küsmüş ve hiçbir beklentisi olmayan çocuklar, kendine güvenen, üretken ve estetik duyguları gelişmiş bir hale dönüştüler. Çocuğun öğrenme gücünün ise o andaki istek ve ilgisiyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu, aldıkları sanat eğitiminin çocukları heyecanlandığını ve öğrenme sürecini hızlandırdığı görülmüştür.” biçiminde görüş belirtmiştir.

Eğitimci IV

Gizem öğretmen ise, “Daha önceki olumsuz davranışlarından uzaklaşıp, sosyal yönlerini güçlendirerek yeni arkadaşlıklar kurmaya başladılar. Çocuklar karşılaştığı problemleri çözmede, gördükleri ve hissettikleri şeylere karşı reaksiyon göstermede son derece önemli bir yol katetmişlerdir. Ayrıca sanat eğitimiyle yaratıcılığa yönelip, iyi, güzel ve doğruyu seçip, kendilerini değişik şekillerde ifade etme fırsatı yakalamışlardır,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Eğitimci V

Meltem öğretmen ise, “Duygularını çevresindeki kişilerden saklayan, içine kapanık, ilgilendiğinizde saldırgan tepkiler veren çocukların sanat eğitimiyle bu tutumlarının olumlu yönde değiştiğini, duygu ve duyarlılığının harekete geçtiğini ve buna bağlı olarak iletişim yönleri ile kişiliklerinin güçlendiğini gördük. Aldıkları sanat eğitimiyle hayata daha entelektüel bakmaya başladılar. Olumsuz çevre koşullarında zaman geçiren çocuklar, yeni bir sosyal çevre edinerek yaşadığımız dönemin gerektirdiği tepkilere sahip bir yapıya kavuştular. Çocuklarla eğitim öncesindeki görüşmelerimizde günümüzde suç sayılan birçok şeyi yapmanın normal, hatta eğlenceli olduğunu düşündüklerini söylerken, eğitim sonrasında kendi yaptıklarına ve etrafında yaşanan olaylara karşı duyarlılaşıp, geniş boyutlu düşünerek, güzeli algılama yetilerinin geliştiğini ve yaşantılarını yorumlayabilen birer birey haline geldiler,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Eğitimci VI

Ayşe öğretmen ise, “Okullarına düzenli devam etmeyen çocukların, zorunlu olmadıkları halde sanat eğitimi almak için düzenli geldiklerini daha önce çalışmalarını bitirmeden ortada bırakırken, ilerleyen süreçte ders bitiminden sonrada atölyelerde çalışmalarını sürdürdüklerini, hatta eve götürerek tamamlamak istediklerini gördüm. Ayrıca çocukların sanat eğitimi derslerinde kullanılan malzemeleri tanımadıkları, tekniklerle ilgili ön bilgiye sahip olmadığı, öğrettiğimiz

birçok çalışmayı hiç yapamadıkları ve bu şekilde yeni şeyler öğrendiklerinde, eğitimin daha eğlenceli hale geldiğini bizlerle paylaştılar. Çocukların okullarında, yalnızca kara kalem, suluboya, patates baskı, gibi standart malzemelerin klasik uygulama yöntemleriyle sınırlı bırakıldığını, çocuklara çeşitli malzemelerin değişik kullanım imkânları sunulduğunda, tasarım yönlerini geliştirek ortaya ürün çıkarmada daha başarılı olacaklardır.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Eğitimci VII

Zeynel öğretmen ise, ”Zihinsel, bedensel ve sosyal gelişim evreleri ile sanatsal etkinlikler arasında oluşturulacak birliktelik çocuğun gelişim sürecinde olgunlaşmasını sağlayarak, yeteneklerinin farkında olmasını sağlıyor. Çocuklar için yaşadıkları ve öğrendikleri şeyler hakkındaki düşünce ve duygularını sözcüklerle anlatmaları ise zordur. Sanat eğitimi çocukların kendini ifade etmesinde, sanatı bir araç olarak kullanabilmelerini sağlıyor, “biçiminde görüş belirtmiştir.

Eğitimci VIII

Ekrem öğretmen ise, “Çocuklar sanat eğitimine başladıklarında yüzlerinde hayata karşı öfkeli bir bakış, arkadaşlarıyla anlaşamayan, grup halinde yapılacak etkinliklere etkinliklere isteksiz, atölye malzemelerine kullanırken zarar veren bir yapıdayken, sonrasında kendilerini ispatlamaya çalışarak, çevreyle ilgili gözlemlerini, düşüncelerini, hislerini ve heyecanlarını aldıkları sanat eğitimiyle yansıtmaya çalışıyorlar,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, yanıtlar incelendiğinde eğitimcilerin söylemleri, çocukların temel olarak üç gelişim alanında; psikolojik-duygusal, zihinsel ve sosyal alanda gelişme kaydettiklerini göstermektedir.

Psikolojik ve duygusal alanda, çocukların duygularını keşfetme, anlama ve ifade etmede daha olumlu ve yaratıcı yollar buldukları görülmektedir. Örneğin

başlangıçta isteksiz, uyumsuz ve hatta saldırgan olan çocukların eğitim sürecinde arkadaşlarıyla daha uyumlu, sanatsal yaratımlara karşı daha istekli ve geleceğe dair daha umutlu oldukları kaydedilmiştir. Şüphesiz, bu olumlu değişimin altında sanatın yaratıcılığı artıran, kendini keşfetmenin önünü açan ve her bir yaratımda ortaya çıkan iyileştirici gücünün rolü yadsınamaz. Çocukların sanat yoluyla kendilerine olan güvenin ve öz-saygılarının artması, kendi varlıklarını ispat etmeye çalışırken saldırgan ve olumsuz tutumlar yerine daha yaratıcı yollar bulmalarına imkân vermiştir. Nitekim çocukların kurslara düzenli devam etmeleri, kurs saati dışında da zamanlarını atölyede geçirmeleri sanattan aldıkları hazzın ve olumlu kazanımların sonucu gibi görünmektedir.

Zihinsel gelişim alanında, çocukların bilişsel kapasitelerinin ve kendileri dışındaki dünyaya bakış açılarının genişlemesi söz konusudur. Eğitimciler bu gelişmeyi, “daha geniş bir bakış açısı kazanma”, “entelektüel düşünebilme becerisi” gibi söylemlerle ifade etmişlerdir. Gerçekten de sanat, hayal gücü yoluyla çocuklara içinde bulundukları konum ve yerden uzaklaşabilme, başka yerlerde ve alanlarda olabilme şansı vermektedir. Evrende başka dünyaların ve başka doğruların olabileceği, sorunların ve sıkıntıların geçiciliği, insan yaşamının zenginliği gibi esnek düşünce tarzlarını geliştirme becerisini artırmada şüphesiz sanat çok önemli ve yararlı bir araç olmaktadır.

Psikolojik ve duygusal gelişimde olumlu kazanımlar sosyal alanda da kendisini göstermektedir. Kendisiyle daha barışık, daha özgüvenli ve öz-saygısı yüksek çocuklar saldırganlık davranışlarını törpülemekte ve sosyal açıdan da uyumlu bireyler haline gelmektedir. Kendini iyi ve güzel olan yollardan da ifade edebildiğini ve böyle de kendisine değer verildiğini gören çocuk asosyal ve yıkıcı davranışlara yönelmemektedir. Bununla birlikte, eğitimcilerin de ifade ettiği gibi, dezavantajlı ve yoksul ailelerden gelen bu çocuklar için birçok sanat malzemesini görme ve sanatla uğraşma şansı çok azdır. Düzenlenen kurslar yoluyla çocukların eğitiminde fırsat eşitliğine de katkıda bulunmakta ve keşfedilmemiş yeteneklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu katkı, sosyal adaletsizliğin giderilmesine yönelik önemli bir katkı olarak görülmelidir.

4.1.2. Velilerin Görüşleri

Çocukların Velilerinin “Sizce Verilen Sanat Eğitiminin Çocuğunuz Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Veli I

Sizce verilen sanat eğitiminin çocuğunuz üzerinde ne tür etkisi olduğuna ilişkin olarak, Ahmet’in velisi “Oğlum önceleri eve sadece uyumak için gelmek istiyordu. Konuşmak istediğimizde yanımızdan uzaklaşıp kırıncı sözler söylüyordu. İçine kapanık ve kendisiyle ilgili konularda agresif bir yapıdaydı. Eğitim almaya başladıktan sonra eve düzenli gelip, gün içinde yaşadığı güzel şeyleri bizimle paylaşmaya başladı. Oğlumun kendiyile barışık, hayata ve insanlara karşı pozitif duygularının geliştiğini gözlemledim. RİSKADER’de aldığı ücretsiz sanat eğitimi bizim için çocuğumuzla yeni bir hayatın başlangıcı oldu,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Veli II

Konu ile ilgili olarak Mustafa’nın velisi, “Benim oğlum okulu bırakıp defalarca evden kaçtı. Maddi ve manevi olarak beni ve bütün aile fertlerini çok yıprattı. Üzülerek söylüyorum ki çocuğumun devlet tarafından düzelmesi için gözetim altında tutulmasını istiyordum. Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’nün yönlendirmesiyle bir sanat eğitimi programına dahil edilerek müzik alanında eğitim almaya başladı. Artık evde odasında müzik yapıyor ve düzenli olarak sanat merkezine eğitim alamaya gidiyor. Yeni arkadaşlar edinerek mutlu bir insan oldu. Kardeşleriyle ilgilenip onları da sanat merkezine götürüyor. Yeniden Açık Öğretime kayıt yaparak eğitimine devam etmeye karar verdi. Emek veren herkese teşekkür ediyorum,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Veli III

Dilanur'un velisi ise, "Biz Malatya'ya yaklaşık 2 yıl önce ekonomik sıkıntılardan dolayı taşındık. Bu durum en çok kızımı etkiledi. Okul derslerinde bir anda başarısı düştü. Rehberlik hocasıyla görüştüğümde yetenekli bir çocuk olduğunu ama okuldaki ortama uyum sağlayamadığı için derslere katılımının az olduğunu ve arkadaşlarıyla anlaşamadığını söyledi. Kendisini ifade edebilmesi için bir sanat kursuna yönlendirmemiz gerektiğini belirtti. RİSKADER'in "Sanatla Şekillenen Gençler" projesi kapsamında eğitim alan kızımın, zamanla okuldaki ders notlarının olumlu değişmeye başladığını, kendisine bir özgüven geldiğini gördük. Evimiz kızımın yaptığı ebrularla dahada güzelleşti. Kızımın sanat eğitimiyle rahatladı, şimdi duygularını ve hayellerini bizimle paylaşıyor. İleride ustasına bağlı iyi bir ebru sanatçısı olacakmış. Kızıma güveniyorum ve hep onun yanında olacam," biçiminde görüş belirtmiştir.

Veli IV

Hakan'ın velisi ise, "Biz Malatya'nın kenar mahalle olarak ifade edilen göçerlerin fazla olduğu bir bölgesinde oturuyoruz. Oğlum yaşadığımız ekonomik sıkıntılardan dolayı sokakta satıcılık yapmak zorunda kalıyordu. Evimizde ekmek sıkıntısı çekerken çocukların eğitimlerini düşünecek durumda değildik. Komşularımızın çocukları ve ekonomik durumları bizimkinden farklı olmadığından çaresizce ayakta kalabilmek için uğraşıyorduk. Çocuklarımız Toplum Destekli Polis Amirliği ve Çocuk Şubesinde sokak satıcılığından dolayı gözaltına alınıp bizleri emniyete çağırıyorlardı. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı merkezlere bizleri yönlendiler. Burada çocuklarımızın katılacağı faaliyetler düzenleniyordu. Yaklaşık 6 ay önce oğlumu "Sanatla Şekillenen Gençler" projesi kapsamında bağlama eğitimi alması için kayıt yaptırdık. Burada uzman bir ekip tarafından oğlumla ilgilendiler. Oğlumun bu kadar güzel bağlama çalabileceğini bilmiyordum. Çok şaşırdım ve çok sevindim. Bugün eğitimin ne kadar önemli olduğunu gördüm. Oğlum sokakta satıcılık yapmak yerine sanat merkezi etkinliklerinde gösterilere çıkıyor. Komşularımızın düğünlerinde oğlum bağlama çalıp eğlencelere katkıda

bulunuyor. Kendisine ve başkalarına karşı saygılı. Sizlere bizim çocuklarımıza sahip çıktığınız için minnettarım,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Veli V

Elif’in velisi ise, “Ailemizde sürekli sağlık problemleri yaşıyor bu durum ise en çok kızımı etkiledi. Sürekli sevdiklerini kaybedeceği endişesiyle hırçın, kendisine verilen hediyelere zarar veren, arkadaşlık ilişkileri olmayan, genelde evde oturan, vaktinin çoğunu bilgisayar başında geçiren bir haldeydi. Okuldaki rehber öğretmeninden derslere katılmadığını, sürekli arkadaşlarına olumsuz davranışlarda bulunduğunu ve kendisine ait olmayan eşyaları aldığını öğrendik. Sanat merkezinde ise bu olumsuz davranışlarının hepsini terk etmeye başladığını gördük. Artık eşyalarını başkalarıyla paylaşıyor, bilgisayarın başına geçmek yerine resim yapıyor, kardeşleri ve arkadaşlarıyla uyumlu oldu. Beni en mutlu eden ilk defa okulundan teşekkür belgesi aldı,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Görüşmeye katılan velilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, eğitimcilerin gözlemleriyle paralel biçimde veliler de sanatla ilgilenen çocuklarıyla ilgili olumlu gözlemlerde bulunmuşlardır. Özellikle gelişimsel olarak ergenlik döneminin özellikleri düşünüldüğünde velilerin de ifade ettiği gibi, evden kaçma, şiddet, intihar, madde bağımlılığı gibi risk davranışlarının en fazla görüldüğü dönem olduğu bilinmektedir. Nu dönemde çocuklar bir kimlik bulma arayışında olup özellikle ebeveynlere karşı daha hırçın ve saldırgan davranabilmektedir. Sosyo-ekonomik açıdan düşük düzeyde bulunan aileler için bu sorunlarla baş etmek çeşitli nedenlerle daha güçtür. Bu bakımdan, kendilerinin de ifade ettiği gibi ücretsiz bir sanat eğitimi projesi çocukların enerjilerini sosyal açıdan kabul edilebilir bir alana yönlendirmesini sağlamış, içlerinde gizli kalmış yeteneklerin ortaya çıkmasını sağlayarak aile ve toplumla olan ilişkilerini daha uyumlu hale getirmeleri sonucunu doğurmuştur. “Evimiz kızımın ebrularıyla renklendi”, “oğlum saz çalarak hayatını kazanıyor” gibi ifadeler ebeveyn-çocuk ilişkisinde sevgi ve güvene dayalı ilişkin olduğunu ve risk altında olan bu çocukları kaybetmek yerine kazandığımızın bir göstergesidir.

4.1.3. Kurum ve Kuruluş Yetkililerinin Görüşleri

Çocukları RİSKADER’e Yönlendiren Kurum ve Kuruluş Yetkililerinin “Sizce Verilen Sanat Eğitiminin Çocuklar Üzerinde Ne Tür Etkisi Oldu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’nden Yetkili Kişi

Konu ile ilgili olarak, “Çocuklar RİSKADER’e bağlı kültür ve sanat merkezlerinde yapılan faaliyetlerle kabiliyetlerini fark ediyorlar. Yeteneklerini keşfetmiş olmanın mutluluğuyla çevreleri ile diyalogları gelişmeye başlıyor. Bastırılmış duyguların sanat yoluyla tasarıma dönüştürülmesi, çocuklardaki kendilerine olan güven duygusunu ve saygılarını olumlu yönde geliştiriyor. Çocuklarımızı gülerken görmek ve sivil toplum kuruluşlarımızın duyarlılığına tanıklık etmenin mutluluğunu yaşıyorum. Çocuklar sokağın tehlikeleri, sosyal hizmetlere erişim, kent yaşamına uyum, aile planlaması, aşılama, vb. konularda bilinç düzeylerini geliştirmiş görüyorum. Ayrıca çocuklar eğitim sürecine katılıp, olumlu davranışlarını geliştirip, etüt ve sanatsal aktivitelere (resim, müzik, tiyatro, ebru, fotoğrafçılık vb.) katılmaktadır. Kendilerini ifade edebiliyorlar. Aldıkları eğitimlerle olumsuz davranışlar ve çevre koşullarından uzaklaşarak daha sağlıklı ortamlarda kendilerini geliştirmektedirler. Kariyer planlaması açısından çocuklar kabiliyetlerini fark ettikleri için hedeflerinde kararlı oluyorlar. Eğitim aldıkları alanlarda faaliyet hazırlayıp, çalışmalarını sergiliyorlar,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü’nden Yetkili Kişi

Konu ile ilgili olarak, “Çocuklar ortak akılla hareket eden ve akademik anlamda sanat eğitimi almış tecrübeli öğretmenlerden faydalanmanın mutluluğunu yaşıyorlar. Kendilerini ifade etmenin yeni yollarını keşfettiler. Kabiliyetlerinden dolayı insanların ilgisini çekiyorlar ve çevreleri genişlemiş oluyor. Bu tür faaliyetlerin risk altındaki çocuklar üzerinde davranışlarının gelişimi açısından olumlu gördüm,” biçiminde görüş belirtmiştir.

MİAD Sevgi Evleri ve Çocuk Yuvası Müdürlüğü'nden Yetkili Kişi

Konu ile ilgili olarak, “Her şeyden önce çocuklar kendilerine yeni bir aile ve sosyal çevre edindiler. Okul derslerine katılımlarında artış gözleniyor ve ders notları yükseliyor. Serbest zamanlarınıza kendilerini geliştirecek çalışmalarla geçiriyorlar. Çocuklarımız belli aralıklarda sergilerini açıp, dinletiler yapıyor, bu etkinliklerden çocuklarda bizlerde haz alıyoruz ve ders çıkartıyoruz,” şeklinde görüş belirtmiştir.

İl Emniyet Müdürlüğü'nden Yetkili Kişi

Konu ile ilgili olarak, “Çocuklar çocukluklarını yaşamaya başlıyorlar. İlimizde sosyal yaşamın en önemli parçası ve geleceğimizin temsilcileri olan çocuklar olumsuz çevre koşulları ve risk durumunda kalabilecekleri olumlardan uzaklaşıyorlar. Olumlu bir yapılanma olan sanat eğitimi ile kendilerini geliştirdiklerini görüyorum. Özgür ifadeyi engelleyecek etkilerin ortadan kaldırıldığında çocukların daha olumlu oldukları, böylelikle ruhsal yönden dengeli bireyler olarak yetiştikleri kanısındayım,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Görüşmeye katılan kurum ve kuruluş yetkililerinin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, kurum yetkililerinin görüşleri incelendiğinde, çocukların özellikle olumsuz ve riskli ortamlardan uzaklaşması, okula devam durumlarının ve başarı düzeylerinin artması, kendilerini daha olumlu biçimlerde ifade edecekleri bir ortama kavuşmuş olmaları, düzenledikleri etkinliklerle kendilerini ifade etme olanağı bulmaları, bu etkinliklerle topluma da örnek olan ve yeteneklerinin ortaya çıkarılarak kendini tanıyan, kendini seven ve gelecekleriyle ilgili sağlıklı kararlar verebilen bireyler yetiştirmenin altı çizilmiştir.

4.1.4. Çocukların Görüşleri

Çocukların “Aldığımız Sanat Eğitiminin Üzerinizde Ne Tür Etkisi Oldu?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Cocuk I

Sanat merkezinde gitar eğitimi öğrencisi, “Burada verilen sanat eğitimlerinin beni donanımlı hale getirmesinden dolayı önemli olduğunu düşünüyorum. Bana aile ve arkadaşlarım içinde saygı duyulduğunu görüyorum. Yeteneğimi geliştirebilmenin mutluluğunu ve özgüvenini yaşıyorlarım. Okulumda eskiden bana olumsuz bakılıyordu, şimdi öğretmenlerim arkadaşlarıma beni örnek gösteriyorlar. Mutluyum ve öğretmenimi çok seviyorum,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Cocuk II

Sanat merkezinde resim eğitimi öğrencisi, “Artık ev ve okul dışındaki vaktimi sanat merkezimde geçiriyorum. Annem ve babam benim ilk başlarda devam etmiyeceğimi kısa bir süre içinde sıkılıp bırakacağımı düşünüyorlardı. Aslında bende başta kararsızdım ama eğlenceli bulduğum için devam ettim. Zamanla öğretmenime ve arkadaşlarıma alıştım vaktimi onlarla geçirmek istiyorum. Okulda bana PİCASSO diyorlar. Bu hoşuma gidiyor yaptığım resimleri okulun sergisinde kullanıyorlar. Kendime daha çok güveniyorum. İlerde ressam olmak istiyorum,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Cocuk III

Sanat merkezinde ebru eğitimi öğrencisi, “Ailem sanat eğitiminin gereksiz olduğunu bu alanda çalışmaların zaman kaybettireceğini söyledi. Bu yüzden bende olumlu bakmıyordum ama ÇOGEM tarafından sanat merkeze katılımlarımız takip ediliyor ve tanıdığım birçok arkadaşım da sanat merkeze gidiyordu. Öğretmenin ilk başta atölyede kullandığımız malzemeleri söylediğinde anlamakta güçlük çekiyordum. Dersler anlamadığımdan sıkıcıydı. Ebru teknesinin başına geçip fırçayla boyaları tekneye serpmeye başladığımda çok hoşuma gitti ve kağıt 10 dakika sonra kurduğunda artık benim bir ebru çalışmam vardı. Bunu yaptığımda bu sanatı öğrenebileceğimi anladım, yaptığım çalışmayı aileme gösterdiğimde benim yaptığımı inanmadılar. Öğretmenimin yaptığını düşündüler öyle düşünmeleri benim

için güzeldi. Çünkü ebru sanatında başarılı olacağımın mesajıydı. Okuldaki öğretmenlerim, arkadaşlarım ve akrabalarım benden yaptığım ebru çalışmalarım istiyorlar. Ailem yaptığım çalışmaları eve asıyor. Artık huzurlu ve mutlu bir şekilde yeteneklerini geliştiriyorum. Öğretmenimin söyledikleri sanatsal şeyleri anlamaktan güçlük çekmiyorum,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Cocuk IV

Sanat merkezinde piyano eğitimi öğrencisi, “Piyano alanında çalışmalar yaptığım için kendimi şanslı buluyorum. Okulda arkadaşlarıma bu alanda eğitim aldığımı söylediğimde inanmamışlardı. Hayalimde okuluma piyano çalmak istiyordum. Okul müdürümüz sanat merkezinde eğitim aldığımı ve bu konuda iyi olduğumu piyano öğretmenimizden duymuş. Müdürümüz benimle görüşmek için çağırıp okulda yapılacak 23 Nisan etkinliğinde piyano çalmamı istedi. Benim için hayatımdaki en önemli ve anlamlı gün kutlamanın yapıldığı gündü. Arkadaşlarımdan öğretmenlerimin beni alkışlayarak tebrik ettiklerinde çok sevindim. Şimdi okuldaki derslerine daha fazla katılıyorum ve sınavlarımdan daha yüksek not alıyorum. Ayrıca diğer sanat dallarıyla ilgilide çalışmaları uygulama esnasında görebilme fırsatımızda oluyor. Ailem benim sosyalleştığimi söylüyor,” biçiminde görüş belirtmiştir.

Cocuk V

Sanat merkezinde seramik eğitimi öğrencisi, “Seramik çamuruyla şekillendirmeyi eğlenceli bir oyun olarak gördüm. Öğretmenim teknik ve teorik olarak verdiği eğitimle bu sanatı kavramamızı sağlayıp ellerimizin seramik yapımına çok uygun olduğunu söylüyordu. Kısa sürede arkadaşlarımızla tasarımlar yapmaya başladık. Öğretmenimiz bize yapacağımız çalışmalarda çok yardımcı oluyordu. İleride kendimi geliştirirsem kişisel sergi açıp seramik alanında üniversitede eğitim almak istiyorum. Artık kendimi farklı hissediyorum ve mutluyum,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Cocuk VI

Sanat merkezinde gitar eğitimi öğrencisi, "Ben sanat merkezi sayesinde gitar çalmaya başladım. Arkadaşlarımla birlikte müzik grubu oluşturduk. Babam dalga geçti benimle sanatçıyı olacan diye belki gerçekten olurum. Kendime artık güveniyorum. Eğitimin benim için önemli. Müzikle ilgili çalışmalarına bırakmadan devam etmek istiyorum. Elektro gitar almak için paramı biriktirdim. Annem ilk başlarda sanat merkezine düzenli gittiğime inanmıyordu ve sürekli telefonla arayıp bilgi alıyordu. Düzenli gittiğimi bildiği için aramız daha güzel oldu," biçiminde görüş belirtmiştir.

Cocuk VII

Sanat merkezinde kat-ı eğitimi öğrencisi, "İşlediğim bir suç yüzünden beni sanat merkezine gönderdiler. Sanat merkezine ilk gittiğimde bana kötü davranacaklarını düşünüyordum. Herkesin yüzünde mutlu bir gülümseme vardı. Kimse direk benimle ilgilenmedi, kendi eğitim aldıkları sanat dalıyla ilgili çalışmalarla uğraşıyorlardı. Öğretmenim geleneksel sanatlar bölümü mezunu bir sanatçı. Eğitim aldığım sanatı etrafımdaki kişilerle paylaştığımda kimse daha önce bildiğini söylemedi. Benim için güzel çünkü onlara bu sanatı ben tanıtıyorum. Şimdi birçok kişi bana saygı duyuyor. Artık olaylar karşısında çabuk sinirlenmiyorum ve bir daha suç işlemedim. Arkadaşlarımı ve öğretmenimi çok seviyorum," şeklinde görüş belirtmiştir.

Cocuk VIII

Sanat merkezinde resim eğitimi öğrencisi, "Artık insanlarla daha iyi iletişim kurduğumu düşünüyorum. Duygularımı resim yaparak aktarmaya çalışıyorum ve bu şekilde kendimi daha özgür hissediyorum. Aldığım eğitimle birlikte farklı şeyler tasarlamaya başladım. Sanatsal çalışmalar beni dinlendirip rahatlatıyor. Yaptığım çalışma beğenildiğinde çok mutlu oluyorum" biçiminde görüş belirtmiştir.

Cocuk IX

Sanat merkezinde resim eğitimi öğrencisi, "Resimle de birşeyler anlatabileceğimi anladım. Hayata bakış açım değişti ve bir yerde resim gördüğümde acaba ne anlatıyor diye düşünüyorum. Daha önce resimler ilgimi çekmiyordu ama eğitim sonrasında bu durum değişti. Evime yakma tekniğiyle yaptığım resimlerimi götürdüm bunu sen mi yaptın diye şaşırdılar. Akrabalarım evimize geldiğinde onların portrelerini çizmeye çalışıyorum, tam benzetemesem de kabiliyetin varmış acaba bizde başlasak yapabilir miyiz diyorlar. İlk başladığımda acaba bende yapabilir miyim düşüncesi vardı. Şimdi aklımdan geçen şeyleri yapıyorum," şeklinde görüş belirtmiştir.

Cocuk X

Sanat merkezinde gitar eğitimi öğrencisi, "Eğitime başlarken ilk öğrendiğim şey samimi olup güvenmek gerektiğini öğrendim. Yalnızca sorunlarımı değil mutluluğumu da paylaşmam gerektiğini, birlikteliğin önemini öğrendim. Önceleri sadece benden istenilenleri yapıyordum, şimdi kendi hayallerimi de gerçekleştirmeye çalışıyorum. Arkadaşlarıma gitar çaldığımda bana hayran hayran bakıyorlar. Artık her gün yeni bir parça öğrenmek istiyorum. Çalışmalarımı evde de sürdürüyorum, ailemde benimle daha çok ilgilenmeye başladı. Benimde sevdiğim ve yapabildiğim müzik sanatı var. Bir gün kendimi sahnede bir sürü insanın karşısında olduğumu hayal ediyorum," biçiminde görüş belirtmiştir.

Cocuk XI

Sanat merkezinde resim eğitimi öğrencisi, "Burada okuldakinden farklı çalışıyoruz. Bize bütün malzemeler veriliyor, normalde bu malzemeleri almamız çok zor. İlk defa seramiği, piyanoyu, kemanı ve gerçek resimleri burada gördüm. Ünlü sanatçılarında bizim gibi sıkıntıların olduğunu öğrendim. Toprağa baktığımda üzerine su döküp seramik çamuru yapıp şekillendirmek istiyorum. Kendime güvenim

geldi. Okulda benim sanatla uğraşmamdan dolayı arkadaşlarım çoğaldı,” şeklinde görüş belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, çalışmaya katılan çocukların samimi ve içten bir şekilde verdikleri yanıtlar, onların ruh dünyalarında, duygusal yaşamlarında, hayallerinde, aile içi ve diğer sosyal ilişkilerinde katettikleri yolu, özlem, beklenti ve isteklerini çok doğal bir biçimde özetlemektedir. Onlar da tıpkı eğitimciler, aileleri ve kurum yetkilileri gibi yeteneklerinin ortaya çıkmış olmasından, yoksul olmaları nedeniyle ulaşamayacakları materyal ve malzemelere ulaşabilmiş olmaktan ve bu yeteneklerini sergileyebilmiş olmaktan dolayı kıvançlı ve mutlular. “Saygı duyulduğunu görmek”, “Picasso” olarak çağırılmak, “resimlerinin duvarları süslemesi”, “eve götürdüğü resmin onun yaptığına inanılmaması”, “23 Nisan’da piyano çalmak”, “müzik grubunu kurmak”, “üniversitede seramik bölümünü okumayı istemek” gibi söylemleri onların yarattıkları eserlerle ve kendileriyle ne kadar gurur duyduklarının bir göstergesi gibi görünmektedir. Çocuklar en doğal halleriyle kendilerinden hoşnut olmanın, toplumda kabul ve değer görmenin mutluluğunu yaşamaktadırlar. Gerçekten de “alkışlanmak” insanın yaşamına değer ve anlam katan, özgüvenini ve özsaygısını artıran çok önemli bir araçtır. Kuşkusuz, sanat insana alkışlanma olanağı sunan en önemli yollardan biridir. Çocuklar sadece alkışlanarak değil, aynı zamanda sanat bilgisinin gücüyle de kendilerine daha fazla güvenmeye başlamışlardır. Örneğin bir çocuğun “artık resimlere bakarken acaba ne anlatmak istiyor? diye düşünüyorum” ifadesi, diğer bir çocuğun “önceleri çamıra şekil vermek sadece bir oyundu ancak şimdi toprağa bakarken neler yapabileceğimi düşünüyorum” ifadesi onların sanatı ne kadar içselleştirdiklerinin ve yaşamlarına adapte ettiklerinin bir göstergesidir. Tüm bunlarla birlikte, sanatın iyileştirici/rehabilitatif gücü suça yönelmiş bir çocuğun “sanat merkezine ilk gittiğimde bana kötü davranacaklarını düşünüyordum. Herkesin yüzünde mutlu bir gülümseme vardı....şimdi kolay sinirlenmiyorum, onları çok seviyorum” ifadesinde gizlidir. Suça yönelen çocuk, sosyal dışlanma yerine “içeren” bir davranışla karşılaştığı için eski davranışlarını değiştirmede istekli ve azimli olmuştur. Tüm bu ifadeler, çocukların yaşamlarının sanat yoluyla nasıl olumlu bir biçimde değiştiğini göstermektedir.

4.2. Sanat Eğitimi Uygulamaları Ve Sanat Eğitimi İmkânlarına Yönelik Bulgular

Riskader'in Sanat Eğitimi verilen atölyelerinde çeşitli sanat eğitimi uygulamalarına olanak veren zengin malzeme imkânı gözlenmiştir. Öğrenciler gelirken hiçbir malzeme getirmemekte, uygulama süresince tüm ihtiyaçları atölyelerin malzemelerinden karşılanmaktadır.

Sanat merkezlerine gelen öğrencilere bir yıl boyunca Riskader Sanat Merkezlerinde uygulanan standart etkinliklerden hangilerinin verileceği, katılan eğitimcilerin sayılarına ve branşlarına göre belirlenmektedir. Ayrıca etkinliği veren öğretmenlerin hangi gün gelebileceği ve boş zamanı dâhilinde kaç gruba etkinlik verebileceği de program hazırlanırken göz önüne alınacak unsurlardandır. Sanat Merkezlerinin eğitim programları belirlendikten sonra da protokol dâhilindeki okullara, yurtlara, haber verilerek çocukların hangi gün gelecekleri belirtilmektedir. Çocuk Esirgeme kurumundan belirlenen çocuklar, öğretmeniyle birlikte sanat merkezine gelerek etkinliklere katılmaktadırlar.

Atölyelerde yapılan çalışmaların saklanması ve malzemelerin konulmasına yarayan malzeme rafları, kurutma rafları, atık malzeme kutuları, kağıt rafları, boyaların ve diğer gereçlerin saklanması yarayan saklama kapları, altı ve üstü dolaplı lavabo, elektrikli ocak, sabun, atölyede etkinlik sırasında müzik dinlenmesine imkan veren CD çalar, temizlik malzemeleri gibi nitelikli bir sanat eğitimi atölyesinde bulunması gereken tüm araç, gereç, malzeme gibi tüm ayrıntılar, gözlemlerimiz ve incelememiz sonucu yerinde tarafımızdan gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir.

Sanat Merkezlerinde çok alanlı (multidisipliner) bir sanat eğitimi anlayışının uygulandığı yine tarafımızdan gözlemlenmiştir. Sanat eğitiminin sadece uygulamadan ibaret olmadığı; sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik boyutunun da önemle üzerinde durulduğu bir sanat eğitimi anlayışıdır bu. Sanatçı ve sanatı hakkında bilgi verilmesi, sanatçı kitaplarından örnek çalışmalar gösterilmesi,

uygulama sonunda yapılan çalışmaların sergilenmesi ve seçilmesi gibi faaliyetler, düzenlenen etkinliklerde gözlenmiştir.

Bu çerçevede etkinlikler kapsamında çocuklara sanatçıların yaşamları ve sanat anlayışları ile ilgili bilgi verilmekte, sanatçı çalışmalarından örnekler gösterilerek sanat tarihi açısından ele alınmakta, yapılan işlerin sanat eleştirisi ve estetik boyutlarına değinilmekte; çocuklar hem sanatçı çalışmaları hem kendi çalışmalarına dair eleştirel ve estetik yargılarda bulunmaları yönünde cesaretlendirilerek, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlanmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada, sanat eğitiminin, Risk altındaki çocuklar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Elde edilen bu sonuçlar, araştırmalarda uygulanan Sanat Eğitimi'nin risk altındaki çocuk grubu üzerinde olumlu bir etki yarattığını göstermektedir.

Sanat eğitimi, algılama, yaratıcı düşünme, hayal gücü geliştirme, analiz ve sentez yapabilme, problem tespiti ve çözümlemelerini içerir. Bireyin kendini ifade edebilme, duygusal ve zihinsel yaşantılarını yaratıcı etkinliklerle biçimlendirebilme ve böylelikle ruhsal yönden dengeli bireyler yetiştirebilme çabasıdır. Bireyin kendini ifade edebilme olanağını ve kendini gerçekleştirme sürecini yararlı ve iyi hale dönüştürerek yapıcı üretkenliğe yönlendirmesi bu eğitimin önemini ortaya koyar. Buna göre; tüm bu bileşenleri uygulanacak yöntemler ve çalışma alanları ile bireyin estetik gelişimi öncesine basamak oluşturacak yaşantı ve ifade alanlarını genişletmelidir.

Sanat yoluyla eğitim; özgür ifadenin korunduğunda, kişiliğin algı yapısının kendine özgü anlatım biçimiyle ortaya konulmasını sağlayacağını, özgür ifadeyi engelleyecek etkilerin ortadan kaldırıldığında yaratma ediminin daha özgür, kişilikteki üslup ve karakterin de daha belirgin bir biçimde ortaya çıkacağını öngörür. Bu anlayış; sanatsal uğraşların, özellikle kendini ifade etmeye yönelik, çocuktaki tutum ve davranışları önemli görerek, gelişiminin özgürce sağlanması halinde sanat eğitiminin asıl amacı olan uyumlu bir kişilik geliştirimi gibi eğitsel işlev ve görevin gerçekleştirebileceği, dolayısıyla uyumlu bir toplum yapısına ulaşmada önemli bir boşluğu da doldurabileceği görüşündedir.

Günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi "sanat eğitimidir".

Sonuç olarak araştırmanın bulguları, Sanat Eğitiminin Risk Altındaki Çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu desteklemektedir. Ancak bu etkinin daha üst düzeyde olabilmesi adına sanat eğitimi, gerekliliği ve kişilik gelişimine katkılarına yönelik daha fazla güncel yurtiçi ve yurtdışı araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sanat, estetik değerlerin oluşması ve bireyin kendini, toplumunu, ülkesini ve dünyayı anlaması; estetik bir gözle değerlendirmesi, farklı ve çağdaş bir bakış açısı geliştirebilmesi için vazgeçilmez bir olgudur. Sanatın; bireylerin ve dolayısıyla da toplumların; sanatı izlemek ve bir ölçüde sanattan anlamak, sanatla etkileşime girmek yoluyla estetik bakış açısı kazanmalarında etkili bir olgu olduğunu söyleyebilmekteyiz. Sanat eğitimi aracılığıyla kazanılan yaratıcılık, estetik bakış açısı, tasarımsal yeterlilik, el becerisi, sanattan anlama gibi becerilerin insan ve dolayısıyla da toplumları etkileme gücü göz önüne alındığında, sanat eğitiminin günümüz eğitim sistemi içerisinde önemle ele alınması gereken bir alan olduğu açıktır. Ancak sanat eğitimcisi ve araştırmacıların da görüşlerinde belirttikleri gibi sanat eğitimi ülkemizde yeteri kadar önemsenmemekte, gerektiği gibi uygulanmamakta ve ihmal edilmektedir.

Eğitim sadece okulla sınırlı kalacak bir olgu olmadığı gibi sanat eğitimi de sadece okulla sınırlı kalmaz. Özellikle ülkemizde eğitim sistemi içerisinde sanat eğitiminin eksiklikleri ve sanat eğitimine yanlı bakış açısı düşünüldüğünde sivil toplum kuruluşlarının eğitime ve sanat eğitimine verdiği destek önemli olmaktadır.

Sosyal sorumluluk almayı göze almış bireylerin ve oluşumların oluşturduğu sivil toplum örgütleri, demokratik hayatın toplumda yer etmesinde ve içselleştirilmesinde; kültürel, ahlaksal, sosyal, eğitimsel bir takım ilke ve değerlerin topluma kazandırılmasında devletten sonra çok önemli bir işleve sahiptir.

Devletin özellikle ülkemizde, olanaklarının toplumun her kesimine eksiksiz ulaşmadığı, yetersiz kaldığı düşünülürse sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllü faaliyetlerinin bu eksikleri, imkânlar dâhilinde değiştirmeye çalışıyor olması

sevindirici bir olaydır. Ülkemizde eğitim, sanat, sanat eğitimi alanında faaliyet gösteren ve maddi, sosyal olarak imkânsızlıklar içinde olan kesimlere hizmet götüreren; eğitimde fırsat eşitliği ilkesini benimseyip uygulamaya çalışan dernek, vakıf ve oluşumlar bulunmaktadır. Bunlar, devlete eğitim konusunda destek vermekte, eksiklikleri ve hataları tespit edip yetkililere ulaşarak sivil iradenin isteklerini dile getirmekte, devletle toplum arasında köprü oluşturmakta ve toplumun sosyal, kültürel, sanatsal ve eğitimsel ihtiyaçlarını belirleyip gidermeye çalışarak ülkemize çok önemli katkılarda bulunmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında RİSKADER, temel eğitime destek vermeyi kendine hedef edinmiş ve bünyesinde bulundurduğu eğitim uzmanları aracılığıyla, Türkiye'nin eğitim sorunlarına katkı sağlayacak çözümler üretmek adına faaliyet göstermektedir. Malatya il ve ilçelerindeki sosyal ve maddi imkânsızlıklar içerisindeki binlerce öğrenciye ulaşmış, ulaşmaya da devam etmektedir.

Sanat Merkezleri ise bu güne kadar yine binlerce çocuğa ulaşmış, amaçladığı çok disiplinli sanat eğitimi yöntemiyle nitelikli ve çağın gereklerine uygun, zengin malzeme imkânı olan ve fiziki olarak da sanat eğitimi açısından nitelikli atölyelerde sosyal sorumluluk sahibi gönüllüler eliyle sanat eğitimi aktivitelerine ev sahipliği yapmış, yapmaya da devam etmektedir.

Sonuç olarak; RİSKADER Sanat Merkezlerinin, ülkemiz eğitim sistemi içerisinde ihmal edilen sanat eğitimini, çok disiplinli sanat eğitimi anlayışıyla çağdaş bir şekilde uygulama hedefine sahip, bu yönde sanat eğitimi programları geliştiren, zengin malzeme imkânına sahip donanımlı atölyelerde eğitim veren ve risk altındaki çocukların çok yönlü gelişimine katkı sağladığı, verdikleri eğitim ve deneyim fırsatıyla mevcut ve geleceğin sanat eğitimcileri için de bir yetişme ortamı olan bir sanat eğitimi projesi olarak ülkemiz sanat eğitimi içerisinde özgün bir yere ve önemli bir işleve sahip olduğu gözlenmiştir.

5.2. Öneriler

Sanat eğitimi, genel eğitimin önemli bir parçası olarak kabul edilebilir. Ancak, sanatın bir özgünlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğunu dikkate alırsak, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel yasalarının ve ilkelerinin varlığını da kabul etmek zorundayız. Milli Eğitim, ilköğretim müfredatı içerisinde Sanat Eğitimi' ne daha fazla yer vermeli, okullara sanat eğitimi faaliyetlerinin yapılması için olanak ve ortam hazırlamalı. Öğrenciler, ders dışında daha fazla sanatsal etkinliklere götürülmelidir.

Okul yöneticileri, çocukların sosyal etkinlik dersi saatleri içersine sanatsal dersleri de eklemelidir. Örneğin; tiyatro, bale, drama, halk dansları, müzik, resim, el sanatları gibi branşlar konulabilir.

Çeşitli statiksel ve uygulamalı testler yapılarak çocukların sanatın hangi alanında daha yetenekli olduğunu araştırmak ve ailelerini bilinçlendirmek gereklidir. Sanat eğitimi; yetişkin eğitiminden çok, yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde ele alınmalıdır.

Öncelikli olarak ülkemizdeki sanat eğitimi eksiklikleri giderilmeli, buna yönelik eğitim politikaları oluşturulmalı, sanat eğitime yönelik yanlış ve eksik baki açısı giderilmeli, okullarda sanat eğitime daha çok kaynak ayrılmalıdır. Sanat eğitimi, çağdaş eğitim uygulamaları paralelinde bilim ve teknolojiden faydalanılarak çok disiplinli sanat eğitimi anlayışıyla yürütülmelidir. İlköğretim I. kademedede sanat eğitimi derslerine ağırlıklı olarak sınıf öğretmenlerinin girdiği düşünülürse, sınıf öğretmenlerinin bu konudaki eksiklikleri yetkililerce tespit edilmeli, gerekiyorsa hizmet içi eğitim kursları ile okullarda çağdaş ve nitelikli bir sanat eğitiminin verilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Ancak bu esnada her şey devletten beklenmemeli, herkes sanat eğitimiyle ilgili faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına destek ve katkıda bulunulmalı, sivil toplum kuruluşları ile devlet arasındaki işbirliği artırılarak sürdürülmelidir. Sivil

toplum kuruluşları gönüllü katılım ve maddi destek yoluyla desteklenmelidir. Sivil toplum kuruluşlarına ve eğitim alanında hizmet veren vakıf ve derneklere katılım ve destek yolunda; özellikle ülkenin çoğunluğunu oluşturan gençler, çocukluktan başlayarak bilinçlendirilmelidir.

Son olarak; ülkemiz sanat eğitimi alanındaki eksiklikler öncelikli olarak giderilmeli, ama bununla beraber sivil toplum kuruluşlarının bu yöndeki girişimlerine destek verilmelidir. Sanat eğitime; öğrencilerin temel eğitimlerini destekleyerek ve onların sosyal, kültürel ve sanatsal olarak da gelişmelerini sağlayan bir anlayışla yaklaşması ve sanat eğitimcisi gönüllülerin de mesleki açıdan deneyim kazanmalarına olanak vermesi nedeniyle; ayrıca araştırma, gözlem ve görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular ışığında nitelikli ortamlarda ve çağdaş bir sanat eğitimi anlayışıyla çeşitli katkılar sağladığı düşünülen Sanat Merkezleri yaygınlaştırılmalı, bulunmayan ve ihtiyaç duyulan diğer illerde de faaliyete geçirilmelidir.

KAYNAKÇA

ABACI, Oya (2003), *Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.

ADAN, Akın (2009), *Görsel Sanatlar Eğitiminin Down Sendromlu Çocuklar Üzerindeki Etkileri (Diyarbakır Örneği)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

AKÜNAL, Teoman (1995), *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler*, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

AKYÜZ, Emine (2000), *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, 1. Baskı, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

AKYÜZ, Yahya (2001), *Türk Eğitim Tarihi*, 8. Basım, İstanbul: Alfa Yayınları.

ALAKUŞ, Ali Osman (2003), “Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü”, *Milli Eğitim Dergisi*, s. 160.

ALDRIDGE, S. J. ve CAMPBELL, H. J. (1995), “A Social Skills and Assertiveness Group for 9 to 11 Year Old Children: Implications for Training”, *Psychiatric Bulletin*.

ANDERSON, C. A. ve Dill, K. E. (2000), “Video Games and Aggressive Thoughts, Feelings, and Behavior in the Laboratory and in Life”. *Journal of Personality and Social Psychology*, s. 78, 772-790.

ARAL, N. ve KÖKSAL, A. (1999), “Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Yaratıcılıklarının İncelenmesi”, *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, S. 7 (1), s. 127-139.

ARSLAN, A. Aypek (2004), “Çocukların Sanatsal Faaliyetlerinin Zihinsel ve Bedensel Gelişime Katkıları”, *Eğitimde Sanat Sempozyumu*, İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık, s. 281-282.

ARTUT, Kazım (2002), *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, 2. Baskı, Ankara: Anı Yayınları.

ATAN, Ahmet (2005), “Çocuk Gelişiminde Resim Eğitiminin Yeri”, *Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu*, İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.

AYTAÇ, Kemal (1980), *Avrupa Eğitim Tarihi*, Ankara Üniv. Ankara: D.T.C.F. Yay.

BATUR, Enis (2003), *Modernizmin Serüveni*, İstanbul: Yapı Kredi Yay.

BAYNES, Ken (2002), *Toplumda Sanat*, (Çev. Yusuf Atılgan), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, s. 35-39.

BAYRAKTAR, Evrim (2007), *Görsel Sanatlar Eğitiminin Otistik Çocuklar Üzerindeki Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

BUYURGAN, Serap, BUYURGAN, Ufuk (2001), *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 1. Baskı, Ankara: Dersal Yayıncılık.

BUYURGAN, Serap, BUYURGAN, Ufuk (2007), *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. 2. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.

ÇEŞİT, Canan (2011), *Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ile Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

DEMİRER, Ahu (2010), *Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Topluma Kazandırılması*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitimi anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ENGİN, Yusuf (2000), *Sendikacılık, Sivil Toplum ve Yeni Duruşlar*, 8. Basım, Ankara: Öz İplik-İş Sendikası Eğitim Yayınları.

ETİKE, Serap (1995), *Sanat Eğitimi Yazıları*, 1. Basım, Ankara: İlke Kitap ve Yayınevi.

FISCHER, Ernst (1993), *Sanatın Gerekliliği*, 7. Basım, (Çev. Cevat Çapan), Ankara: V Yayınları, s. 15-17.

GEÇTAN, Engin (1996), *İnsan Olmak*, 17. Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi.

GEL, Yücel (1994), *Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık, Çağdaş Eğitimde Sanat*, İstanbul: Çağdaş Yasamı Destekleme Derneği Yayınları.

GÖRENER, Özlem (2006), *Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Yapılandırılmış Görsel Sanat Eğitiminin Görsel Algılamaya Etkisinin İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Bilim Uzmanlığı Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

GÜNAYDIN, Selda (2006), *Sanat Eğitimi Kapsamında Resim-İş Eğitiminin Çocuk Esirgeme Kurumlarındaki Çocukların Gelişim Süreçlerine Katkıları*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Samsun.

GÜNDOĞDU, Işıl Aydın (2010), *Sanat Eğitiminde Toplumsal Sorumluluk: Sokakta Sanat*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Eğitimi Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

GÜNER, Muharrem, Güner, Hasan (2003), *Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Sivil Toplum*, Ankara: Anı Yayınları.

GÜRTUNA, Sevgi (2003), *Çocuğum Sanatla Tanışıyor*, İstanbul: Morpa Kültür Yay.

HALIÇINARLI, Emine (1998), “*Özel Öğretim Yöntemleri İçinde Sanat*”, Dokuz Eylül Üniv. Sos. Bil. Enst. Doktora Tezi, İzmir.

HEIDEGGER, Martin (2003), *Sanat Eserinin Kökeni*, 1. Basım, (Çev. Fatih Tepebaşı), Erzurum: Babil Yayınları.

KAHRAMAN, Hasan Bülent (2002), *Postmodernite İle Modernite Arasında Türkiye*, 1. Basım, İstanbul: Everest yayınları.

KEHNEMUYİ, Zerrin (1995), *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*, 1. Basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

KOCACIK, Faruk (2003), *Toplum Bilim Ders Notları*, 3. Basım, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.

KURTULUŞ, Yıldız (2002), *İlköğretimde Resim İş Derslerinin Haftalık Ders Dağıtımı İçindeki Yeri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri*, Milli Eğitim Dergisi, s. 153-154.

LENOIR, Béatrice (2004), *Sanat Yapıtı*, 3. Basım, (Çev. Aykut Derman), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

MİYANYEDİ, Kamuran (2009), *Çocuk İhmalinin Belirlenmesi ve Tedaviye Katkısında Görsel Sanatlar Eğitiminin Rolü*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü güzel sanatlar Eğitimi Bölümü resim iş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ÖZÇAYAN, Nihan (2007), *Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV)’na Bağlı Düşler Atölyesi Programının Sanat Eğitimindeki Yeri Ve Önemi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

ÖZDEMİR, S. , YALIN, H.İ. (1999), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, 2. Basım, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.

ÖZSOY, Vedat (2001), *Resim (Sanat) Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri Ders Notları*, Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

ÖZSOY, Vedat (2003), *Görsel Sanatlar Eğitimi*, 1. Basım, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

PINARBAŞ, Yener (2010), *Orta Öğretimde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Öğretiminin Önemi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enst. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

READ, Herbert (1981), *Sanat ve Toplum*, (Çev. Selçuk Mülayim), Ankara: Ümraniye Yayınları Remzi Kitabevi.

SAN, İnci (2003), *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ankara:Ütopya Yayınları.

SOYLU, Burcu (2011), *Çoklu Zeka Kuramı Destekli Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Öğrencilerin Tutum ve Performanslarına Etkisi*, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

SUNGUR, Nuray (1992), *Yaratıcı Düşünce*, 1. Baskı, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

TAŞDEMİR, Vicdan (1997), “Sanat Eğitiminin Kişilik Gelişiminde Rolü”, 1. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi, s. 103.

TERZİOĞLU, T. (1993), *Bilimde Yaratıcılık, Yaratıcı Bilim Adamı Yaratıcılık ve Eğitim*, Ankara: TED Yayınları.

TOY, Belgin (2006), *Sanat Eğitimi Alan ve Almayan 15-17 Yaş Grubu Ergenlerin Sosyal Uyumlarının Ve Benlik Tasarım Düzeylerinin İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

TUNCAY ÖZER, Ayşe (2011), *Risk Altındaki Çocukların Agresif Davranışlarının Azaltılmasında Sanat Eğitiminin Rolü*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

TURGUT, T. , LAGACE, D. , İZMİR, M. , DURSUN, S. (2006), *Psikiyatri kliniklerinde şiddet ve agresyonun değerlendirilmesi: tanısasal yaklaşımlar*. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, S. 16 (3), s. 179–194.

ÜLGEN, Gülten (1998), *Eğitim Psikolojisi*, İstanbul: Alkım Yay.

ÜNVER, Erdem (2002), *Sanat Eğitimi*, 1. Basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

YAVUZER, Haluk (2001), *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi..

YAZICI, Mehmet (1978), *Örgütlenme İlkeleri*, 2. Basım, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay.

YILDIRIM, A., ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

YILMAZ, Meliha (2005), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, 1. Basım, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

YOLCU, Enver (2004), *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yay.

EKLER

VERİLEN EĞİTİMLERİN KURS MÜFREDATLARI

MODÜL VE İÇERİKLERİ

- ☐ ☐ Öğrenme süresi her modül için toplam 40 saattir.
- ☐ ☐ Kazandırılacak yeterliğe bağlı olarak her modül 40/8, 40/16, 40/24, 40/32 ve 40/40 olabilir.
- ☐ ☐ (+) İşareti olan modül süreleri mevcut sürenin tekrarı anlamına gelir
- ☐ ☐ Modüllerde önerilen bu süreler öğrenme faaliyetlerindeki teorik ve uygulamalı tüm içeriği kapsar.
- ☐ ☐ Modül içeriğindeki öğrenme faaliyetinin uygulanması imkânı olmadığında, diğer okullarla ve işletmelerle iş birliği çerçevesinde uygulamalar yapılabilir.
- ☐ ☐ Kursiyer/öğrencinin önceden kazandığı yeterlikleri tekrar alma zorunluluğu yoktur.
- ☐ ☐ Modül ve yeterlikler programdaki uygulama sırasına göre alınacaktır.
- ☐ ☐ Programda yer alan modül ve yeterliklerin uygulama sırası zümre kararı ile belirlenir.

Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni) programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Müziğin temel öğelerini Kullanmak	Müziğin Temel Öğeleri	40/16
2 Bağlamayı doğru pozisyonla tutup Hüseyinî (Kerem) dizisini seslendirmek.	Bağlama Düzeninde Hüseyinî (Kerem) Dizisi	40/24
3 Bağlama Düzeninde iki ve üç zamanlı ritim kalıplarını tartımlamak	Bağlama Düzeninde İki ve Üç Zamanlı Ritim Kalıpları	40/32
4 Bağlama düzeninde beş ve yedi zamanlı ritim kalıplarını tartımlamak	Bağlama Düzeninde Beş ve Yedi Zamanlı Ritim Kalıpları	40/32
5 Bağlama düzeninde sekiz ve dokuz zamanlı ritim kalıplarını tartımlamak	Bağlama Düzeninde Sekiz ve Dokuz Zamanlı Ritim Kalıpları	40/32
6 Bağlama düzeninde Rast ve Sabâ dizisini seslendirmek	Bağlama Düzeninde Rast ve Sabâ (Derbeder-Kalenderî) Dizisi	40/32
7 Bağlama düzeninde Kürdî ve hicaz (garip) dizisini seslendirmek	Bağlama Düzeninde Kürdî ve Hicaz (Garip) Dizisi	40/32
8 Bağlama düzenine uygun halk müziği repertuarı oluşturmak	Bağlama Düzenine Uygun Halk Müziği Repertuarı	40/32
TOPLAM		320/232

Keman Eğitimi (Batı Müziği) programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Müziğin temel öğelerini kullanmak	Müziğin Temel Öğeleri	40/16
2 Keman çalmada (batı müziği) duruş ve tutuş tekniklerini yapmak	Keman Çalmada (Batı Müziği) Duruş ve Tutuş	40/24
3 Keman çalmada (batı müziği) I. Konum ve temel yay teknikleri kullanmak	Keman Çalmada (Batı Müziği) I. Konum ve Temel Yay Teknikleri	40/32
4 Sol majör ve mi minör dizilerini çalmak	Sol Majör ve Mi Minör Diziler	40/32
5 Re majör ve si minör dizilerini çalmak	Re Majör ve Si Minör Diziler	40/32
6 La majör ve fa diyez minör dizilerini çalmak	La Majör ve Fa Diyez Minör Diziler	40/32
7 Fa majör ve re minör dizilerini çalmak	Fa Majör ve Re Minör Diziler	40/32
8 Do majör ve la minör dizilerini çalmak	Do Majör ve La Minör Diziler	40/32
TOPLAM		320/232

Gitar Eğitimi (Klasik Gitar) programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Müziğin temel öğelerini kullanmak	Müziğin Temel Öğeleri	40/16
2 Gitar Çalmada Oturuş ve Tutuş Tekniği uygulamak	Gitar Çalmada Oturuş ve Tutuş Tekniği	40/24
3 Klasik gitarda I. pozisyon ve ses çalışmaları yapmak	Klasik Gitarda I. Pozisyon ve Ses Çalışmaları	40/32
4 Klasik gitarda iki partili teknikleri uygulamak	Klasik Gitarda İki Partili Teknikler	40/32
5 Klasik gitarda do majör ve la minör dizileri çalmak	Klasik Gitarda Do Majör ve La Minör Diziler	40/32
6 Klasik gitarda sol majör ve mi minör diziler çalmak	Klasik Gitarda Sol Majör ve Mi Minör Diziler	40/32
7 Klasik gitarda fa majör ve re minör diziler çalmak	Klasik Gitarda Fa Majör ve Re Minör Diziler	40/32
8 Klasik Gitarda Re Majör Ve Si Minör Diziler çalmak	Klasik Gitarda Re Majör ve Si Minör Diziler	40/32
TOPLAM		320/232

Piyano Eğitimi programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Müziğin temel öğelerini kullanmak	Müziğin Temel Öğeleri	40/16
2 Piyano çalmada oturuş ve duruş tekniğini uygulamak	Piyano Çalmada Oturuş ve Duruş Tekniği	40/24
3 Piyanoda staccato ve legato tekniklerini uygulamak	Piyanoda Staccato ve Legato Teknikleri	40/32
4 Do dizisinde bir ve iki oktavda parmak değişiklikleri uygulamak	Do Dizisinde Bir ve İki Oktavda Parmak Değişiklikleri	40/32
5 Piyanoda ifade terimleri ve ifade bağlarını uygulamak	Piyanoda İfade Terimleri ve İfade Bağları	40/32
6 Hız ve gürlük terimlerini uygulamak	Hız ve Gürlük Terimleri	40/32
7 Tonal ve modal dizileri çalmak	Tonal ve Modal Diziler	40/32
8 Piyanoda majör ve minör akorları uygulamak	Piyanoda Majör ve Minör Akorlar	40/32
TOPLAM		320/232

Resim sanat eğitimi programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Nokta ve çizgi ile yüzey düzenlemek	Nokta ve Çizgi	40/16
2 Objeleri açık, koyu , ılık ve gölge ile çalışmak	Açık, Koyu, ılık ve Gölge	40/24
3 Basit geometrik formlar çizmek	Basit Geometrik Formlar	40/32
4 Cansız modellerden desen çizmek	Cansız Modeller	40/32
5 Perspektif ilkelerine uygun çizim yapmak	Perspektif	40/32
6 Formları tasarı ilkelerine göre yüzey içinde düzenlemek	Tasarı İlkeleri	40/32
7 Kompozisyon renklendirmek	Renk	40/32
8 Doku yorumlarıyla yüzey oluşturmak	Doku	40/32
9 Tors'un çizimini yapmak	Tors	40/32
10 İnsan figürü detaylarını çizmek	İnsan Figürü Detayları	40/32
11 İnsan figürü çizmek	İnsan Figürü	40/32
12 Yüzün ayrıntılarını çizmek	Yüzün Ayrıntıları	40/32
TOPLAM		480/368

Seramik Biçimlendiricisi programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Çimdikleme ve sıvama yöntemiyle form şekillendirmek	Çimdikleme ve Sıvama Yöntemi	40/32+
2 Sucuk yöntemi ile form şekillendirmek	Sucuk Yöntemi	40/32+
3 Plaka yöntemi ile form şekillendirmek	Plaka Yöntemi	40/32+
4 Kalıplara döküm yapmak	Döküm yoluyla şekillendirme	40/32
5 Pişmemiş ürün üzerine dekor yapmak	Yarı Mamul Dekorlama	40/32+
6 Sır hazırlamak	Sır Hazırlama	40/32+
7 Sırlama yöntemlerini uygulamak	Sırlama ve Pişirim	40/32+
TOPLAM		520/416

Ebru programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Kompozisyonu renklendirmek	Renk	40/32
2 Ebru boyamaya hazırlık yapmak	Ebru Boyamaya Hazırlık	40/32+
3 Ebru boyama yapmak	Ebru Boyama Yapma	40/32+
TOPLAM		200/160

Kat'ı programı yeterlikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU

YETERLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
1 Objeleri açık, koyu, ı ışık ve gölge ile çalışmak	Açık. Koyu, I ışık ve Gölge	40/32
2 Formları tasar ı ilkelerine göre yüzey içinde düzenlemek	Tasar ı İlkeleri	40/24
3 Kompozisyonu renklendirmek	Renk	40/32+
4 Kat'ı tekniğine hazırlık yapmak	Kat'ı Tekniğine Hazırlık	40/32
5 Kat'ı tekniği yapmak	Kat'ı Tekniği	40/32++
TOPLAM		320/248

RESİMLER

MMİAD Sevgi Evleri ve Çocuk Yuvası – Malatya

(Sevgi evlerinde kalan çocuklarımızla birlikte tablo yaparken)

MİAD Sevgi Evleri ve Çocuk Yuvası – Malatya

(Çocuk Şube Müdürü-Sedat ÖZER-Sevgi Evi Müdürü)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Tiyatro eğitimi alan çocuklar)

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi

(Heykel atölyesi çocuklar kalıptan tasarımları çıkartılırken)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Sanat eēitimi alan  ocuklarımız)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Çocuklarımız-Ayna Grubu-Çocuk Şube Müdürü-Sedat ÖZER-)

Malatya Sabancı Kültür Merkezi

(Çocuklarımız-BUCARAMANTA Grubu-Sedat ÖZER)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Çocuklarımız-BUCARAMANTA Grubu)

Malatya Polisevi

(İl Emniyet Müdür Yrd.- Güvenlik Şube Müd. - Sedat ÖZER-Çocuklarımız)

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi

(Ankara Polis Koleji  ğrencileri-Sedat ÖZER)

Kervansaray Kültür ve Sanat Merkezi

(Güney Kore Büyükelçisi-Sedat  zer)

Malatya Meydan Sergisi AVM yanı

(Çocuklar resim yaparken)

Malatya Kuluncak İlçesi-Kuluncak Lisesi

(Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi'nden eğitim alan çocukların müzik dinletisi)

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi

(ÇOGEM bünyesinde kayıtlı olan ve merkezimizde eēitim alan  ocuklarımız)

Malatya İ n n  Stadı

(Malatya Belediyesi Sanat Merkezi'nde eēitim alan çocuklarımızın konser sahnesi)

Malatya Yazıhan İlçesi

(Malatya Belediyesi sanat Merkezi sanatçılarımıza plaket töreni)

Malatya İl Emniyet Müdürlüğü

(İl Emniyet Müdürü-Sedat ÖZER-Çocuklar)

Malatya İl Emniyet Müdürlüğü

(İl Emniyet Müdürü-Sedat ÖZER-Çocuklar)

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi

Resim Atölyesi

Malatya Polisevi

(Emniyet Müdürlüğü işbirliğiyle düzenlenen yemek programı)

Ankara Polis Koleji

(Emniyet Müdürleri-Sedat ÖZER-Çocuklarımız)

Yazıhan İlçe Milli Eğitim Müdürü

(Sedat ÖZER ve eşi Ayşe TUNCAY ÖZER plaket alırken)

Akçadağ İlçesi Konseri

(Sanat merkezlerimizden eğitim alan alan çocuklarımız)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK-Çocuklarımız)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(B Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Belediye Başkan Yrd. Ertan MUMCU ve çocuklarımız dekoratif mum tasarlarken)

Yazıhan İlçe Etkinliği

(Yazıhan Kaymakamı ve çocuklarımız ebru yaparken)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Erhan GÜLERYÜZ çocuklarımızla müzik üzerine söyleşi yaparken)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Tiyatro dersi)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Kenan IŞIK ve Çocuklarımız)

Sami Kasap Kültür ve Sanat Merkezi

(Ressam Ay e TUNCAY ÖZER ve  ocuklarımız)

Malatya Belediyesi Sanat Merkezi

(Sanat merkezinin önünde tiyatro eğitimi alan çocuklarımızın toplu fotoğrafı)